

MATALAN KYNNYKSEN LIIKUNTA HELSINKILÄISISSÄ URHEILUSEUROISSA
Politiikka-analyysi lasten ja nuorten seuratoiminnan harrastusmahdollisuuksista

Akseli Holopainen

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2021

TIIVISTELMÄ

Holopainen, A. 2021. Matalan kynnyksen liikunta helsinkiläisissä urheiluseuroissa. Poliittikanalyysi lasten ja nuorten seuratoiminnan harrastusmahdollisuuksista. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma. 78 s, 5 liitettä.

Liikunnan yhteiskunnallinen polarisoituminen on tunnistettu liikuntapoliittisesti ajankohtaisena haasteena. Urheiluseuroja rahoittava julkinen sektori haluaisi kehittää kilpaurheilukeskeisen toiminnan rinnalla entistä monipuolisempaa harrastustoimintaa. Tätä on pyritty edistämään matalan kynnyksen liikunnalla, jotta yhä useampi lapsi tai nuori kykenisi osallistumaan harrastustoimintaan heidän taitotasostansa tai sosioekonomisesta asemasta riippumatta.

Tutkimus on luonteeltaan liikuntapoliittinen poliittikanalyysi, joka tarjoaa toimenpideehdotuksia matalan kynnyksen liikunnan edistämiseksi urheiluseurojen näkökulmasta. Tutkielman teoreettisessa osiossa määritellään urheiluseurojen liikuntapoliittinen asema lasten ja nuorten liikuttajana sekä määritellään matalan kynnyksen liikunnan käsitettä. Empiirinen osio toteutettiin yhteistyössä Helsingin kaupungin liikuntapalveluiden kanssa. Tavoitteena oli selvittää kvantitatiivisen kyselytutkimuksen avulla, miten helsinkiläiset seurat määrittelevät matalan kynnyksen liikunnan sekä kuinka alhaisella kynnyksellä 10–19-vuotiaat harrastajat kykenevät osallistumaan toimintaan. Lisäksi selvitettiin seurojen näkemyksiä matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien kehittämiskohteista yhteiskunnassa.

Helsinkiläiset urheiluseurat (n=115) määrittivät matalan kynnyksen liikunnan edullisena alhaisen taitotasovaatimuksen toimintana, johon kuka tahansa kykenee osallistumaan. Tulokset osoittivat seuratoiminnan osallistumiskynnyksen nousevan erityisesti murrosikäisillä harrastajilla korkeampien harrastuskustannusten ja harrastusintensiteetin sekä rajallisempien harrastusmahdollisuuksien vuoksi. Seurat nimesivät matalan kynnyksen liikunnan edistämisen keskeisimmiksi keinoiksi valmennuksellisten ja tilankäyttöisten resurssien julkisen tukemisen sekä poikkihallinnollisen yhteistyön vahvistamisen.

Tutkimus osoitti matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien olevan riippuvaisia seuran toimintaympäristöstä ja resursseista. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta voidaankin pohtia, kenelle toimintaa halutaan tulevaisuudessa suunnata. Tällä hetkellä matalan kynnyksen liikunta ymmärretään ensisijaisesti liikunnasta syrjäytymässä olevien palveluina, jonka erityisesti moni kilpaurheiluseura kokee irrallisena omasta lajitoiminnastaan. Käsitettä voitaisiinkin suunnata osittain myös lajitoiminnan kontekstiin, jolloin urheiluseurat pyrkivät madaltamaan säännöllisen harrastustoimintansa osallistumiskynnystä omista lähtökohdistaan.

Asiasanat: matalan kynnyksen liikunta, liikuntapoliittikka, lapset, nuoret, urheiluseurat

ABSTRACT

Holopainen, A. 2021. Low-threshold sporting activities in Helsinki's sports clubs. Policy analysis of children's possibilities to participate in sports. University of Jyväskylä, Master's thesis of Social Sciences of Sport, 78p., 5 appendices.

The social polarization of physical activity has been identified as a challenge from the point of view of sport policies. The public sector, which funds sports clubs, would like to develop a more diverse possibilities to participate alongside competitive sports. Efforts have been made to improve this through low-threshold sporting activities so that more and more children and youth are able to take part in leisure activities, regardless of their skill level or socio-economic status.

The study is a sports policy -analysis that provides proposals for measures to promote low-threshold sporting activities from the perspective of sports clubs. The theoretical part of the thesis defines the sports policy position of sports clubs as instructor of children and youth and defines the concept of low-threshold sports. The empirical section was carried out in cooperation with the City of Helsinki's Sports Department. The aim was to find out, with the help of a quantitative survey, how sport clubs in Helsinki define low-threshold sports and how easily children aged 10–19 can participate in their activity. In addition, the aim was to investigate how low-threshold activities in society could be improved.

Sports clubs in Helsinki (n = 115) defined low-threshold sports as a low-skill activity in which anyone can participate. The results showed that the threshold for participation in club activities increased, especially for adolescents, due to the higher cost-intensity of activities and more limited opportunities to participate. Sport clubs identified public support for coaching and space-based resources as well as strengthening cross-administrative cooperation as key means of promoting low-threshold sports in society.

The study showed that low-threshold opportunities depend on the club's operating environment and resources. From the point of view of social impact, it is possible to consider to whom the activities are to be directed in the future. At present, low-threshold sport is primarily understood as a service for those who are normally excluded from exercise, which many competitive sports clubs perceive as separate from their own activities. The concept could thus be further opened to the context of actual sports activities, in which case sports clubs would seek to lower the threshold of their regular activity from their own point of view.

Key words: low-threshold sports, sport policy, children, adolescent, sport clubs

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Politiikka-analyysi tutkimusteoreettisena viitekehyksenä.....	2
1.2	Tutkimusongelma ja tutkimuksen rakenne.....	2
2	URHEILUSEURAT LIKUNTAPOLIITTISESSA KONTEKSTISSA.....	5
2.1	Katsaus julkishallinnon liikuntapoliittisiin tavoitteisiin.....	5
2.2	Urheiluseuran toimintaympäristön kuvaaminen.....	8
2.2.1	Urheiluseuratoiminnan viitekehys.....	8
2.2.2	Seuratoiminnan keskeisimmät kehityssuunnat.....	10
2.2.3	Urheiluseurat lasten ja nuorten liikuntakasvattajina.....	12
3	MATALAN KYNNYKSEN LIKUNTA URHEILUSEURASSA.....	15
3.1	Drop out -ilmiö ja harrastamista rajoittavat tekijät.....	15
3.2	Matalan kynnyksen liikunnan määrittelyä.....	20
3.2.1	Lajiharjoittelusta erillinen matalan kynnyksen kerhotoiminta.....	21
3.2.2	Matalan kynnyksen lajitoiminta.....	24
3.3	Esimerkkitapaus norjalaisesta seurajärjestelmästä.....	28
4	TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	31
4.1	Tutkimuskohteena Helsingin kaupungin urheiluseurat.....	31
4.2	Kyselytutkimuksen tavoitteet ja rakenne.....	33
4.3	Tutkimuseettisten lähtökohtien huomioiminen.....	34
4.4	Tutkimusaineiston keruu ja analysointimenetelmät.....	35
5	TULOKSET.....	38

5.1	Seurojen sisäisen toimintajärjestelmän tunnusluvut.....	38
5.2	Matalan kynnyksen määritelmä seuratoimijoiden näkökulmasta.....	41
5.3	Matalan kynnyksen harrastustoiminnan vertaileminen seurakentällä.....	43
5.3.1	Kustannus-intensiteettivaihtelu harrastetoiminnassa.....	46
5.3.2	Harrastusmahdollisuudet urheiluseuroissa	49
5.4	Seurojen näkemykset matalan kynnyksen toiminnan lisäämiseksi	54
5.4.1	Resurssien merkitys matalan kynnyksen toiminnassa.....	54
5.4.2	Poikkihallinnollinen yhteistyö matalan kynnyksen toiminnassa.....	56
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	58
6.1	Harrastuskynnykseen vaikuttavat tekijät	58
6.2	Matalan kynnyksen liikunnan tavoitteiden selkeyttäminen päätöksenteossa.....	60
7	POHDINTA.....	66
	LÄHTEET	68

1 JOHDANTO

Urheiluseurat toimivat suomalaisessa yhteiskunnassa kansanliikkeenä, jonka voidaan nähdä koskettavan lähes jokaista väestöryhmää. Urheilu, seuratoiminta ja liikunta ovat asettuneet osaksi sosiaalisen kontrollin hyvää kertomusta, jossa liikunta on nostettu yhteiskunnallisesti myönteiseksi teemaksi (Itkonen 1996, 416–418). Seuratoiminnan harrastusmahdollisuudet koetaan erityisesti lasten ja nuorten perusoikeutena ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lähteenä.

Urheiluseurat ovat saaneet julkisesti arvostelua toimijoina, jossa kilpaurheilun kasvavien vaatimusten rinnalle ei aina ole huomioitu riittävästi alhaisemman tason matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia (ks. esim. Puronaho 2014, 72–75; Salasuo 2016; Valtioneuvosto 2018, 35–36). Toisaalta osa seuratoimijoista epäilee matalan kynnyksen harrastetoiminnan näivettävän kilpaurheilun harjoittamisen mahdollisuuksia (ks. Sihvonen 2020). Kilpaurheilun ja matalan kynnyksen liikunnan väliset haasteet ovat luoneet tarpeen lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien tutkimiselle urheiluseuran näkökulmasta. Matalan kynnyksen käsitteen ymmärtäminen urheiluseuratoiminnan kontekstissa on erityisen ajankohtaista liikuntapolitiikassa, jossa yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien turvaaminen esiintyy entistä keskeisempänä ehtona liikunnan ja urheilun julkiselle tukemiselle.

Suomalaisen liikuntapolitiikan toimenpiteet suuntautuvat poikkihallinnollisen yhteistyön edistämiseen, jossa myös urheiluseuroihin kohdistetaan odotuksia yhteiskunnallisena liikuttajina (Valtioneuvosto 2018). Tämän on tunnistanut myös muun muassa Suomen Olympiakomitea, joka haluaa esiintyä tulevaisuudessa yhä vahvempana liikunnan ja urheilun yhteiskunnallisen aseman edunvalvojana (Olympiakomitea 2020a; Pirinen 2020). Liikuntapolitiikassa tapahtuva veikkausvoittovarojen mahdollinen uudelleenjakko (ks. Liikanen ym. 2021), sekä julkisen talouden alijäämän aiheuttamat tulevaisuuden sopeutustoimet, asettavat myös urheiluseuroille lisääntyviä paineita pyrkiä perustelemaan omaa yhteiskunnallista asemaansa julkisten varojen käyttäjinä. Vuonna 2020 alkanut koronaviruspandemia on kasvattanut huolta erityisesti lasten ja nuorten syrjäytymisestä sekä liikunnan polarisoitumisesta. Liikunnan mahdollistaminen matalalla kynnyksellä mahdollisimman monelle on täten erityisen ajankohtainen asia poliittisessa päätöksenteossa.

1.1 Poliitikka-analyysi tutkimusteoreettisena viitekehystenä

Tämä tutkimus muodostaa poliitikka-analyysin mukaisia toimenpide-ehdotuksia lasten ja nuorten matalan kynnyksen seuratoiminnasta. Poliitikka-analyysi määrittää poliitikan ydinsisällön sekä päätöksenteon prosessien ymmärtämisenä ja selittämisenä (Irwin 2003, 24–27). Sen tarkoituksena on tuottaa puolueetonta, normatiivista arviointitutkimusta poliittisesti ajankohtaisista aiheista. Poliitikka-analyysi muodostaa täten laadukkaaseen tieteelliseen tutkimustietoon perustuvia tuloksia ja toimenpide-ehdotuksia julkisen päätöksenteon tueksi. (Goodin, Rein & Moran 2006; Irwin 2003.)

Poliitikka-analyysin muodostamiseksi voidaan tämän tutkimuksen osalta nostaa kaksi huomioitavaa tekijää, joiden ratkaiseminen määrittää analyysin onnistumista. Ensimmäinen haasteena on onnistua rakentamaan päätelmät tutkimukseen perustuvan metodologian avulla. Toisena keskeisenä haasteena on onnistua asettamaan edellä esitetty viitekehys sosiologiseen tutkimusympäristön kontekstiin. Poliitikka-analyysissä tavoiteltava rationaalinen ja normatiivinen luonne on usein haastettu sosiologisilla, ihmisten ja ryhmien välisillä ulottuvuuksilla, jossa objektiivisten mittareiden saavuttaminen voi toisinaan olla haasteellista. Tämä täytyy ottaa huomioon myös tämän tutkimuksen tuloksia tulkittaessa. On hyvä tiedostaa, että mitattavan asian lisäksi voi olla monia muita ulkopuolisia syitä tulosten muodostumiselle. Subjektiiiset kysymykset tuovat tarkasteluun tulkinnallisuutta, mikä on odotettavissa ihmisten ja erilaisten yhteisöjen välisessä tutkimuksessa. Tämän voidaan kuitenkin nähdä välttämättömänä, jotta poliitikka-analyysia kyetään tuottamaan ihmisten ja yhteiskunnan tasolta. (Irwin 2003, 3–6, 17, 24–27.)

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuksen rakenne

Julkishallinnossa on yleisesti esitetty tarpeelliseksi tuottaa läpileikkaavaa arviointitutkimusta liikuntapoliittisen päätöksenteon tueksi (Helsingin kaupunki 2018, 19; Owal group 2017, 5; Valtioneuvosto 2018, 29–34). Tutkimus vastaa Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedolla johtamisen suunta-asiakirjan esittämään tarpeeseen lisätä erityisesti sellaista tutkimustietoa, jotka käsittelevät väestön fyysisen aktiivisuuden lisäämistä, liikunnan yhdenvertaista

saavutettavuutta sekä selvittävät, kuinka liikuntaan ja urheiluun osallistumista voitaisiin parantaa (OKM 2018, 23–24). Urheiluseuratoiminnan ulkopuolelle tiedostetaan putoavan lapsia ja nuoria, jotka harrastusmotivaatiosta huolimatta kokevat esteitä harrastustoiminnan aloittamiselle tai jatkamiselle (ks. esim. Blomqvist, Mononen, Koski & Kokko 2019; Mononen, Blomqvist, Koski & Kokko 2016). Terveyttä edistävässä politiikassa, johon liikuntapolitiikka tänä päivänä välillisesti kuuluu, on kysyntää politiikka-analyttiselle tutkimukselle, sillä sen avulla kyettäisiin parantamaan päätöksenteon rationaalisuutta (Hudson & Lowe 2009, 287; Sihto 2015).

Tässä tutkimuksessa muodostetaan yleiskäsitys siitä, kuinka paljon toimintaympäristöiltään erilaisilta urheiluseuroilta voidaan liikuntapoliittisesti odottaa matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien tuottamista. Yhteistyötahona toimii Helsingin kaupungin liikuntapalvelut, jonka tavoitteena on kasvattaa ymmärrystä kaupungilta seuratuksaan saavan laaja-alaisen seurakentän sisäisestä toiminnasta.

Politiikka-analyysin tutkimustehtävänä on löytää vastauksia seuraavaan liikuntapoliittisesti ajankohtaiseen tutkimusongelmaan; Kuinka matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia tulisi liikuntapoliittisesti edistää urheiluseurojen näkökulmasta? Matalan kynnyksen liikunnasta on perinteisesti tuotettu tutkimusta julkishallinnon korostamasta terveyttä edistävän liikunnan näkökulmasta. Aikaisemmat tutkimukset matalan kynnyksen liikunnan osalta ovat keskittyneet pääasiassa varsinaisesta seuratoiminnasta osin irralliseen matalan kynnyksen kerhotoimintaan (ks. esim. Kakko 2015). Sen sijaan laajempaa liikuntapoliittista näkökulmaa matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien toteuttamisesta seuratoiminnan eri tasoilla ei ole juurikaan tarkasteltu.

Tutkimuksen teoreettisessa osiossa keskitytään määrittelemään tutkimusongelma kirjallisuuskatsaukseen pohjautuen (luvut 2 ja 3). Luvuissa 4 ja 5 siirrytään keräämään empiiristä tietoa matalan kynnyksen määritelmästä sekä sen ilmenemisestä Helsingin kaupungin avustusjärjestelmään kuuluvissa seuroissa. Kyselytutkimuksessa etsitään toimenpide-ehdotuksia matalan kynnyksen liikuntapolitiikkaan seuraavien tutkimuskysymysten pohjalta:

1. Kuinka seurat määrittelevät matalan kynnyksen liikunnan?
2. Minkälainen merkitys urheiluseuran sisäisellä toimintajärjestelmällä on matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien ilmenemiseen?
3. Millä keinoilla matalan kynnyksen toimintaa kyettäisiin parhaiten edistämään Suomessa?

Luvussa 6 esitetään liikuntapoliittisia toimenpide-ehdotuksia tutkimuksen keskeisimmistä johtopäätöksistä politiikka-analyysirakenteen mukaisesti (Irwin 2003, 24–27). Tämä tutkimus rajaa tarkastelua julkishallinnon ja kansalaistoiminnan välille. Toisin sanoen yksityinen sektori sekä niin sanottu neljäs sektori, kuten kotitaloudet jätetään edellä mainittuja vähemmälle huomiolle. Opinnäytetyön tarkoituksena ei täten ole muodostaa täydellistä kokonaiskuvaa lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksiin liittyvistä asioista, vaan keskittyä pääasiallisesti julkisen sektorin sekä kansalaistoiminnan väliseen vuoropuheluun matalan kynnyksen harrastustoiminnan osalta.

Helsingin seuratuokijärjestelmän kehittämiseksi on tuotettu 2010-luvulla lukuisia eri selvityksiä (ks. Asikainen 2014; Kurki 2018; Vertainen 2013). Urheiluseurat toimivat kaupungissa vapaina kansalaistoimijoina, jossa seurat päättävät itse julkisten avustusten käytöstä ja kohdentamisesta. Täten seuroista ei ole ollut mahdollista tuottaa pelkästään tietojärjestelmistä kerätyn aineiston perusteella johtopäätöksiä varsinaisen toiminnan luonteesta. Tämän vuoksi kyselytutkimuksen tuottama tieto lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista on Helsingille liikuntapoliittisesti arvokasta.

2 URHEILUSEURAT LIIKUNTAPOLIITTISESSA KONTEKSTISSA

Suomalainen liikuntapolitiikka on painottanut lasten ja nuorten liikunnan edistämistä tulevaisuuden investointikeinona hyvinvointiyhteiskunnalle. Organisoitu liikunnan harrastaminen ymmärretään tärkeänä lähtökohtana lasten ja nuorten terveellisen kasvun ja kehityksen kannalta. (Valtioneuvosto 2018, 8, 26–29.) Yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien turvaaminen on täten merkittävässä roolissa julkishallinnon ja urheiluseuratoiminnan välisessä vuoropuhelussa.

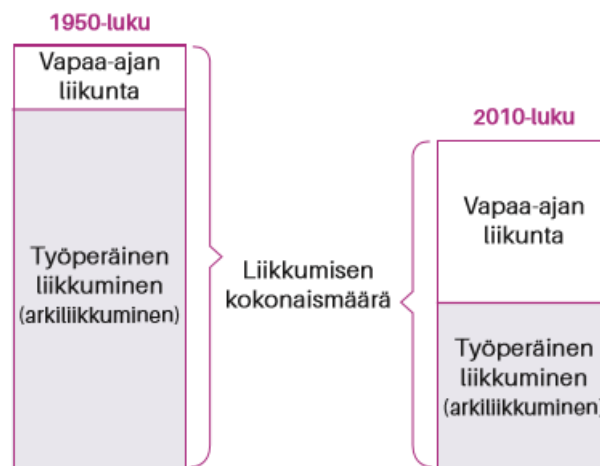
Tässä luvussa kuvataan tutkimusongelman taustalla esiintyviä tekijöitä liikuntapoliittisesta näkökulmasta. Luvun alussa määritellään julkishallinnon keskeisimpiä liikuntapoliittisia tavoitteita. Tämän jälkeen tutkimus kuvaa urheiluseuran toimintaympäristön Heinilän (1987) sosiaalisen organisaation viitekehyksen sekä Kosken ja Mäenpään (2018) kattavan seuratutkimuksen avulla. Luvun lopuksi esitellään seuratoiminnan yhteiskunnallista merkitystä lasten ja nuorten liikuttajana ja liikuntaan sosiaalistajana.

2.1 Katsaus julkishallinnon liikuntapoliittisiin tavoitteisiin

Eräs tärkeimmistä suomalaisen julkisen sektorin perustehtävistä on ollut kansalaisten välisen tasa-arvoisuuden edistäminen sekä yhtäläisesti eriarvoisuuden vähentäminen (Saari 2013, 266–293). Julkisella sektorilla tarkoitetaan ensisijaisesti julkista valtaa käyttäviä hallintoelimiä, kuten valtiota sekä kuntia (Helander 1998, 24). Poliittisessa päätöksenteossa terveyserojen kaventaminen on yhdistetty keinoksi ehkäistä yhteiskunnan terveyskustannuksia ja täten vahvistaa julkista taloutta (Vasankari ym. 2018, 1). Liikuntapolitiikka ymmärretään tässä tutkimuksessa nyky-yhteiskunnassa tapahtuvana julkishallinnollisena päätöksentekona, jolla vaikutetaan suomalaisen liikuntakulttuurin suuntauksiin ja tavoitteisiin. Suomalaisen liikuntapolitiikan keskeisimpinä vaikuttajina toimivat julkishallinnolliset Valtion liikuntaneuvosto ja sen jaostot, Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sen liikuntayksiköt sekä kuntien hallinnoimat liikuntatoimet. (Tiihonen 2014, 46.)

Liikunta on nostettu osaltaan terveystieteistä keskeiseksi teemaksi, jota käsitellään entistä tiiviimmin yhteiskunnan terveyttä edistävänä asiana (Itkonen 1996, 319; Rantala 2014, 73–78; STM 2013, 4). Liikunnan asemaa perustellaan kansanterveydellisesti ja kasvatuksellisesti vaikuttavana yhteiskunnallisena ilmiönä, jota tulisi pyrkiä edistämään entistä syvemmillä poikkialueellisella yhteistyöllä jokaisessa ihmisen elinympäristössä (Valtioneuvosto 2018, 15–16). Liikuntapolitiikan poikkialueellisella yhteistyöllä tarkoitetaan liikunnan edistämisen toimenpiteitä liikuntasektorin lisäksi myös muun muassa nuoriso-, kulttuuri- sekä terveystoimissa, jotta liikunta saataisiin yhdistettyä entistä tiiviimmäksi osaksi yhteiskunnan rakenteita.

Kuviossa 1 on havainnollistettu julkishallinnon asettama liikuntapolitiittinen päämäärä riittävän fyysisen kokonaisaktiivisuuden palauttamisesta yhteiskuntaan. Vapaa-ajan liikunnan lisääntyminen ei ole kyennyt paikkaamaan arjessa tapahtuvan liikkumisen vähentymistä. (Pyykkönen & Kokkonen 2017, Pyykkösen 2019, 9 mukaan.) Liikuntapolitiikan merkityksiä on tarkasteltu läpi 2000-luvun riskinäkökulman kautta, jolloin liikkumisen kokonaismäärän edistäminen on nähty lääkkeenä väestön kansanterveydellisten ongelmien vähentämiseksi (Pyykkönen 2019, 5–6).

KUVIO 1. Liikunnan kokonaismäärän vähentyminen 1950-luvun ja 2010-luvun välisenä ajanjaksona (Pyykkönen & Kokkonen 2017, Pyykkösen 2019, 9 mukaan)

Väestön riittämättömään fyysiseen aktiivisuuteen on reagoitu valtion ohella kuntien ja kaupunkien omilla liikkumista edistävillä ohjelmilla (ks. esim. Helsingin kaupunki 2018). Helsingin kaupungin (2018) osalta liikkumisohjelmaa kohdistetaan erityisesti vähiten aktiivisiin henkilöihin, joita pienikin liikkumisen lisääminen eniten hyödyttäisi. Liikuntapoliittisena haasteena on yleisesti ollut se, kuinka yhteiskunnassa kyettäisiin aktivoimaan vähän liikkuvia ihmisiä (Valtioneuvosto 2018, 16–17).

Vapaa-ajan liikunta voidaan kokea tärkeänä passiivista arkea aktivoivana toimintana. Suomessa valtio ja urheiluseurat ovat historiallisesti toimineet tiiviissä yhteistyössä kansalaisten vapaa-ajan liikuttajana (Ruuskanen ym. 2020, 31–47). Yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien edistäminen, yhteiskuntavastuullisuuden huomioiminen sekä liikuntalain periaatteet nähdään yhä enemmän myös urheiluseurojen julkisen seuratuksen avustusperiaatteiden ehtona (OKM 2020; Ruuskanen ym. 2020, 58; Turpeinen ym. 2018, 4–5; Valtioneuvosto 2018, 33–36). Liikuntalaki (2015) ohjailee puitelakina seuroja huomioimaan liikuntapolitiikan keskeisenä näkemiä asioita omassa toiminnassaan. Lain myötä urheiluseuroilta odotetaan yhteiskuntavastuullista harrastetoimintaa, joissa huomioitaisiin myös ne yksilöt tai joukot, jotka eivät ole liikunnallisesti yhtä aktiivisia (STM 2013, 42). Yhteiskuntavastuullisuuden käsitteellä tarkoitetaan puolestaan sitä, että seuroihin kohdistetaan sosiaalisina yhteisöinä vastuuta ja velvollisuutta vaikuttaa sitä ympäröiviin tapahtumiin yhteiskunnassa. Vastuu voidaan itsessään määrittellä jonkun tahon määräyksenalaiseksi vastuuksi toiselle taholle kyseisen asian tai sisällön suhteen. (Anttiroiko 2004, 22–23.)

Julkishallinto on pyrkinyt edistämään harrastusmahdollisuuksien yhdenvertaisuutta ohjaamalla julkista tukea lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastustoimintaan (OKM 2020; Valtion liikuntaneuvosto 2013, 5–6). Urheiluseurojen on itse nähty osittain epäonnistuneen riittävien matalan kynnyksen harrastemahdollisuuksien tuottamisessa yhteiskunnassa (Puronaho 2014). Toisaalta seurat toimivat yhteiskunnassa yhdistyslain alaisina vapaina kansalaisyhteisöinä, jolloin toiminnan liiallinen ulkopuolinen ohjaaminen voi vaikuttaa negatiivisesti kansalaistoiminnan autonomiaan (Halila 2016, 24). Liikunnan kansalaistoimijoiden osalta liikuntapoliittiseksi tavoitteeksi linjataankin mahdollisimman yhdenvertaisen sekä tasa-arvoa edistävän harrastetoiminnan tukeminen tavalla, joka samalla edistäisi yhdistystoiminnan elinvoimaisuutta yhteiskunnassa (Valtioneuvosto 2018, 17, 45–46).

2.2 Urheiluseuran toimintaympäristön kuvaaminen

Suomalainen urheiluseuratoiminta edustaa kolmannen sektorin kansalaisjärjestöjä. Kolmannella sektorilla tarkoitetaan yksityisen ja julkisen sektorin sekä kotitalouksien väliin jäävää yhdistystoimintaa (Helander 1998, 25; Ruuskanen ym. 2020, 18). Kansalaisyhteiskunnalle on ominaista yhteiskunnallisesti vapaa toiminta, jossa jäsenet toimivat julkisesti yhteisten arvojensa, päämääriensä ja intressiensä pohjalta (Halila 2016, 24; Heinilä & Koski 1991, 9).

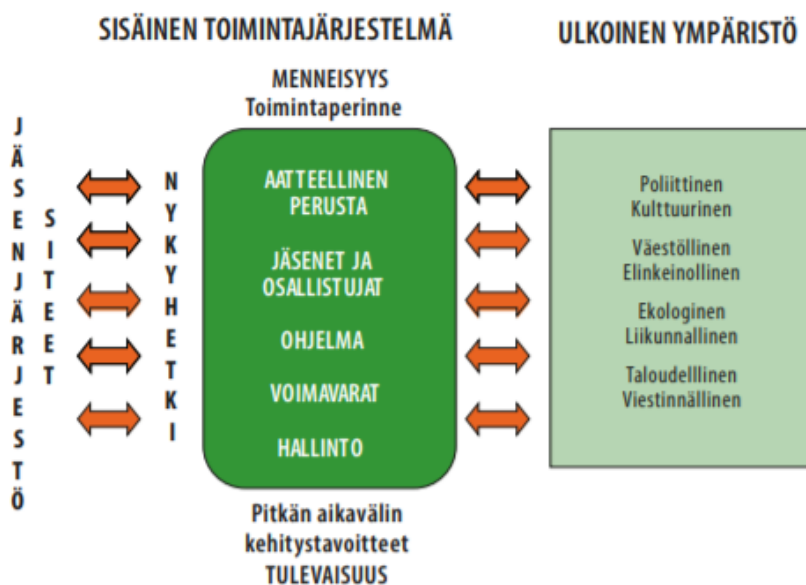
Seuratoiminnasta käytetään yleisesti rinnakkain joko liikuntaseuran tai urheiluseuran käsitettä. Yleisesti koko liikunta-alaa käsiteltäessä kansalaistoiminnasta olisi hyvä puhua liikunta- ja urheiluseuroina. Kuitenkin urheiluseura-termi on yleistynyt arkikielessä kuvaamaan yleisemmin seuratoimintaa. (Koski & Mäenpää 2018, 11.) Tässä tutkielmassa käytetäänkin pääasiassa urheiluseura-termiä, kuvattaessa seuratoimintaa kokonaisvaltaisesta liikunta- ja urheiluseuratoiminnan näkökulmasta.

Tämä luku muodostaa teoreettisen yleiskuvan urheiluseuran toimintaympäristöstä hyödyntämällä Heinilän (1986) urheiluseuran sosiaalisen organisaation viitemallia. Heinilän luoma viitemalli mahdollistaa urheiluseuran toimintaympäristöön vaikuttavien tekijöiden laaja-alaisen kuvaamisen. Lisäksi tutkimuksessa esitetään keskeisimpiä seuratoiminnan kehityssuuntia. Luvun lopuksi käsitellään urheiluseurojen merkitystä lasten ja nuorten yhteiskunnallisena liikuttajana. Urheiluseuran sisäisen organisaatiotoiminnan ymmärtäminen sekä seuratoiminnan keskeisimpien trendien tunteminen mahdollistavat liikuntapoliittisten tavoitteiden yhdistämisen urheiluseuran toimintaympäristöön.

2.2.1 Urheiluseuratoiminnan viitekehys

Suomalaista seuratutkimusta on tuotettu 1980-luvun alkupuolelta lähtien. Tutkimustradition alkuvaiheissa seuratutkimusta pyrittiin lähestymään erityisesti urheiluseuratoiminnan ymmärtämisen näkökulmasta. (Koski & Mäenpää 2018, 14.) Suomen ensimmäisenä liikuntasosiologisenä professorina toimineen Kalevi Heinilän (1986) viitemalli urheiluseurasta

sosiaalisena organisaationa on tänäkin päivänä yleisesti käytetty kehys seuratoiminnan yleiskuvan muodostamiselle (Koski & Mäenpää 2018, 14–16). Heinilän (1986, 127) organisaatiotoiminnan viitemallia on havainnollistettu alla olevan kuvion avulla (ks. kuvio 2). Seuratoimintaa on kuvailtu toimintayksikkönä, jossa osalliset toteuttavat intresseilleen ominaista toimintaa seuran yhteisten tavoitteiden hyväksi. (Koski & Mäenpää 2018, 15.)

KUVIO 2. Kosken ja Mäenpään (2018, 15) havainnollistama viitemalli urheiluseurasta sosiaalisena organisaationa (mukailtu Heinilä 1986, 127)

Heinilän (1986) mallin keskeisenä toimintaperiaatteena on ymmärtää urheiluseura dynaamisena organisaationa, jonka toimintaa määrittelevät osaltaan niin seuran menneisyys, nykyisyys kuin myös tulevaisuus. Mallissa urheiluseura itsessään on jaettu seuratoiminnan ulkoiseen ympäristöön sekä seuran sisäiseen toimintajärjestelmään. Lisäksi urheiluseurat tuottavat toimintaa yhteydessä muiden seurojen ja lajiliittojen kanssa. (Koski & Mäenpää 2018, 14–16.)

Seuratoiminnan ulkoista ympäristöä voidaan jaotella sektoreittain poliittisten, kulttuuristen, väestöllisten, elinkeinollisten sekä ekologisten lohkojen avulla. Lisäksi ulkoiseen ympäristöön voivat kuulua liikunnallinen, taloudellinen sekä viestinnällinen ulottuvuus. Näistä jokainen voi omalta osaltaan vaikuttaa urheiluseuran toimintaan. Sisäisen seuratoiminnan keskeisimmät

elementit voidaan puolestaan jaotella aatteelliseen perustaan, seuratoiminnan sisäisiin ihmisiin, seuran toimintaohjelmaan, toiminnan voimavaroihin sekä hallinnollisiin rakenteisiin. Ensinnäkin toiminnan aatteellisuudella tarkoitetaan seuran toiminnan perustetta eli sitä, kuinka seurassa suhtaudutaan eri toimintatapoihin kuten seuran ulkopuolisiin ihanteisiin. Toiseksi seuran sisäiset ihmiset kyetään jaottelemaan toimintaan osallistujina ja jäsenistönä, joista molemmat tarkoittavat hieman eri asiaa. (Koski & Mäenpää 2018, 15–16.) Seurojen toiminnassa voidaan nähdä mukana runsaasti osallistujia, jotka eivät muodollisesti ole jäseninä seuroissa. Toisaalta mukana on paljon jäseniä, jotka eivät juurikaan itse osallistu toimintaan. (Koski 2009, 57–58.) Kolmanneksi seuratoiminnan toimintaohjelma voidaan ymmärtää vallitsevina näkökulmina liikuntakulttuurista. Tämä näkyy toiminnan erilaisina kohderyhminä, erityisesti eri urheilulajeina. Toiminnan voimavaranäkökulma voidaan puolestaan käsittää seuran taloudellisina resursseina, materiaalisena omaisuutena sekä ihmisten tuottamana arvona. Hallinnollisilla rakenteilla viitataan urheiluseuran organisoiminnan muotoihin, jossa toiminnan johtaminen on keskeistä. (Koski & Mäenpää 2018, 15–16.)

Urheiluseurojen nähdään toimivan Heinilän (1986) mallin mukaisesti sosiaalisina organisaationa, joiden toimintaa määrittelevät seuran sisäinen toimintajärjestelmä sekä ulkopuolisen toimintaympäristön suuntaukset. Heinilän organisaatiomalli toimii perustana tämän tutkimuksen seuratoiminnan toimintajärjestelmän eroavaisuuksien tarkastelulle.

2.2.2 Seuratoiminnan keskeisimmät kehitysuunnat

Urheiluseuran toimintaympäristön kuvaamisen kannalta on tärkeää selvittää, mitä kehityssuuntauksia urheiluseuratoiminnassa on nykytiedon valossa havaittavissa. Kansalaistoiminnan muutoksista on tuotettu useita valtioneuvoston julkaisemia tutkimuksia (ks. esim. Koski & Mäenpää 2018; Ruuskanen ym. 2020). Koski ja Mäenpää (2018) ovat laatineet laajan selvityksen urheiluseurojen keskeisimmistä kehityssuunnista vuosina 1986–2016. Tutkijat ovat koonneet keskeisimmiksi postmodernin liikuntakulttuurin trendeiksi seurojen eriytymisen ja moninaistumisen, toiminnan ammattimaistumisen sekä kustannustasojen nousun.

Liikuntakulttuurin eriytymisellä tarkoitetaan Itkosen (1996) määrittelemää 1980-luvulta alkanutta kansalaistoiminnan eriytymisen kautta, jolloin liikunnan ja urheilun merkitykset ovat laajentuneet hyvin erilaisiksi eri ihmisille. Liikunnasta koettujen merkitysten lisääntyminen on puolestaan johtanut organisaatioiden toiminnan kirjavoitumiseen sekä ihmisten harrastusintressien moninaistumiseen. (Itkonen 1996, 226–230.) Eriytymisen kauden tunnusmerkit nähdään edelleen vallitsevana teemana nykyisessä liikuntakulttuurissa (Itkonen 2015, 53). Urheiluseuratoiminta on monimuotoistunut suurista yritystoimintaan pohjautuvista urheiluseuroista aina pieniin muutaman ihmisen ”höntsäilyseuroihin” (Koski & Mäenpää 2018, 105).

Urheiluseuratoiminnan luonnetta voidaan jaotella usealla eri tavalla. Koski ja Mäenpää (2018, 38) ovat kohdistaneet seurajaottelunsa lasten ja nuorten urheiluseuratoiminnan päätarkoitusten perusteella. Heidän mukaansa seurat voidaan jaotella kilpaseuroihin, kuntoseuroihin, monialaseuroihin sekä nuorisokasvatusseuroihin. Kilpaseurojen pääasialliseksi tarkoitukseksi on määritelty kilpailutoiminnassa pärjääminen vähintään maakunnallisella tasolla. Kyseisissä seuroissa pelkkä liikunnan edistäminen ilman kilpaurheilun saavutustavoitteita ei nähdä keskeisenä. Kuntoseurojen toiminnan päämääräksi nostettiin puolestaan liikunnan edistäminen ilman kilpatoiminnan saavutustavoitteita. Monialaseurojen päätarkoituksessa yhdistyvät edellä mainittujen kilpa- ja kuntoseurojen tavoitteet. Nuorisokasvatusseurojen osalta toiminnan päätarkoitukseksi on nostettu pelkästään nuorisokasvatuksen edistäminen. (Koski & Mäenpää 2018, 38–39.)

Seuratoiminnan tavoitteet jakaantuvat Kosken ja Mäenpään (2018) tutkimuksessa suomalaisten kuntoseurojen (37,6 %), kilpaseurojen (30,7 %) sekä monialaseurojen (29,2 %) välillä varsin tasaisesti. Sen sijaan nuorisokasvatusseurojen määrä on jäänyt aineistossa vain 2,5 prosenttiin. Kyseinen jaottelu kuvastaa jonkinasteisen kilpaurheilun säilyttäneen keskeisen asemansa myös nykyisessä urheiluseuratoiminnassa. Toiminnan tavoitteissa voidaan kuitenkin nähdä suuntausta kilpaurheilusta eroavien tavoitteiden lisääntymiselle (Koski & Mäenpää 2018, 38–40). Liikunnallisesti lahjakkaisiin yksilöihin keskittyneeltä urheiluseuralta vaaditaan tänä päivänä yhä kokonaisvaltaisempaa otetta myös vähemmän aktiivisen väestön liikuttamisesta. Liikunnan harrastamisen merkitysten eriytyessä myös seuratoiminnan kohderyhmä on monipuolistunut. (Koski 2009, 38–47.)

Liikuntakulttuurin eriytyminen sekä toiminnan monimuotoistuminen on osaltaan lisännyt urheiluseurojen ammattimaistumista. Toiminnan ammattimaistuminen on seurausta urheiluseuroihin kohdistuvien vaatimustasojen kasvusta, johon pelkästään vapaaehtoistyöntekijöiden voimin ei aina kyetä vastaamaan. Vaatimustason nousu näkyy seuratoiminnassa muun muassa ammattimaisesti työskentelevien toimijoiden palkkaamisen lisääntymisenä. (Koski & Mäenpää 2018, 67–73, 103.) Harrastusintensiiviteetin kasvu on johtanut ammattimaistumisen kasvuun, mikä taas on osaltaan lisännyt kustannuksia (Puronaho 2014, 19–20).

Ruuskanen ym. (2020) kuvaavat muutosta kansalaistoiminnan hybridisoitumisena, jossa yksityisen sekä julkisen sektorin toimintatavat sulautuvat yhä tiiviimmin yhteiskunnan järjestökentän tavoitteisiin. Tämän takia kolmanteen sektoriin liitetään nykyisin monenlaisia odotuksia: kansalaistoiminnan tulisi turvata poliittisen järjestelmän tavoitteita, tuottaa sosiaalista pääomaa jäsenilleen, toimia työllistäjänä sekä olla tehokas palveluntuottaja (Ruuskanen ym. 2020, 21). Samalla on kuitenkin muistettava kansalaistoimijoiden harjoittavan toimintaansa edelleen pääasiassa vapaaehtoistoimijoiden pohjalta, jolloin näiden tavoitteiden tyydyttäminen saattaa todellisuudessa osoittautua haasteelliseksi.

2.2.3 Urheiluseurat lasten ja nuorten liikuntakasvattajina

Urheiluseurat toimivat yhteiskunnassa kiistattomana väestön liikuttajana, jonka tukeminen voidaan nähdä liikuntapoliittisesti perusteltuna. Lähes yhdeksän kymmenestä lapsesta ja nuoresta on osallistunut jossakin vaiheessa elämäänsä urheiluseuratoimintaan. (Mononen ym. 2016.) Järjestötoiminta liikuttaa peräti 62 prosenttia suomalaisista 9–15-vuotiaista lapsista ja nuorista (Blomqvist ym. 2019). Seuratoiminnasta 70–80 prosenttia on ollut viimeisten vuosikymmenten aikana suunnattu alle 15-vuotiaille kohdistettuun lasten ja nuorten toimintaan (Koski & Mäenpää 2018, 39). Ohjattu liikunta on lisääntynyt lasten harrastemuotona viime vuosikymmeninä (ks. esim. Husu, Paronen, Suni & Vasankari 2010, 22–23).

Seuratoiminta voi parhaimmillaan toimia keskeisenä ympäristönä terveiden elintapojen muodostumiselle (Valtioneuvosto 2018, 35–36). Ohjatussa toiminnassa liikkuvilla lapsilla ja

nuorilla on todettu korkeampi fyysinen kokonaisaktiivisuus verrattaessa seuratoiminnan ulkopuolisiin lapsiin ja nuoriin (Aira ym. 2013, 23–24; Kokko ym. 2018; Marques, Ekelund & Sardinha 2016). Lisäksi urheiluseuroissa harrastavien 13–15-vuotiaiden nuorten on nähty omaavan paremman terveysosaamisen verrattaessa harrastustoiminnan ulkopuolisiin yksilöihin (Paakkari L., Paakkari O., Kokko & Tynjälä 2019). Samalla on kuitenkin todettava, että merkittävä osa seuratoimintaan osallistuvista liikkuu tästä huolimatta terveytensä kannalta liian vähän. Tutkimusten mukaan vain kolmasosa lapsista ja nuorista täyttää kansalliset liikuntasuosituksen (Kokko & Martin 2019). Aktiivinen seuratoiminta koetaan kuitenkin tärkeänä vastapainona lasten ja nuorten muuten passivoituneelle vapaa-ajanviettotavoille (Mathisen ym. 2019).

Urheiluseurat tarjoavat lapsille ja nuorille runsaasti erilaisia kokemuksia liikunnasta, jotka voivat olla merkityksellisiä käytännön liikkumispäätöksiä tehtäessä. Parhaimmillaan seuratoiminta voi tarjota yksilölle monenlaista sosiaalista pääomaa ja vastuuta ehkäisten samalla muun muassa riskiä syrjäytymiseen muusta yhteiskunnasta (ks. esim. Aaltonen 2016, 18–19; Havas 2019, 125–127; Kleppang, Hartz, Thurston & Hagquist 2018; Lyyra, Ojala, Tynjälä & Välimaa 2019). Myönteiset kokemukset liikunnasta mahdollistavat liikunnan mieltämisen tärkeänä myös myöhemmin elämässä (Norges Idrettsforbund 2020).

Ohjattuun seuratoimintaan osallistuu yhä nuorempia harrastajia, sillä lapset aloittavat harrastamisen keskimäärin jo 6–7 vuoden iässä (Blomqvist ym. 2019). Pienten lasten on todettu omaksuvan liikunnallisia perustaitoja ja tottumuksia jo hyvin nuorella iällä, jolloin lasten monipuoliseen liikkumiseen olisi suunnattava erityistä huomiota (Stodden ym. 2008). Harrastaminen ohjatussa toiminnassa on yleisintä 11-vuotiaiden keskuudessa, minkä jälkeen osallistuminen sekä yleinen liikunnallinen aktiivisuus vähenee murrosikäen tultaessa (Blomqvist ym. 2019; Kokko & Martin 2019, 145). Nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan enää noin kolmasosa 15–19-vuotiaista nuorista on urheiluseuratoiminnassa mukana (Myllyniemi & Berg 2013). Helsingin osalta alakouluikäisistä lapsista puolestaan noin 40 prosenttia täyttää kansalliset liikuntasuosituksen. Yläkouluikäisillä luku on enää noin 15 prosenttia. (Helsingin kaupunki 2018, 18.)

Urheiluseurassa ilmenevien hyötyjen lisäksi seuratoiminta voi osaltaan olla myös heikentämässä yksilön suhdetta liikuntaan. Lasten ja nuorten liikuntasuhdetta selvittävien tutkimusten perusteella liikunta koetaan vähemmän merkityksellisenä toimintana aikaisempiin selvityksiin verrattuna (Koski & Hirvensalo 2019). Osittain liikuntasuhteen heikentyminen on nostettu urheiluseuroissa ilmenevien harrastamisen esteiden syyksi, jolloin toimintaa ei aina nähdä mielekkäänä jokaisen lapsen ja nuoren kannalta. Mikäli yksilö ei ole muodostanut vahvaa suhdetta liikuntaan, saattavat lievätkin liikkumispäätöstä estävät tekijät muodostua ratkaiseviksi harrastusmotivaation laskemiselle. (Koski & Hirvensalo 2019.)

Tuoreimpien tutkimustulosten perusteella koronaviruspandemia on vähentänyt lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta selkeästi, etäopetuksen ja järjestäytyneen ohjatun liikunnan keskeytymisen takia (Vasankari ym. 2020). Poikkeusaika näyttääkin entisestään kasvattaneen liikkumisen polarisaatiota, jossa eniten liikkuvat lapset ja nuoret ovat lisänneet liikuntaa, kun taas vähiten liikkuvat kokivat poikkeusolojen vähentäneen entisestään aktiivisuutta (Kokko ym. 2020). Tutkimuksessa siirrytään seuraavaksi tarkastelemaan matalan kynnyksen liikunnan käsitettä, joka on nostettu yhdenvertaisia harrastusmahdollisuuksia turvaavaksi liikuntapoliittiseksi teemaksi.

3 MATALAN KYNNYKSEN LIIKUNTA URHEILUSEURASSA

Urheiluseuroilta odotetaan liikuntapolitiikassa kasvavaa vastuunkantoa yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien tarjoamisesta mahdollisimman monelle lapselle ja nuorelle. Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien luominen on yhteiskunnallista eriarvoisuutta vähentävä toimenpide, jonka avulla urheiluseurat kykenisivät toimimaan yhteiskunnan osana hallinnonalat ylittävässä väestön liikuttamistehtävässä. Eriarvoistumisen ja syrjäytymisen ehkäiseminen esiintyy keskeisenä tavoitteena myös liikuntasektorilla (ks. esim. Olympiakomitea 2020a). Julkishallinnolla ja urheiluseuroilla voi kuitenkin olla osin erilaiset lähtökohdat matalan kynnyksen liikunnan tuottamiseen.

Tässä luvussa määritellään matalan kynnyksen määritelmää itsessään. Matalan kynnyksen toiminnan toteutumista tarkastellaan urheiluseuratoiminnan näkökulmasta niin erillisten liikuntapalveluiden kuin myös varsinaisen lajiharjoittelun osana. Tätä ennen luvussa avataan matalan kynnyksen kysynnän taustalla ilmenevää seuratoiminnan drop out -ilmiötä, joka voidaan nähdä keskeisenä taustatekijänä matalan kynnyksen liikuntapolitiikalle. Luvun loppuun tutkimus esittää esimerkkitaustauksen matalan kynnyksen seuratoiminnan toteutumisesta norjalaisen seurajärjestelmän osalta.

3.1 Drop out -ilmiö ja harrastamista rajoittavat tekijät

Harrastamisen enneaikainen lopettaminen on esiintynyt keskeisenä aiheena lasten ja nuorten seuratuksessa 2010-luvulla. Drop out -ilmiöllä tarkoitetaan erityisesti murrosiässä tapahtuvaa urheiluseuratoiminnan lopettamispäätöksen syntymistä (Aira ym. 2013, 13; Crane & Temple 2015). Aihe on noussut yhteiskunnallisesti entistä ajankohtaisemmaksi koronaviruspandemian aikana. Koronaviruspandemia on selvitysten perusteella lisännyt drop out -ilmiötä harraste- sekä kilpatoiminnassa kuuluvien lasten ja nuorten joukossa (Olympiakomitea 2021; Teiskonlahti 2021).

Drop out -ilmiön vähentäminen on nostettu julkishallinnossa yhdeksi tärkeimmistä keinoista liikunnan kansalaistoiminnan vahvistamisen kannalta (ks. esim. OKM 2016, 16; OKM 2020;

Turpeinen ym. 2018, 5). Tutkijat ovat havainneet liiallisen kilpailun merkittäväksi lopettamispäätöstä edistäväksi tekijäksi (ks. esim. Hakanen, Myllyniemi & Salasuo 2019; Mononen ym. 2016; OKM 2017, 36). Lajitoiminnan haasteena on tunnistettu muun muassa se, että lapset ja nuoret ovat kiinnostuneet useista eri lajeista ja harrastusmahdollisuuksista, seuratoiminnan kannustaessa usein intensiiviseen yhden lajin erikoistumiseen. (Owal Group 2019, 20). Erikoistuminen kilpaurheiluun on havaittu siirtyneen yhä nuorempiin ikäluokkiin, jolloin mahdollisuudet monipuolisen liikunnan harrastamiselle vähenevät (Puronaho 2014, 73). Tämä saattaa vaikeuttaa uusien harrastajien sopeutumista kilpaurheilukeskeiseen ympäristöön.

Urheiluseuratoiminnan ulkopuolelle on nähty jäävän merkittävä määrä lapsia ja nuoria erisyiden takia (ks. esim. Aira ym. 2013). Seuratoiminnan drop out -ilmiötä kuvaavia esteitä voidaan jaotella sisäisten, ihmistenvälisen sekä rakenteellisten tekijöiden avulla (Crane & Temple 2015). Sisäisiä tekijöitä ovat esimerkiksi liikunnasta saatavan mielihyvän puute, omaan lajiin kyllästyminen sekä viihtyvyyden ja innostavuuden puuttuminen. Sisäiset tekijät esiintyvät lasten ja nuorten keskeisimpinä harrastamisen lopettamisen syinä useassa eri selvityksessä (Koski & Hirvensalo 2019; Mononen ym. 2016). Monipuolisten, lajirajoja rikkovan toiminnan on nähty tärkeänä keinona innostuksen ylläpitämiselle ja herättämiselle lapsilla ja nuorilla (Tiirikainen & Konu 2013).

Drop out -ilmiötä selittäväksi toiseksi tekijäksi voidaan nostaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvat asiat eli ihmistenväliset tekijät. Urheiluseuratoimintaa on kuvailtu ennen kaikkea yhteisöllisenä ympäristönä, jossa sosiaalisten suhteiden merkitys harrastajan viihtyvyyteen on keskeinen (Aira ym. 2013, 39–40; Palomäki, Huotari & Kokko 2017). Parhaimmillaan seuratoiminnan tulisi herättää harrastajan sisäinen motivaatio liikuntaan, joka rakentuu erityisesti yksilön koetun pätevyyden, autonomian sekä yhteenkuuluvuuden kautta (Sipari & Konttinen 2014). Tutkimus tarkastelee alaluvussa 3.3 norjalaista seurajärjestelmää, jossa liikkumisen sisäiseen motivaatioon on kiinnitetty erityistä huomiota.

Drop out -ilmiön kolmas tekijä, eli toiminnan rakenteelliset ulottuvuudet on esitetty usein näkyvimmäksi harrastamisen esteeksi yhteiskunnallisessa keskustelussa. Rakenteellisia tekijöitä ovat harrastusmaksujen kasvaminen, ajankäytön rajallisuus, harjoittelussa ilmentyvät

loukkaantumiset sekä harrastuksen puuttuminen oman asuinalueen läheisyydestä. (Crane & Temple 2015.) Rakenteellisia tekijöitä, kuten harrastuskustannusten madaltamista sekä toiminnan saavutettavuutta, on korostettu myös matalan kynnyksen liikuntapalveluissa (ks. esim. Majjala & Pasanen 2015, 19).

Suomalaisen organisoidun liikunnan kokonaiskustannukset näyttäytyvät yhteiskunnallisessa keskustelussa yhtenä näkyvimpänä harrastamisen eriarvoisuutta selittävänä tekijänä. Kustannusten nousu on erityisesti tavoitteellisen kilpaurheilun piirre (OKM 2016, 15–16). Puronahon (2014) tuottaman selvityksen perusteella harrastuskustannusten on havaittu kaksinkertainen tai jopa kolminkertaistuneen Suomessa vuosien 2002–2012 välillä. Kustannukset jatkavat kasvua asteittain vanhempiin ikäluokkiin siirryttäessä. (Puronaho 2014, 14.) Harrastuskustannusten yhteydestä drop out -ilmiön syntymiseen on löydettävissä toisaalta myös eriävää näyttöä (ks. esim. Butcher, Lindner & Johns 2002; Crane & Temple 2015; Metsälä 2018, 66). Harrastuksen korkea hinta on nostettu keskeiseksi drop out -ilmiön syyksi lähinnä korkealla kilpatasolla liikkuvilla lapsilla ja nuorilla (Butcher ym. 2002). Kustannusten kasvu voidaan kuitenkin nähdä nostavan ennen kaikkea kynnystä päästä kokeilemaan erilaisia lajeja (HELE 2014, 12; Myllyniemi & Berg 2013, 80).

Seuratoiminnan kustannusten kasvun on nähty jatkuneen myös Puronahon (2014) tuottaman selvityksen jälkeen (ks. Hakanen ym. 2019, 39–42). Lisääntyneistä kustannuksista huolimatta heikommin toimeentulevista kotitalouksista yli 60 prosenttia omaisi kuitenkin kiinnostusta liikuntaharrastuksen aloittamiseen tulevaisuudessa (Hakanen ym. 2019, 15–16). Harrastuskustannuksiltaan joustavien liikkumismahdollisuuksien turvaaminen olisi täten yhteiskunnallisesti tärkeää, jotta jokainen motivoitunut harrastaja kykenisi osallistumaan haluamaansa lajitoimintaan sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Harrastuskustannusten vähentäminen ja tuen kohdistaminen edulliseen liikuntaan on esitetty yhtenä keskeisimmistä julkishallinnollisen tulosohjauksen tavoitteista (Valtion liikuntaneuvosto 2015, 28).

Harrastajan rajallinen ajankäyttö esiintyy harrastuskustannuksiakin yleisempänä drop out -ilmiötä selittävänä rakenteellisena tekijänä (Crane & Temple 2015; Koski & Hirvensalo 2019). Urheiluseuratoimintaan osallistuvat harrastajat kokevat urheilun vievän usein liikaa aikaa

muilta harrastuksilta sekä vapaa-ajalta (Blomqvist ym. 2015). Seuratoiminnan harrastusmahdollisuuksia tarkasteltaessa onkin paikallaan pohtia, tarjoavatko seurat riittävästi yksilöllisiä ja joustavia mahdollisuuksia harrastamiselle.

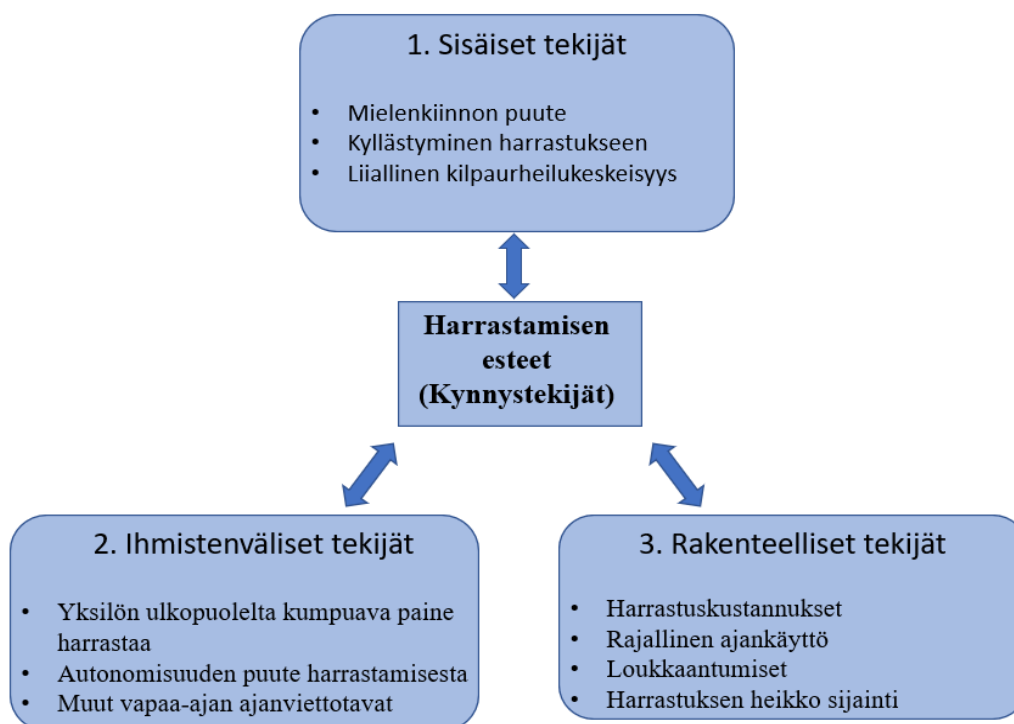
Seuratoiminnassa tapahtuvat loukkaantumiset ilmenevät valitettavana ilmiönä harrastamisen lopettamispäätöksen yhteydessä (Crane & Temple 2015). Varhaisen yksipuolisen harjoittelun havaitaan lisäävän rasisvammariskiä (ks. esim. Field, Tepolt, Yang & Kocher 2019). Merkittävänä huomiona voidaan nostaa myös se, ettei varhaisella erikoistumisella ole yksittäisiä tekniikkalajeja kuten taitoluistelua tai voimistelua lukuun ottamatta todettu merkitsevää yhteyttä aikuisiän kilpailulliseen menestymiseen (ks. esim. Aira ym. 2013, 41; Román, Pinillos & Robles 2018; Salasuo, Piispa & Huhta 2015). Riittävän monipuolinen fyysinen kokonaisaktiivisuus koetaan tärkeänä lasten ja nuorten monipuolisten liikunnallisten lajitaitojen kehittymisen kannalta (Güllich, Macnamara & Hambrick 2021; Mäenpää & Hakkarainen 2020). Sitoutumisvaatimuksiltaan joustavien, madalletun kynnyksen harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen eri lajien välillä näyttäytyy täten perusteltavana myös kilpaurheilun kannalta.

Drop out -ilmiötä kuvaavaksi rakenteelliseksi tekijäksi voidaan edellisten lisäksi nostaa harrastuspaikan heikko sijainti. Lapset, nuoret sekä harrastajien vanhemmat ovat nimenneet kiinnostavan lajin puuttumisen kodin läheisyydestä keskeiseksi harrastusta rajoittavaksi tekijäksi (Hakanen, Myllyniemi & Salasuo 2018, 34; Koski & Hirvensalo 2019). Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen lähellä harrastajan asuinalueita on perusteltu vähentävän vanhempien roolia harrastustoiminnan mahdollistajana.

Urheiluseuratoiminnan sisällä ilmenee edellä kuvattujen sisäisten, ihmistenvälisen sekä rakenteellisten tekijöiden perusteella lukuisia eri esteitä, jotka vaikuttavat yksilöllisesti harrastuspäätökseen. Erityisesti kilpaurheiluun panostavissa ympäristöissä ei kyetä täysin vastaamaan jokaisen lapsen ja nuoren toiveisiin harrastamisesta. Vaikka kansallisissa selvityksissä, liikuntalaissa (2015) sekä liikuntapoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2018) toistuu lisääntynyt tarve tuottaa lapsille ja nuorille monipuolista harrastetoimintaa, on tarve joustavammille harrastusmahdollisuuksille edelleen olemassa. Toisaalta harrastuksen

lopettaminen ei aina tarkoita itse liikunnan lopettamista. Yksilö voi pyrkiä erikoistumaan tiettyyn harrastustoimintaan muiden lajien kustannuksella, mikä on yleistä lasten vanhetessa (Butcher ym. 2002). Varhainen erikoistuminen voi kuitenkin luoda tarpeettomia esteitä lajirajoja rikkovalta matalan kynnyksen harrastetoiminnalta, joita erityisesti uudet harrastajat tarvitsisivat päästäkseen mieleiseensä seuratoimintaan mukaan. Kyseiset drop out -ilmiötä selittävät tekijät voidaankin osin nähdä rajoittavina tekijöinä myös uuden harrastajan osallistumispäätöksen muodostumiselle.

Harrastustoiminnassa koetut keskeisimmät harrastamisen esteet (kynnystekijät) on koottu alla olevan kuvion 3 avulla. Sisäisiä, ihmistenvälisiä sekä rakenteellisia esteitä tulkittaessa on kuitenkin huomioitava yksilön kokevan runsaasti muitakin mahdollisia esteitä osallistumiselle (ks. esim. Metsälä 2018, 71). Oheinen jaottelu luo kuitenkin perustan matalan kynnyksen liikunnan käsitteellistämiseksi urheiluseuratoiminnan kontekstiin. Tavoitteena on selvittää, kuinka matalan kynnyksen toiminnalla pyritään laskemaan edellä esitettyjä harrastamisen esteitä.

KUVIO 3. Harrastuksen drop out -ilmiötä aiheuttavien esteiden jaottelu (Cote & Temple 2015)

3.2 Matalan kynnyksen liikunnan määrittelyä

Liikuntapoliittisessa selonteossa käsitellään matalan kynnyksen liikuntaa hyvinvoinnin ja terveyden kannalta keskeisenä käsitteenä, jonka lisääminen kehittäisi liikuntalaissa (2015) korostettua yhdenvertaista sekä tasa-arvoista toimintaa. (Valtioneuvosto 2018, 35–37). Huolimatta termin runsaasta näkyvyydestä on matalan kynnyksen liikunnan käsitteestä haastavaa löytää varsinaista suoraa määritelmää (Kakko 2015, 43–44). Määritelmältään matala kynnys itsessään voidaan käsittää palveluina, jotka madaltavat vaadittavia edellytyksiä hakeutua valitsemaan toimintaan mukaan (Leemann & Hämäläinen 2015). Osallistuminen kyseiseen palveluun on tällöin tehty mahdollisimman helpoksi erityisesti niille, jotka ovat muuten jäämässä toiminnan ulkopuolelle.

Matalan kynnyksen toiminnan painottaminen mukailee liikuntapoliittista linjaa mahdollisimman laajasta ja monipuolisesta liikuttamisesta. Harrastamista halutaan tarjota erityisesti terveytensä kannalta riskiryhmässä oleville vähemmistöryhmille, jotka kokevat ohjatun liikunnan haasteelliseksi varsinaisessa seuratoiminnassa ilmenevien esteiden takia. (HELE 2014, 9–12; Helsinki liikkuu 2020; Nova 2017; Valtioneuvosto 2018, 16–18.) Liikuntapolitiikan näkökulmasta matalan kynnyksen liikuttaminen voidaan täten ymmärtää eriarvoisuutta vähentävinä sosiaalisina investointeina, jotka realisoituvat myöhemmin yhteiskunnalle hyödyllisinä tuloksina.

Matalan kynnyksen liikunnan luonnetta on kuvattu ”höntsäilyksi”, jossa kuka tahansa voi tulla leikkimielisesti harrastamaan eri lajeja ilman suurempia liikkumiseen kohdistettuja ennakkoodotuksia (Höntsyt.fi 2020; OKM 2017; Tiihonen 2015, 45). Matalan kynnyksen liikuntapalvelut voivat näyttäytyä täten varsinaisesta lajiharjoittelusta erillisinä liikuntapalveluina, joilla pyritään vähentämään lasten eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Liikuntapalveluilla halutaan mahdollistaa harrastaminen riippumatta yksilön sosioekonomisesta taustasta. (Maijala & Pasanen 2015, 6–8.) Tällöin muun muassa harrastamisen madallettu hinta, joustavuus sekä lasten ja nuorten yhdenvertainen kohtelu taitotasosta tai iästä riippumatta nousevat toiminnan keskeisiksi piirteiksi (Kakko 2015, 72–73; Maijala & Pasanen 2015, 3; Matalakynnys.fi 2020).

Lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistäminen on havaittu liikuntapoliittisesti vaikeasti hallittavana kokonaisuutena, sillä tavoitteet ja lähtökohdat voivat esiintyä hyvin erilaisina eri ympäristöissä (Owal Group 2019, 23). Myös matalan kynnyksen määritelmän voidaan nähdä näyttäytyvän monenlaisena yhteiskunnan sisällä. Matalan kynnyksen liikunnan toimintatavat ymmärretään ensinnäkin edellä kuvatusti lajiharjoittelusta erillisenä kerhotoiminnan muotona, joka on kohdistettu erityisesti uusille ja vähiten liikkuville harrastajille. Toisaalta varsinaisessa seuratoiminnassa ilmenevien harrastamisen esteiden (ks. luku 3.1) perusteella matalan kynnyksen toimintaa olisi aiheellista tarkastella myös lajiharjoittelun sisäisesti. Matalan kynnyksen palveluiden sosiaalipoliittisena ongelmana on tunnistettu mahdollinen väestöryhmiä polarisoiva vastakkainasettelu, mikäli matalan kynnyksen toimintaan osallistuvat erillisryhmät marginalisoidaan irralliseksi muusta yhteisöstä heidän omilla palveluillaan (Törmä 2009, 168). Seuraavat alaluvut keskittyvät tarkastelemaan matalan kynnyksen liikuntaa ensin lajiharjoittelusta erillisen kerhotoiminnan näkökulmasta, jonka jälkeen siirrytään tarkastelemaan matalan kynnyksen harrastamisen suhdetta varsinaiseen lajitoimintaan.

3.2.1 Lajiharjoittelusta erillinen matalan kynnyksen kerhotoiminta

Urheiluseurat toimivat yhteiskunnassa päävastuussa lasten ja nuorten vapaa-ajan ohjatussa liikuttamisessa. Seuroilla on kuitenkin rajallisia resursseja tuottaa monipuolista toimintaa liikkumismotiiveiltaan erilaisille harrastajille ja tämä on nähty ongelmallisena yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien tuottamisen kannalta. Ongelman ratkaisemiseksi on kehitetty tavoitteellisesta lajiharjoittelusta erillistä matalan kynnyksen kerhotoimintaa, joka on luonut mahdollisuudet tarjota harrastetoimintaa kaikille, myös lajiharjoittelun ulkopuolisille yksilöille. (Ks. esim. Majjala & Pasanen 2015; Matalakynnys.fi 2020; Olympiakomitea 2020b.)

Matalan kynnyksen harrasteliikuntaa tuotetaan usein poikkihallinnollisessa yhteistyössä muun muassa kunnan liikuntapalveluiden, opetustoimen, kulttuuri ja nuorisotoimen sekä urheiluseurojen välillä (ks. esim. Helsinki liikkuu 2020; Majjala & Pasanen 2015, 6–8, 10, 18; Olympiakomitea 2020b). Matalan kynnyksen liikuntapalveluiden voidaan nähdä käytännössä muodostuvan erityisesti nuorille, alakouluikäisille lapsille suunnatuista liikuntakerhoista (Kakko 2015, 71–72).

Urheiluseurat ovat aikaisempien selvitysten perusteella ymmärtäneet matalan kynnyksen liikunnan käsitteen edellä mainitun yleistyksen mukaisesti ei kilpailullisena toimintana (ks. esim. Kakko 2015). Seurat toivoisivat liikuntakerhoista keinoa kilpaurheilun ja harrasteliikunnan välisen kuilun kaventamiseen. Lisäksi aamu- ja iltapäivällä tapahtuva harrastustoiminta koetaan mahdollisuutena työllistää päätoimisia ohjaajia seuroissa. (Maijala & Pasanen 2015, 19–23.) Seurat ja yhdistykset toivoisivat poikkihallinnollista yhteistyötä erityisesti lajikokeilujen tuottamisessa, ryhmien ohjaamisessa, liikuntapaikkojen ja -tilojen mahdollistamisessa sekä tapahtumien järjestämisessä (Nova 2017, 20–24).

Julkishallinto on pyrkinyt kehittämään matalan kynnyksen harrastetoimintaa soveltamalla Islannin malliksi kutsuttua koulun ja harrastustoiminnan yhdistämistä suomalaisiksi malliksi. Islannin mallissa valtio tukee rahallisesti erilaisia matalan kynnyksen toimintoja, joihin valtaosa lapsista ja nuorista osallistuvat koulupäivän yhteydessä (OKM 2019; Young 2017). Koulupäivän yhteydessä tapahtuva harrastaminen kannustaa myös liikuntaan yhdessä muiden koulukavereiden kanssa. Lisäksi harrastustoimintaan osallistuminen ei tällöin ole yhtä riippuva lapsen huoltajan sosioekonomisesta asemasta. Koulutoiminnalla kyettäisiin tavoittamaan myös ne lapset, joilla ei välttämättä ole mahdollisuuksia osallistua myöhemmin illalla tapahtuvaan harrastustoimintaan. Vuonna 2021 käynnistyvään Suomen harrastusmallin pilotointivaiheeseen osallistuu yhteensä 112 kuntaa ja 200 000 oppilasta, jossa myös Helsinki on osaltaan mukana (OKM 2021).

Kunnat toimivat ensisijaisena matalan kynnyksen liikuntapalveluiden organisoijana. Kuntien liikuntapoliittiseksi tehtäväksi on kirjattu liikuntapalvelujen järjestäminen eri kohderyhmät huomioon ottaen tukemalla kansalaistoimintaa sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja (Liikuntalaki 2015). Matalan kynnyksen harrasteliikuntaa on pyritty edistämään julkishallinnon lisäksi erinäisin seura- ja lajiliittohankkein (Lehtonen 2012b, 28; Owal Group 2019, 23–24). Olympiakomitea (2020a) on ollut osaltaan kehittämässä matalan kynnyksen kerhotoimintaa Lasten Liike -hankkeen avulla, jossa harrastustoimintaa pyritään tarjoamaan entistä enemmän koulupäivän yhteyteen. Olympiakomitea on valmistellut kerhotoimintaa varten ohjeistuksen myös urheiluseuroille, jotta nämä kykenisivät toteuttamaan matalan kynnyksen kerhotoimintaa (Olympiakomitea 2018a).

Matalan kynnyksen liikuntapalveluiden tuottamisessa voidaan kuitenkin nähdä myös erinäisiä rajoitteita seuratoiminnan näkökulmasta. Seuratoimijat ovat olleet itse huolissaan vapaaehtoistoimijoidensa jaksamisen lisäksi liikuntatilojen riittävydestä lajiharjoittelusta erillisen toiminnan toteuttamiseksi. Sekä kunnat, että seurat tiedostavat rajalliset rahalliset resurssit ongelmallisena erillisten matalan kynnyksen liikuntapalveluiden tuottamiselle. (Kakko 2015, 64–66.) On kyseenalaistettu, onko jokaisella urheiluseuralla edellytyksiä tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja nuoria. Liikunnasta syrjäytyneiden lasten ja nuorten kannustaminen vaatii eri tahojen poikkihallinnollista yhteistyötä, sillä pääasiassa vapaaehtoistoimintaan pohjautuvat urheiluseurat eivät aina omaa riittäviä työkaluja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden tavoittamiseen. (Haanpää 2019, 10; Turpeinen ym. 2018, 24.) Erillisten matalan kynnyksen liikuntaryhmien haasteeksi on lisäksi muodostunut, kuinka pienten lasten lisäksi matalan kynnyksen harrasteliikunnalla kyettäisiin motivoimaan myös nuoria. Urheiluseurojen mielestä nuorten aktivoiminen matalan kynnyksen harrastetoimintaa on haastavampaa nuorempiin lapsiin verrattuna. (Kakko 2015, 71–72.)

Urheiluseuran sisäiset lähtökohdat lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrasteliikunnan edistämiseksi riippuvat pitkälti seuran sisäisistä tavoitteista ja toiminnan päätarkoituksesta. Eriytynyt seurakenttä perustaa toimintaansa hyvin erilaisten tavoitteiden pohjalta (ks. luku 2.2). Seurojen toimintaympäristöt voidaan nähdä muodostuvan erilaisista lähtökohdista, jolloin toiminnan edellytykset eivät ole täysin samankaltaisia (Heinilä & Koski 1991, 10–11). Harrasteliikuntaan keskittyvän urheiluseuran voidaan nähdä perustavan toimintansa luonnostaan vähän liikkuvien harrastajien matalan kynnyksen liikunnan edistämiseen. Vastaavasti pitkät perinteet omaavassa kilpaurheiluseurassa liikuntakerhojen järjestäminen saatetaan nähdä ylimääräisenä toimintana. Urheiluseurat eivät tällöin aina koe olevan kykeneväisiä osallistumaan liikunnasta syrjäytyneiden lasten ja nuorten aktivoimiseen. (Maijala & Pasanen 2015, 23.) Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia tuottaessa olisikin syytä analysoida, keitä toiminta pyrkii todellisuudessa tavoittamaan ja mitkä tahot vastaavat eri kohderyhmien liikunnasta. Eri toimijoiden päällekkäinen työ samalla sektorilla voi johtaa siihen, että toiminnaltaan erilaiset urheiluseurat valjastetaan mahdollistamaan vähän kaikkea, mutta ei mitään erityisen tehokkaasti. (Lehtonen 2012a, 7.)

Liikunnan julkisten hankeavustusten tavoitteena on ollut harrastetoiminnan vakinaistaminen ja juurruttaminen pysyväksi osaksi kuntien liikuntapalveluja. Matalan kynnyksen kerhotoiminnasta on kuitenkin välillä havaittu puuttuvan pitkäjänteisyyttä, harrasteryhmien toimiessa valtioavustusten turvin määräaikaisesti hankekausittain. Urheiluseurojen voisikin olla tehokkaampaa tunnistaa oman toimintansa kohderyhmä ja keskittyttävä madaltamaan harrastamisen kynnystekijöitä tästä näkökulmasta. Keskeistä olisi panostaa niihin seuroihin, jotka ovat valmiimpia edistämään matalan kynnyksen toimintaa. (Valtioneuvosto 2018, 58.)

Liikuntapoliittisen selonteon (2018, 33) mukaan seuratoiminnassa koettujen esteiden ratkaiseminen ei kuitenkaan voida nähdä olevan pelkästään yhteiskunnan vastuulla vaan myös kansalaisjärjestöjen olisi itse pyrittävä etsimään keinoja esteidensä madaltamiseen. Matalan kynnyksen harrastetoiminnan edistämisen kohderyhmänä voitaisiin tällöin käsittää harrastustoiminnasta syrjäytyneiden lasten ja nuorten lisäksi myös ne yksilöt, joilla on jo aikaisempia kokemuksia seuratoiminnassa harrastamisesta, mutta eivät syystä tai toisesta kykene jatkamaan harrastamista. (Kakko 2015, 4.) Tällöin keskeisenä tavoitteena on pyrkiä luomaan alhaisemman vaatimustason harrastusmahdollisuuksia myös perinteisen lajitoiminnan sisäisessä kontekstissa. Tutkimus keskittyy seuraavaksi tarkastelemaan matalan kynnyksen harrastetoiminnan ilmenemistä lajiharjoittelun sisällä.

3.2.2 Matalan kynnyksen lajitoiminta

Matalan kynnyksen liikunta voidaan ymmärtää edellä kuvatusti kilpaurheilusta erillisinä poikkihallinnollisesti tuotettuina liikkumismahdollisuuksina, jotka voidaan nähdä vastareaktionä lasten ja nuorten urheiluseuratoiminnan sisällä ilmeneviin esteisiin. Varsinaisesta seuratoiminnasta syrjäytyville on pyritty tarjoamaan yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon perustuen heidän kannaltaan mielekkäitä harrastusmahdollisuuksia. Kuitenkin on mietittävä, onko jokaisella urheiluseuralla aina mahdollisuuksia tarjota omasta lajitoiminnasta erillisiä matalan kynnyksen liikuntapalveluita toiminnassaan (ks. esim. Kakko 2015, 79). Urheiluseuratoiminnan puolella olisikin aiheellista tarkastella matalan kynnyksen käsitettä keinona laskea vaatimustasoja myös varsinaisen lajiharjoittelun puolella.

Julkinen sektori on tavoitellut seuratuun jakoperusteena mahdollisimman korkeita harrastajamääriä sekä toiminnan elinvoimaisuutta (Turpeinen ym. 2018, 24–25). Liikuntapolitiikan tavoitteena on luoda tulevaisuudessa harrastustoiminnan malli, jossa mahdollisimman suuri osa toiminnasta organisoituisi varsinaisen kansalaistoiminnan kautta (Valtioneuvosto 2018, 33–36). Harrastajamäärien kasvattamisen näkökulmasta matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia olisi perusteltua edistää myös kilpailutoiminnan kontekstissa, johon suurin osa (76 %) seuratoiminnassa olevista lapsista ja nuorista osallistuu. Päätös erikoistumisesta yhteen lajiin tehdään keskimäärin jo 9-vuotiaana, minkä lisäksi valtaosa seuratoiminnassa harrastavista (64 %) omaa kilpailullisia tavoitteita. (Mononen ym. 2016.)

Kilpailullisen aspektin huomioimista harrasteliikunnan keskeisenä osana voidaan perustella myös sillä, ettei harrastamisen ja kilpailemisen välinen raja ole erityisesti lasten ja nuorten harrastustoiminnassa selkeä (OKM 2016, 31). Matalan kynnyksen toimintatapoja määriteltäessä olisi keskustelua kannattavaa suunnata myös kilpaurheilukeskeiseen ympäristöön soveltuvaksi, jolloin matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien luominen koettaisiin seuroille tärkeäksi asiaksi (Teiska 2008, 84–85). Käsittelemällä matalan kynnyksen liikuntaa pelkästään urheiluseuratoiminnasta erillisten liikuntapalveluiden näkökulmasta, voi toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus jäädä lopulta varsin vähäiseksi, mikäli varsinaisen säännöllisen harrastustoiminnan osallistumiskynnys nousee korkealle tasolle.

Matalan kynnyksen harrasteliikunnan välinen suhde kilpailukeskeiseen urheilujärjestelmään ei ole kuitenkaan osoittautunut kitkattomaksi. Urheiluseurajärjestelmää on kritisoitu ”junnujen raakana pudotuspelinä” jossa harrastuspolkua on verrattu pyramidinmuotoiseen rakenteeseen. Siinä massoille tarkoitettu matalan kynnyksen harrastaminen karsitaan tutkijan mukaan asteittain pois kilpaurheilun asettamien vaatimusten tieltä. (Salasuo 2016.) Harrastusmahdollisuuksia ei tämän näkemyksen mukaan tarjota riittävästi kilpaurheilun polulta putoaville harrastajille. Varhainen kilpaurheilukeskeinen toiminta pakottaa tutkijoiden mukaan liian varhaiseen lajivalintaan, jolloin keskeiset lapsuuden ja nuoruuden monipuolisen liikunnan herkkyysvaiheet jäävät vähäisemmälle huomiolle (Salasuo, Piispa & Huhta 2015). Erinäisistä matalan kynnyksen kehityshankkeista huolimatta urheilun sisäisen toimintakulttuurin on nähty rakentuvan edelleen huippu-urheilun ehdoilla. Yhteiskunnallinen liikuttaminen sekä

harrasteliikunta koetaan nimellisesti tärkeänä, mutta todelliset konkreettiset toimet ovat saattaneet jäädä usein vähäisiksi. (Nipuli 2011.)

Puronaho (2014) on kutsunut tilannetta, jossa yksilön harrastaminen loppuu kilpaurheilun vaatimustasojen nousemisen takia perinteisen drop out -nimikkeen sijasta throw out -ilmiöksi. Urheiluseurat, jotka keskittyvät omassa toiminnassaan pelkästään kilpaurheilukeskeisiin tavoitteisiin, eivät mahdollista lajierikoistumiseen kykenemättömille harrastajille seuratoimintaa matalammalla harrastetasolla. Tällöin seurat luopuvat harrastajista, jotka eivät enää koe mielekkäänä osallistua toimintaan. (Puronaho 2014, 6.) Lajitoiminnan sisäinen madalletun kynnyksen harrastetoiminta voidaan nähdä keskeisenä throw out -ilmiön vähentämiskeinona.

Urheiluseurojen toivotaan tunnistavan myös niiden lasten ja nuorten tarpeet, jotka haluaisivat harrastaa kevyemmin tai erillään tasoryhmäajattelun tahdista (OKM 2016). Matalan kynnyksen lajitoiminta voidaan ymmärtää varsinaisen lajitoiminnan sisäisinä alhaisemman tason harrasteryhminä, joiden harrastamisen vaatimustasoa on laskettu. Tällöin seurat huomioivat toiminnassaan yksilön henkilökohtaisia tavoitteita harrastamiselle, mahdollistaen joustavan osallistumisen lajitoimintaan. Joustavan harrastetoiminnan huomioiminen kilpaurheilun vaihtoehtona on osoittautunut myös nuorten keskuudessa tärkeänä keinona lisätä harrastusmahdollisuuksia seuratoiminnan sisällä (ks. esim. Karvinen, Rätty & Rautio 2010, 23; Rieki 2015).

Lajitoiminnan sisäinen joustavuus voidaan täten ymmärtää niin sanottuina alhaisemman tason ”trampoliiniryhminä”, jotka mahdollistavat harrastajalle mahdollisuuden säädellä osallistumistaan seuratoiminnan ja muun vapaa-ajan välillä. Urheiluseurojen liikuttaessa yhä heterogeenisempaa joukkoa lapsia ja nuoria, ei jokainen omaa mahdollisuutta tai motivaatiota panostaa kilpaurheilukeskeiseen toimintaan vaadittavalla tasolla. Omaehtoisien, vapaamuotoisemman liikkumisen korostuminen erityisesti nuoruusiässä on vapaa-ajan nuorisokulttuurinen ilmiö, joka näyttäytyy vaihtoehtona sitoutumisvaatimuksiltaan tavoitteellisen kilpaurheilun rinnalla (Hasanen 2017, 212–213).

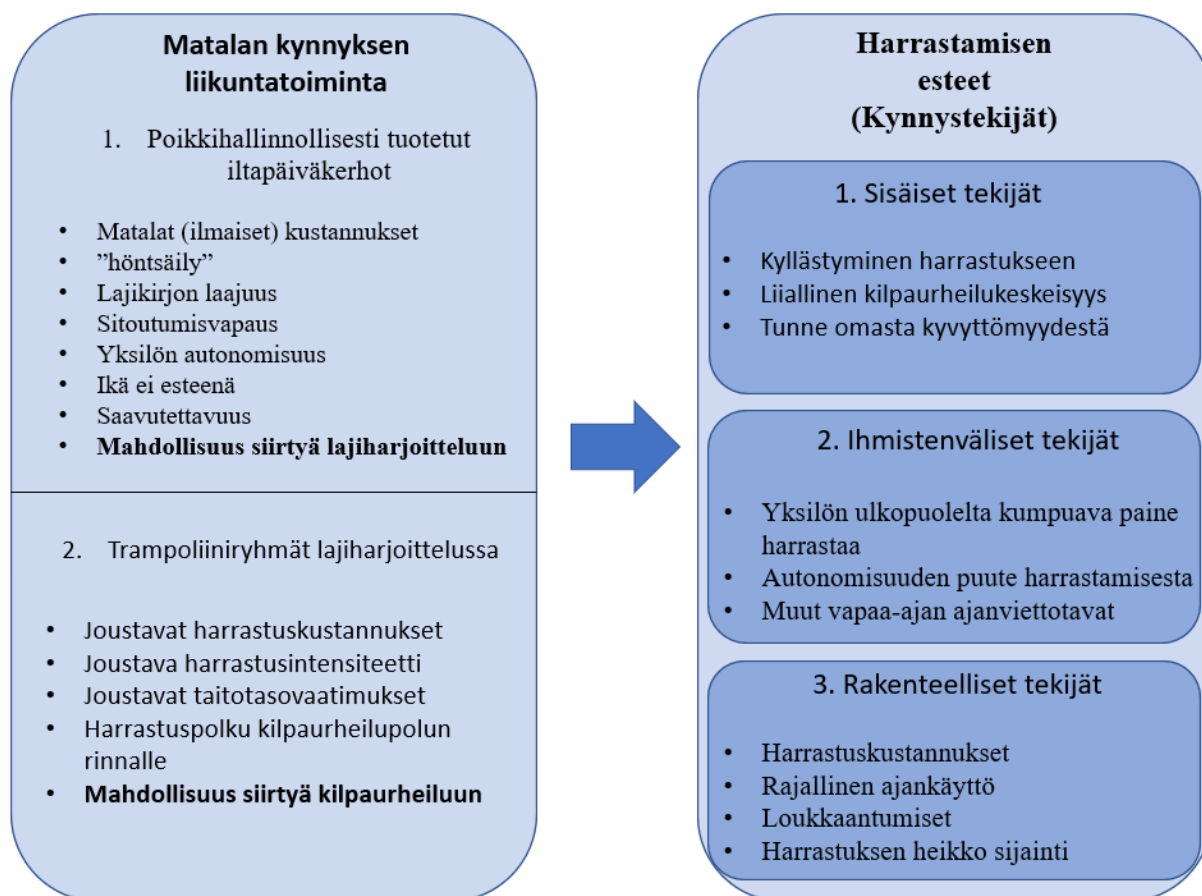
Lasten ja nuorten seuratoiminnan kehittämistyön keskiöksi on noussut mahdollisimman laadukkaan toiminnan tukeminen. Laatutyö on saanut alkunsa vuonna 1992 Nuori Suomi ry käynnistämän Sinettiseura-ohjelman avulla. Ohjelmalla ryhdyttiin puuttumaan seuratoiminnan epäkohtiin, kuten epätasa-arvoon sekä kilpailun liialliseen korostumiseen. (Lehtonen 2005, Pusan, Aarresolan & Vihisen 2020 mukaan.) Nuori Suomi ry on ollut osaltaan lisäämässä tietoisuutta lasten ja nuorten syrjäytymisestä harrastustoiminnan ja liikunnan ulkopuolelle (Karvinen, Rätty & Rautio 2010, 5).

Suomen Olympiakomitea on pyrkinyt ottamaan vastuuta urheiluseuratoiminnan laatutyön kehittämiseksi entistä yhtenäisempään suuntaan. Tähän avuksi on laadittu Sinettiseura-ohjelman jatkeeksi vuonna 2018 alkanut Tähtiseura-ohjelma, jossa lasten ja nuorten liikunnan laadukas toiminta on nostettu yhdeksi seuraohjelman kolmesta tavoitteesta. Vuoden 2020 alussa ohjelmassa mukana olevia tähtiseuroja oli yhteensä 525 seuraa 42 eri lajista. Näistä yhteensä 510 seuraa omaisi tähtimerkin lasten ja nuorten ansiokkaasta seuratoiminnasta. (Pusa, Aarressola & Vihinen 2020, 3.)

Lasten ja nuorten tähtiseurain keskeisiksi laatukriteereiksi on huomioitu matalan kynnyksen toiminnan erityispiirteitä. Seurojen odotetaan tarjoavan eri tavalla kehittyneille ja motivoituneille lapsille ja nuorille erilaisia vaihtoehtoja harrastamiseen. Kilpaurheilun osalta seurojen tulisi viestiä harrastaminen arvokkuudesta myös ilman kilpaurheilullisia tavoitteita. Tähtiseura-ohjelman laatukriteereissä on myös huomioitu yksilön autonomian kasvattaminen oman harrastuspäätöksen osalta. Ohjelman avulla Olympiakomitea pyrkii lisäämään suomalaisen seurakentän laadukkuutta asiantuntijatyöllä muodostetun tietoperustan mukaisesti. Sen voidaan odottaa kannustavan laadukkuuteen pyrkiviä seuroja huomioimaan myös matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia osana kehitystyötä. (Pusa, Aarressola & Vihinen 2020, 69–70.)

Kirjallisuuskatsauksen perusteella matalan kynnyksen toiminta voidaan nähdä kokonaisuutena, jossa yksilön harrastusmahdollisuuksia on mahdollista lisätä niin julkisen sektorin poikkialueellisesti tuotettujen liikuntakerhojen, kuin myös toisaalta itse kolmannen sektorin lajiharjoittelun toimintaympäristössä. Kuvio 4 yhdistää matalan kynnyksen liikunnalle omaiset

tunnuspiirteet seuratoiminnassa ilmeneviin esteisiin (kynnystekijöihin). Verrattaessa matalan kynnyksen tunnuspiirteitä seuratoiminnassa ilmeneviin kynnystekijöihin, voidaan toiminnan nähdä ratkaisevan niin sisäisiä, ihmistenvälisiä kuin myös rakenteellisia esteitä.

KUVIO 4. Matalan kynnyksen liikuntatoiminnan suhde seuratoiminnassa koettuihin esteisiin (Cote & Temple 2015)

3.3 Esimerkkitapaus norjalaisesta seurajärjestelmästä

Tutkimus vertailee seuraavaksi matalan kynnyksen liikuntapolitiikan toteutumista norjalaisen seurajärjestelmän esimerkkitapauksen avulla. Esimerkkitapaus kuvastaa valtakunnallisten seurajärjestelmien merkittävää roolia liikuntapoliittisessa päätöksenteossa. Suomalainen urheilukenttä on nähty rakenteeltaan varsin sirpaleisena ja tehottomana norjalaiseen urheilujärjestelmään verrattuna (Mäkinen 2010, 16–17). NIF (Norges Idrettsforbund) on vahvana keskitettynä organisaationa ollut kykeneväinen määrittelemään selkeät raamit lasten

ja nuorten liikunnan edistämiseksi ja sen ohjaamiseksi. Norjalaiseen urheilujärjestelmään verrattuna suomalaista urheilua ohjailevat rakenteet ovat puolestaan olleet jatkuvassa muutoksessa 2000-luvulla (Lehtonen 2017, 1).

Norjassa seurajärjestelmä on pyrkinyt madaltamaan nuorten lasten kynnystä osallistumiselle säännöstelemällä alle 13-vuotiaiden urheiluseuratoimintaa velvoittavin säännöksin (Norges Idrettsforbund 2015). Liikuntamallissa lasten oikeudet harrastamiseen (Children's rights in sports) on kirjattu seitsemään urheiluseuroja velvoittavaan säännökseen, jotka ovat turvallinen harrastaminen (Safety), kaverikeskeisyyteen ja hauskanpitoon panostaminen (Friendship and enjoyment), tunne pätevydestä (Competency), sekä yksilön tunne osallisuudestaan (Influence). Myös yksilön vapaus päättää harrastamisestaan (The freedom to choose), yhdenvertaisen kilpailuympäristön turvaaminen (Competitions for all), sekä harrastuksen rakentaminen lapsilähtöiseksi (On the children's terms) on nostettu seuratoiminnan perustaksi. (Norges Idrettsforbund 2015.)

Norjalainen liikuntapolitiikka määrittelee lasten yhteiskunnallisen liikuttamisen tärkeimpänä seuratoiminnan tavoitteenaan (Norges Idrettsforbund 2020). Urheiluseuratoiminnan tavoitteeksi nostetaan kyky heijastaa kokonaisvaltaisesti ympäröivän yhteiskunnan erilaisia tavoitteita liikkumisesta (Idrettsglade for alle). Toiminnassa painotetaan lukuisia matalan kynnyksen toiminnalle keskeisiä piirteitä, kuten leikkisyyttä, monipuolista liikuntaa, yksilöiden autonomian lisäämistä sekä reilun pelin ihanteiden kunnioittamista. Tällöin jokainen potentiaalinen harrastaja otetaan mukaan toimintaan omasta taitotasosta tai liikkumismotiiveistaan riippumatta. Tuottamalla jokaiselle mielekkäitä liikkumiskokemuksia, tavoitellaan toiminnalla elinikäistä positiivista suhdetta liikkumiseen. (Norges Idrettsforbund 2020.) Käytännössä lasten oikeuksia turvaava säännöstö rajoittaa lasten varhaista erikoistumista kilpaurheiluun. Säännöstön toteutumisen valvomiseksi on määritelty vastuuseen henkilö urheiluseuran sisältä, minkä lisäksi lajiliittoja on ohjeistettu laatimaan seuraukset säännöstöä rikkoville seuroilleen. (Norges Idrettsforbund 2015.)

Norjalaista urheilujärjestelmää on ihailtu kansainvälisesti tasa-arvoista ja yhdenvertaista liikkumista vaalivana järjestelmänä, jossa lapsilähtöinen harrastaminen nousee

harrastustoiminnan ytimeksi (Farrey 2019). Norjalaista urheilujärjestelmää kokonaisvaltaisesti ohjaava kattojärjestö NIF kohdistaa lasten ja nuorten ruohujuuritason toimintaan erityisiä resursseja. Täten on pyritty priorisoimaan varsinaista harrastetoimintaa, jättäen lasten ja nuorten toimintaan keskittyvän kilpaurheilun tukemisen vähäisemmälle huomiolle. (Mäkinen 2010, 45–48.) Norjalaisessa urheiluseuratoiminnassa nähdäänkin liikkuvan hieman enemmän lapsia suomalaiseen kansalaistoimintaan verrattuna (Mathinsen ym. 2019). Yhteisillä säännöstöillä pyritään luomaan selkeät pelisäännöt alle 13-vuotiaiden toimintaan, jotta mahdollisimman monella lapsella olisi mahdollista harrastaa urheiluseurassa mukana.

Monipuoliseen matalan kynnyksen liikuntaan keskittyminen ei ole varsinaisesti nähty häiritsevän Norjan kilpaurheilullista menestymistä. Norja on kasvattanut edellisten vuosikymmenten aikana huippu-urheilullista asemaansa muihin maihin verrattaessa. Norjalaisen liikuntajärjestelmän perusteella huippu-urheilun kilpaurheilullisia tavoitteita on täten mahdollista yhdistää kansanterveydellisiin näkökulmiin seuratoimintaa järjestettäessä. Yhdenvertaiset lasten matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet nähdään kaiken toiminnan perustana, jonka avulla järjestelmä kykenee osallistamaan liikkumismotiiveiltaan eriytyneen massan mukaan toimintaan. Tätä kautta järjestelmän on mahdollista rekrytoida myöhemmällä iällä kilpaurheiluun motivoituneita yksilöitä tavoittelemaan huippu-urheilullista menestystä. Samalla on kuitenkin huomioitava, että lasten oikeuksia turvaava säännöstö ulottuu vain alle 13-vuotiaiden toimintaan. Tämän jälkeen erikoistuminen ja kilpaurheilukeskeinen toiminta sallitaan myös norjalaisessa järjestelmässä. Drop out -ilmiö nähdäänkin myös Norjassa ilmeisenä murrosikäisten nuorten osalta. (Mathinsen ym. 2019.)

4 TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Edellä kuvatuista lähtökohdista siirrytään tutkimuksen empiiriseen osioon, jossa tarkastellaan Helsingin kaupungin urheiluseuroja matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien tuottajana. Tutkielman valmistelu sekä toteutus tehtiin yhteistyössä Helsingin liikuntapalveluiden kanssa. Kaupungin motiivina on lisätä ymmärrystä 10–19-vuotiaiden lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista, sekä kartoittaa urheiluseurojen näkemyksiä matalan kynnyksen toiminnasta. Luvussa tarkastellaan seuraavaksi Helsingin kaupunkia tutkimuskohteena, tutkimuksen tavoitteita, tutkimusmenetelmiä sekä aineistonkeruuta ja analysointimenetelmiä.

4.1 Tutkimuskohteena Helsingin kaupungin urheiluseurat

Helsingin kaupunki on toiminut aktiivisena liikunnallisen elintavan mahdollistajana ja edistäjänä strategisessa päätöksenteossaan. Fyysisen aktiivisuuden edistäminen on nostettu yhdeksi kaupungin kärkistrategioista, jossa aktiivisen elämäntavan edistämiseen on kiinnitetty poikkihallinnollista huomiota (ks. Hakola 2021; Helsinki liikkuu 2018). Kaupunki tunnistaa erityisesti lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen, sekä aktiivisuuden lisääminen tärkeänä osana kaupungin liikuntapolitiikkaa (ks. esim. Vertainen 2013). Helsingin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja Tommi Laitio (Helsingin kaupunki 2019) esittää kaupungin tavoitteita seuraavasti:

”Tarvitsemme esteiden raivaamista liikunnalta sekä houkuttelevia kaupunkikokemuksia. Aktiivisen elämän terveyshyödyt keholle ja mielelle ovat suunnattomat. Juuri vapaaehtoisuuteen perustuvassa vapaa-ajan palveluissa on tärkeää ymmärtää tarkemmin sitä, miksi jotkut lähtevät liikkeelle ja toiset eivät”.

Urheiluseurojen merkitys liikuntamahdollisuuksien tarjoajana on Helsingissä keskeinen. Kaupungin avustusten piirissä olevat seurat liikuttavat yli 100 000 harrastajaa. Aktiivisesti toimivia helsinkiläisiä seuroja tai liikunnalliseen toimintaan keskittyviä yhdistyksiä on yhteensä noin 800, joista noin 350 saavat toimintansa avuksi seuratukia Helsingin kaupungilta. (Kurki 2018, 3.)

Helsinki on uudistanut seuratuon avustusperiaatteitaan edellisen kerran vuonna 2016, jolloin ryhdyttiin priorisoimaan yhä vahvemmin lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia (Helsingin kaupunki 2015). Avustuskäytännöt pohjautuvat liikuntalakiin (2015) kirjattuihin tavoitteisiin liikunnan edistämisestä. Täten avustusten perustaksi kirjataan toiminnan tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Kaupunki edellyttää seuratueta hakevilta seuroilta sitoutumaan hyvän hallintatavan sekä reilun pelin periaatteiden noudattamiseen (Helsingin kaupunki 2021). Hyvän hallintotavan periaatteet on laadittu yhdistystoiminnan alaisille järjestöille oikeudenmukaisten käytäntöjen noudattamiseksi (SOSTE 2015). Reilun pelin periaatteet ovat puolestaan liikuntajärjestöjen toimesta sovitut käytännöt, jossa järjestöt määrittelevät muun muassa tasavertaiset liikkumismahdollisuudet, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä kasvatuksesta vastuun ottamisen osana vastuullisen seuran toimintatapoja (Olympiakomitea 2018b).

Helsinki jakaa liikuntatoimintaan resursseja vuosittain noin 8 miljoonaa euroa. Avustukset suunnataan yleishyödyllisen kansalaistoiminnan tukemiseen. Avustusmuotoina seurat voivat saada toimintaansa toiminta-avustusta, tapahtuma-avustuksia, starttiavustuksia, suunnistuskartta-avustuksia sekä muiden liikuntaa edistävien yhdistysten avustuksia (Helsingin kaupunki 2021).

Toiminta-avustus on harkinnanvaraista, yleisavustusluonteista tukea, jonka kohdentamisesta seurat saavat itse päättää. Tuen laskennallinen painotus kohdistetaan 80 prosenttisesti lapsiin ja nuoriin, joita ovat alle 20-vuotiaat harrastajat. (Helsingin kaupunki 2021, 6–7.) Vuonna 2020 Helsinki jakoi toiminta-avustusta noin 1,9 miljoonaa euroa 318 seuralle, joista 291 oli urheiluseuroja sekä 28 eläkeläis- ja erityisjärjestöjä (Laitinen 2021). Lisäksi seurojen on mahdollista saada tarvittaessa suunnistuskartta-avustusta suunnistuskarttojen valmistuskustannuksiin (Helsingin kaupunki 2021, 8). Toiminta-avustusten sekä suunnistuskartta-avustusten saamiseksi on määritelty kriteerit, joiden täyttymistä kaupunki velvoittaa tuen saamiseksi (ks. liite 1).

Edellä esitettyjen avustusten lisäksi tukea voidaan jakaa harkinnanvaraisesti myös muille liikuntaa edistävälle yhdistyksille. Seurojen on myös mahdollisuus hakea muun muassa starttiavustusta alle vuoden toimineelle liikuntaseuralle. Myös liikunnallisiin tapahtumiin, sekä harkinnanvaraisiin kohdeavustuksiin on esitettyjen kriteerien puitteissa mahdollista hakea avustuksia kaupungilta. (Helsingin kaupunki 2021, 11–12.) Julkista tukea jaetaan lasten ja nuorten harrastustoiminnan lisäksi aikuisten sekä eläkeläisten toimintaan, jotka rajataan kuitenkin tässä tutkimuksessa tarkastelun ulkopuolelle.

Kaupunki on ollut lisäämässä omalta osaltaan matalan kynnyksen harrastemahdollisuuksia iltapäiväkerhojen, kuten nuorille suunnatun Fun Action toiminnan sekä lapsille kohdistetun Easy Sport toiminnan muodossa (Vertainen 2013, 52–56). Lisäksi kaupunki on käynnistämässä harrastamisen Suomen mallin pilottivaihetta yhteistyössä harrastustoimintaa järjestävien kumppanien kanssa (Sippola 2021). Yhteistyön vahvistamiseksi Helsingin liikuntapalvelut ovat erityisen kiinnostuneita lisäämään kyselytutkimuksen avulla ymmärrystä seurojen omista näkemyksistä matalan kynnyksen liikunnan tuottajina.

4.2 Kyselytutkimuksen tavoitteet ja rakenne

Tämä kyselytutkimus vastaa osaltaan sekä Helsingin kaupungin että kansallisessa liikuntapolitiikassa esitettyyn tarpeeseen tuottaa lisää tutkimustietoa urheiluseurojen matalan kynnyksen toiminnasta. Tutkimuksen kohderyhmänä tarkasteltiin seurojen sisällä liikkuvia 10–19-vuotiaita lapsia ja nuoria, joiden liikunnan edistäminen on noussut priorisoinnin kohteeksi Helsingin kaupungin avustuskäytännöissä.

Kyselytutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena on määritellä matalan kynnyksen liikunta seuratoimijoiden näkökulmasta. Liikuntapolitiikan kannalta on tärkeää, että matalan kynnyksen liikunnasta puhuttaessa eri tahot käsitteellistävät asian yhtäläisin merkityksin. Matalan kynnyksen liikunnan määrittelyn jälkeen kyselytutkimuksella tarkastellaan seurojen välisiä eroja 10–19-vuotiaiden harrastusmahdollisuuksien tuottajina. Tavoitteena on kartoittaa erilaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat osallistumiskynnyksen ilmenemiseen seurakentän eri toimintaympäristöissä. Kyselylomakkeen lopuksi seuratoimijoilta tiedustellaan matalan

kynnyksen toiminnan vastuunjaosta liikuntapoliittisesta näkökulmasta. Tavoitteena on nostaa esiin seurojen omia näkemyksiä siitä, kuinka matalan kynnyksen toimintaa tulisi yhteiskunnassa edistää. Edellä esitetyistä tavoitteista voidaan muodostaa seuraavia hypoteeseja, joiden toteutumista reflektoidaan tutkimustulosten analysoinnissa:

- 1. Seurojen oletetaan määrittelevän matalan kynnyksen liikunnan kilpaurheilusta erillisenä harrasteliikuntana, joka tarjoaa yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua toimintaan yksilön lähtökohdista riippumatta.*
- 2. Toimintajärjestelmältään suurempien ja elinvoimaisimpien seurojen oletetaan tarjoavan todennäköisemmin joustavimpia matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia kilpaurheilun rinnalla. Oletuksena on, että matalan kynnyksen harrastustoiminta vähenee vanhempiin ikäluokkiin siirryttäessä erityisesti seuroilla, joiden varsinainen toiminnallinen tavoite on kilpaurheilu.*
- 3. Matalan kynnyksen toiminnan lisäämisen keskeisimmiksi esteiksi ennakoidaan erityisesti liikuntatiloihin sekä vapaaehtoistoimintaan liittyvien resurssien rajoitteita.*

4.3 Tutkimuseettisten lähtökohtien huomioiminen

Tutkimuseettisesti onnistunut tutkimus kerää tietoa tunnistaen kyselyn asianosaiset sekä heidän roolinsa objektiivisen tarkastelun kannalta (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 78–80). Helsingin kaupungin liikuntapalveluissa toimiva henkilökunta on toiminut tärkeänä kumppanina kyselytutkimuksen laatimisessa. Tämä on tarkoittanut samalla heidän näkemystensä huomiointia kyselytutkimusta valmisteltaessa. Osallisuudesta huolimatta kyselytutkimuksella ei pyritä ohjailemaan vastaamaan julkishallinnon mieltymysten mukaisesti, vaan tavoitteena on ymmärtää nimenomaan urheiluseurojen näkökulmia matalan kynnyksen liikunnan osalta.

Tutkimus tiedostaa terveysliikunnalle tyypillisen matalan kynnyksen liikunnan termin käytöllä olevan mahdollisesti heikentävä vaikutus urheiluseurojen vastausaktiivisuuteen. Riskinä voi olla, että erityisesti kilpaurheiluun keskittyvät seurat näkevät matalan kynnyksen liikunnan termin heille irrallisena asiana ja jättävät vastaamatta lomakkeeseen (ks. esim. Teiska 2014). Tästä syystä kyselytutkimus pyrkii välttämään liiallista terveyspuhetta keskittyen sen sijaan

selvittämään matalan kynnyksen käsitteen taustalla ilmeneviä ilmiöitä, eli kuinka lasten ja nuorten harrasteryhmiä käytännössä tuotetaan eri seuroissa ja kuinka yhdenvertaisia harrastusmahdollisuuksia voitaisiin lisätä. Helsingin avustusperiaatteissa painotettu yhdenvertaisuus, eriarvoisuuden vähentäminen sekä reilun pelin ihanteet mukailevat matalan kynnyksen liikunnan erityispiirteitä, joten on toisaalta perusteltua odottaa julkista seuraavustusta saavalta urheiluseuralta ymmärrystä matalan kynnyksen harrastetoiminnan tärkeydestä lasten ja nuorten liikunnassa.

Kyselylomakkeessa tiedustellaan erillisellä avoimella kysymyksellä, kuinka seurat itse määrittelevät matalan kynnyksen liikunnan. Avoimen kysymyksen osalta on tiedostettava webropol-kyselylomakkeelle tyypillinen haaste, jossa vastaaja voi muuttaa omia vastauksiaan kyselytutkimuksen edetessä. Tämä voi vähentää matalan kynnyksen määrittelyn luotettavuutta. (Valli 2015, 28–35.)

Tutkimuksessa tunnistetaan urheiluseurojen toiveet työmäärältään kevyiden kyselylomakkeen tekemisestä. Tarpeettoman työläs kysely vähentää urheiluseurojen motivaatiota vastata kyselylomakkeen loppuun asti. Seuratukea hakevat urheiluseurat ovat aikaisemmissa selvityksissä valittaneet työmäärältään pitkistä hakemuksista, jotka vaativat toimijoilta tarpeettoman suurta ajallista panostusta (Vertainen 2013, 20–22). Tämän kyselylomakkeen haasteeksi tunnistetaankin, kuinka vaivattomasti urheiluseurat saavat käsiinsä harrasteryhmiensä tietoja. Esimerkiksi harrastamisen kustannusten tiedustelemiseen on suhtauduttava varauksella, sillä seuratoimijan ei voi olettaa tietävän harrastajaan kohdistuvia kaikkia välillisiä ja välittömiä kustannuksia.

4.4 Tutkimusaineiston keruu ja analysointimenetelmät

Tämän poikkileikkaustutkimuksen tutkimusmenetelmänä käytettiin sähköistä kyselylomaketta (ks. liite 2). Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin määrällinen kyselytutkimus, sillä se on tehokas keino saada laaja ja kohdennettu otos varsin suurelta joukolta. Kyselytutkimusta on yleisesti käytetty aineistonkeruumenetelmänä vastaavien Helsingin kaupungin teettämien seurattutkimusten osalta (ks. esim. Kurki 2018; Vertainen 2013). Vertailtavuuden vuoksi

kyselylomakkeen alun taustatiedot on rakennettu osin yhtäläisin kysymyksin kaupungin edellisten kyselytutkimusten kanssa. Tutkimusaineiston tiedonkeruussa hyödynnettiin yksinkertaisia valmiita vastausvaihtoehtoja sekä likertin asteikkoa (likert scale), jonka käyttäminen on yleistä erityisesti asennetta mitattavissa väitepohjaisissa kysymyksissä (Metsämuuronen 2011, 70). Kyselylomake pilotoitiin pro gradu -seminaariryhmässä sekä Helsingin kaupungin yhteyshenkilöillä ennen varsinaista aineistonkeruuta.

Tutkimuksen perusjoukkoon kuuluivat Helsingin kaupungin seuratuena avustusjärjestelmän sisäiset järjestöt. Kohderyhmän yhteystiedot kerättiin liikuntapalvelun kumppanuusyksikön ylläpitämästä seurantarekisteristä. Kyselyn vastauslinkki ja sähköpostisaate (ks. liite 3) lähetettiin 361 tukea hakeneelle seuralle, joista yhteensä 344 kuului vuoden 2020 avustusjärjestelmän piiriin. Vastausprosenttia pyrittiin parantamaan tiedottamalla etukäteen tutkimuksesta seurojen ja kaupungin välisessä facebook -viestintäryhmässä (ks. liite 4). Seuroja muistutettiin vastaamaan kyselyyn kahdella muistutusviestillä.

Kyselyyn vastasi määrääjässä yhteensä 115 seuraa, joka on noin 33 prosenttia kyselyn perusjoukosta. Vastausprosentti näyttäytyi samassa suhteessa verrattaessa aikaisempiin Helsingin kaupungin seurakyselyihin (ks. esim. Kurki 2018). Jokainen kyselytutkimukseen vastanneista seuroista kuului lopulta avustusjärjestelmän piiriin.

Tutkimusaineiston analysoinnin apuna käytettiin SPSS-analysointityökalua. Pääanalyysimenetelmien osalta tutkimuksessa päädyttiin hyödyntämään pääkomponenttianalyysia sekä ristiintaulukointimenetelmää ja khiin neliö -testiä. Pääkomponenttianalyysin tavoitteena on pyrkiä tiivistämään matalan kynnyksen liikuntaa selittävästä muuttujista yhteisiä komponentteja, jotka selittäisivät parhaiten seurojen matalan kynnyksen toimintaa. Pääkomponenttianalyysi onkin tutkimuksessa erityisen soveltuva menetelmä silloin, kun selvitetään aineiston rakennetta ja etsitään muuttujien välisiä yhteyksiä. Ristiintaulukointi on puolestaan yleisesti käytetty kahden tai useamman muuttujien välistä riippuvuutta testaava analysointityökalu. (Metsämuuronen 2011, 563, 650–653.) Pääkomponenttianalyysia varten aineiston muuttujat uudelleen luokiteltiin keskiarvojen tarkastelua varten. Harrastuksen kustannuksen keskiarvokustannusten luokittelussa

hyödynnettiin Puronahon (2014, 19) tutkimuksessa käytettyjä tuloksia eri lajien keskimääräisistä harrastetoiminnan kustannuksista.

Edellä esitettyjen analysointimenetelmien lisäksi tutkimusaineistosta kerättiin kahden avoimen kysymyksen avulla seuratoimijoiden näkemyksiä matalan kynnyksen liikunnan määritelmästä sekä toiminnan liikuntapoliittisista kehittämiskeinoista. Avointen kysymysten analysointimenetelmänä hyödynnettiin mekaanisesti toteutettua sisällönluokitusta, jonka avulla vastausten yhteisille merkityksille ja käsitteille kyettiin muodostamaan teoriasidonnaista teemoittelua (KvantiMotiv 2011).

5 TULOKSET

Tutkimuksen tulososiossa käsitellään seuraavaksi lasten ja nuorten harrastetoimintaa matalan kynnyksen liikunnan näkökulmasta. Alaluvussa 5.1 esitellään seurojen sisäisen toimintajärjestelmän keskeisimpiä tunnuslukuja, jonka jälkeen alaluvussa 5.2 määritellään seurojen näkemyksiä matalan kynnyksen liikunnan käsitteestä. Tämän jälkeen alaluvussa 5.3 vertaillaan seurojen sisäisen toimintajärjestelmän vaikutusta matalan kynnyksen toiminnan ilmenemiseen. Tulososion lopuksi alaluvussa 5.4 esitellään seurojen määritelmiä matalan kynnyksen liikunnan käsitteestä.

5.1 Seurojen sisäisen toimintajärjestelmän tunnusluvut

Seurojen sisäistä toimintajärjestelmää tarkastellaan tässä kyselytutkimuksessa jäsenmäärän, ikä- sekä sukupuolijakauman, lajiryhmän, toiminnan päätarkoituksen sekä hallinnollisten resurssien perusteella. Toiminnan rakennetta selittävien tunnuslukujen avulla on mahdollista vertailla tutkimusaineiston edustettavuutta suhteessa vuoden 2020 avustusjärjestelmän kokonaisaineistoon.

Vuoden 2020 kokonaisaineiston lisäksi edustavuuden tarkastelussa hyödynnetään vuoden 2017 seuratietoja, jotka ovat viimeisin kattavampi aineisto avustusjärjestelmän sisäisen kohderyhmän keskeisistä tunnusluvuista (ks. Kurki 2018, 60–63). Verrattaessa vuoden 2017 harrastajamääriä suhteessa 2020 kokonaisaineistoon, voidaan havaita seurojen harrastajamäärien pysyneen samassa suhteessa (ks. taulukko 1). Täten myös vuoden 2017 kokonaisaineistosta saatuja tunnuslukuja voidaan verrata tähän tutkimusaineistoon.

Taulukon 1 perusteella suurempien seurojen nähdään vastanneen suhteellisesti aktiivisemmin kyselyyn. Suuremmilla seuroilla on potentiaalisesti enemmän resursseja harrastetoimintansa kehittämisessä, minkä vuoksi myös kyselytutkimukseen vastaaminen näyttäytyy heille oletettavasti merkittävämpänä. Vastanneiden seurojen aktiiviharrastajien ikäjakauma näyttäytyy niin ikään painottuvan enemmän lasten ja nuorten toimintaan, aikuistoimintaan keskittyvien seurojen jäädessä suhteellisesti pienemmäksi joukoksi. Sukupuolijakauman

perusteella tutkimukseen on vastannut suhteellisesti hieman enemmän naisenemmistöisiä sekä sukupuolijakaumaltaan tasaisia seuroja vuoden 2017 kokonaisaineistoon verrattuna.

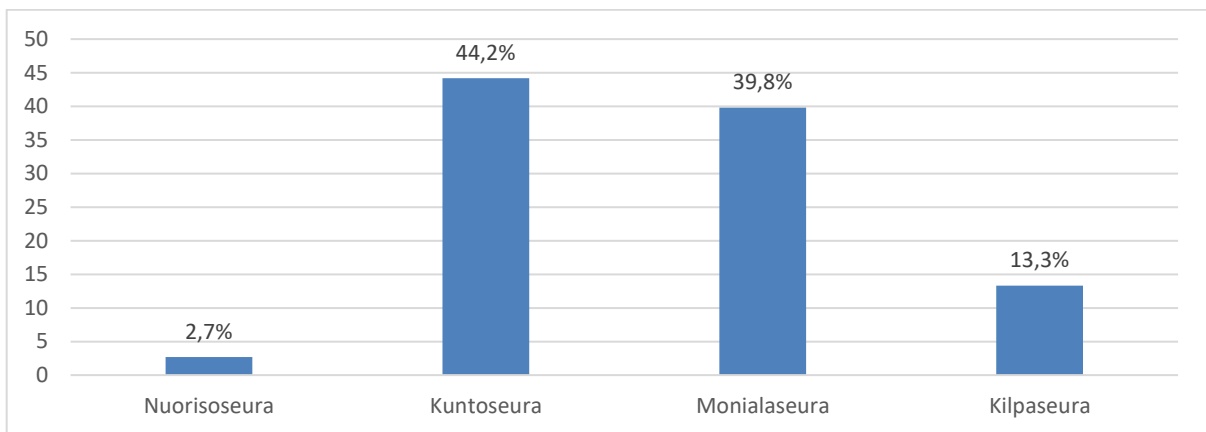
TAULUKKO 1. Kyselytutkimuksen edustavuus suhteessa vuoden 2020 (Helsingin kaupunki 2020) sekä vuoden 2017 (Kurki 2018, 61) kokonaisaineistoihin

	Kyselytutkimuksen vastaajaryhmä	Vuoden 2020 kokonaisaineisto	Vuoden 2017 kokonaisaineisto
Seurojen määrä	n=115	n=344	n=360
Harrastajien määrä seurassa			
Harrastajia alle 100	21 %	41 %	43 %
Harrastajia 100–300	28 %	31 %	31 %
Harrastajia 301–500	18 %	10 %	11 %
Harrastajia yli 500	33 %	19 %	14 %
Alle 20-vuotiaiden osuus seuran harrastajista			
0–25 %	24 %		41 %
26–50 %	13 %		19 %
51–75 %	35 %		22 %
76–100 %	28 %		18 %
Sukupuolijakauma			
Naisenemmistöinen seura: seuran harrastajista yli 60 % naisia tai tyttöjä	30 %		23 %
Miesenemmistöinen seura: seuran harrastajista yli 60 % miehiä tai poikia	41 %		54 %
Sukupuolijakaumaltaan tasainen seura: seuran harrastajista alle 60 % yhtä sukupuolta	27 %		23 %

Kyselytutkimuksen lajiorientaation osalta jalkapallo (n=14) osoittautuu yleisimmäksi yksittäiseksi lajiksi. Monilajiseurat (n=16), kamppailulajit (n=15), sisäpalloilulajit (n=15) sekä voimistelulajit (n=12) saavat tutkimuksessa lajiryhmistä eniten vastauksia (ks. liitekuvio 1). Lajijakauma on melko sama vuoden 2017 kokonaisaineistoon verrattuna (ks. Kurki 2018, 62).

Seurojen päätarkoitusten määrittelyssä on hyödynnetty Kosken ja Mäenpään (2018, 38) esittämää jaottelua kilpaseurojen, kuntoseurojen, monialaseurojen sekä

nuorisokasvatusseurojen välillä (ks. kuvio 5). Tutkimuksen perusteella suuri osa vastanneista seuroista määrittelee toimintaansa joko pääasiallisesti kilpatoiminnasta erillisenä toimintana (kuntoseurat ja nuorisoseurat) tai vaihtoehtoisesti monipuolisena seurana, joka huomioi kilpaurheilullisten tavoitteiden lisäksi myös alhaisemman tason harrastamista (monialaseura). Vain hieman yli kymmenesosa seuroista tavoittelee toiminnallaan pelkästään kilpaurheilullista menestystä (kilpaseurat). Kyseinen jakauma eroaa merkittävästi Kosken ja Mäenpään (2018, 38) tutkimusaineistosta, jossa kilpaurheiluseurojen osuus kokonaisjoukosta on selkeästi suurempi. Tämän tulkinnan perusteella kyselytutkimukseen vastanneet seurat ovat keskimääräistä useammin matalan kynnyksen harrastetoimintaa järjestäviä seuroja.

KUVIO 5. Kosken & Mäenpään (2018, 38) mukainen seuratoiminnan päätarkoitukseluokittelu (%)

Tutkimuksen viimeisenä sisäistä toimintajärjestelmää kuvaavana tasona tarkastellaan hallinnollisia resursseja, joita on selvitetty seuran päätoimisten valmentajien ja ohjaajien lukumäärän perusteella. Valmentajien ja ohjaajien osalta seurojen toiminnassa on palkattu keskimäärin 3,6 päätoimisesti toimivaa valmentajaa (n=115) Keskiarvojen osalta on otettava huomioon valmentajamäärien suuri hajonta, sillä 44 prosentilla seuroista ei ole toiminnassaan yhtäkään palkattua henkilöä, samalla kun vastaavasti yksi tutkimuksen seuroista työllistää yhteensä 70 henkilöä organisaationsa sisällä. (Ks. liitetaulukko 1.) Päätoimisten valmentajien lukumääriä analysoimalla kyetään toteuttamaan seurojen välistä vertailua toiminnan sisäisten resurssien sekä ammattimaisuuden osalta.

5.2 Matalan kynnyksen määritelmä seuratoimijoiden näkökulmasta

Empiirisen kyselytutkimuksen ensimmäisenä tutkimustehtävänä on määritellä matalan kynnyksen liikunnan käsite urheiluseurojen näkökulmasta. Määritelmää tarkastellaan avoimella kysymyksellä, johon saatiin jokaiselta seuralta yhteensä 115 erillistä vastausta. Avointen kysymysten analysoimisessa hyödynnetyn teoriasidonnaisen teemoittelun perusteella vastauksista nousee esiin kolme toisiaan täydentävää määritelmää; harrastustoiminnan madalletut kustannukset, harrastamisen madallettu intensiteetti sekä vastaavasti matalammat taitotasovaatimukset harrastusmahdollisuuksien turvaamiseksi. Kyseisille matalan kynnyksen toimintaa määritteleville pääteemoille voidaan sisällyttää useita vastauksissa toistuvia alakäsitteitä, joista yleisimpinä esiintyivät toiminnan yhteiskuntavastuullisuus, saavutettavuus, sitoutumisvapaus sekä osallistumisen joustavuus.

Seurat korostavat matalan kynnyksen harrastustoiminnan tarkoittavan yhdenvertaisia harrastusmahdollisuuksia, joissa erityisesti harrastuksen kustannuksiin pyritään kiinnittämään huomiota. Toisaalta harrastuskustannusten rinnakkaisena teemana näyttäytyvät viikoittaisten harrastuskertojen alentuminen, jolloin samalla myös harrastamisen vaatimustaso laskee. Seuraava jalkapalloseuran sitaatti tiivistää hyvin matalan kynnyksen yleisintä määritelmää seurojen näkökulmasta:

”Matalan kynnyksen toiminnassa harjoituskertoja 1–2/viikko ja kustannukset selvästi matalammat. - - toiminta toteutetaan sellaisella vaatimustasolla, että jokainen lapsi omasta liikunnallisuudesta ja ennako-osaamistasostaan riippumatta voi osallistua menestyksekkäästi”

Edellinen määritelmä kuvastaa madalletun taitotasovaatimuksen keskeistä roolia matalan kynnyksen toiminnassa. Seurat kokevat matalan kynnyksen liikunnan toimintana, jossa jokaisella lapsella olisi tasapuoliset mahdollisuudet päästä harrastukseen mukaan ennakkotasosta riippumatta. Tällöin harrastuskynnyksen laskeminen tarkoittaa useimmiten toiminnan tavoitteiden laskemista, kilpaurheilukeskeisten tavoitteiden jäädessä taka-alalle. Vastauksissa toistuvat harrastuksen helppo aloittaminen, sitoutumisvapaus sekä

saavutettavuus. Osallistuminen saatetaan ymmärtää myös harrastajan sivulajina, jolloin vaativampi osallistuminen ei ollut ajankohtaista. Harjoittelun jatkuminen ei tällöin ole riippuvainen harrastajan taidollisesta kehittämisestä. Esiin nousseet teemat tukevat hypoteesia, jossa seurat määrittelevät matalan kynnyksen liikunnan ensisijaisesti toimintana, joka tarjoaa helposti saavutettavia harrastusmahdollisuuksina jokaiselle.

Matalan kynnyksen määrittelyissä toistuvat julkisen sektorin edistämä yhteiskuntavastuullinen luonne, joissa seura osallistuu tarjoamaan lähes ilmaista kerhotoimintaa ja lajikokeiluja liikunnasta syrjäytymässä oleville yksilöille. Määritelmässä pienempään rooliin jäävät varsinaisen harrastustoiminnan ja lajiharjoittelun harrastuskynnyksen madaltaminen. Osassa vastauksista esiintyykin kritiikkiä nykytilannetta kohtaan, missä matalan kynnyksen toimintaa ei aina koeta seuran ja julkishallinnon näkökulmasta samana asiana:

”Seuralle matala kynnyks tarkoittaa taitotasoa. Päätäjille se tarkoittaa harrastuksen alhaista hintaa ja tämän kautta tulevaa saavutettavuutta. On mahdoton ajatus, että urheiluseurat tarjoaisivat nykyisten resurssien puitteissa tarjoamaan kaikille kaikkea. Olemme lajiseura, emme kerho, jossa voitaisiin tarjota kaikille kaikkea ja vielä "ilmaiseksi". Kaikki lajit eivät ole edes tasa-arvoisessa asemassa keskenään.” - Triathlonseura

Osa seuroista kokee julkisen sektorin tavoittelevan matalan kynnyksen toiminnalla ensisijaisesti edullista tai jopa ilmaista toimintaa, jota jokaisella toimijalla ei motivaatiosta huolimatta ole aina mahdollisuuksia tarjota. Tällaista määrittelyä kohtaan esiintyy erityisesti epäilyksiä niiden seurojen kohdalla, jotka kokevat hyvin edullisen harrastamisen mahdottomana toteuttaa johtuen lajiin väistämättä kuuluvista kustannuksista. Matalan kynnyksen toiminnan määrittelyn haasteena onkin osittainen näkemysero; osa seuroista näkee matalan kynnyksen toiminnan ennen kaikkea hintalähtöisenä asiana, kun taas osa kokee matalan kynnyksen käsitteen seuran sisäisinä toimenpiteinä, joilla pyritään madaltamaan osallistumisen taitasovaatimuksia ja lisäämään täten harrastusmahdollisuuksia. Seuraavaksi tarkastellaan, kuinka lasten ja nuorten harrastetoiminnan osallistumiskynnys vaihtelee toimintajärjestelmältään erilaisissa seuroissa.

5.3 Matalan kynnyksen harrastustoiminnan vertaileminen seurakentällä

Seurojen matalan kynnyksen toimintaa selittäviä muuttujia analysoidaan muodostamalla 10–19-vuotiaiden harrastustoimintaa kuvaavista kustannus-, intensiteetti-, sekä harrastusmahdollisuusmuuttujista keskiarvomuuttujia. Kyseisten muuttujien käyttöä matalan kynnyksen toimintaa selittävinä pääteemoina voidaan perustella sillä, että ne toistuivat niin aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa kuin myös kyselytutkimukseen vastanneiden seurojen omissa matalan kynnyksen liikunnan käsitteenmäärittelyissä (ks. luku 5.2).

Matalan kynnyksen toimintaa selittävien muuttujien välisiä yhteyksiä selittäväksi analyysimenetelmäksi valitaan pääkomponenttianalyysi, jonka avulla selvitetään, korreloisivatko matalan kynnyksen toimintaa kuvaavat päämuuttujat keskenään alaluvussa 5.2 esiteltyjen avointen vastausten jaottelun mukaisesti. Pääkomponenttianalyysin ensimmäisessä vaiheessa tarkastellaan keskiarvomuuttujien välisiä korrelaatiomatriiseja. Korrelaatiomatriisin avulla tulkitaan aineistossa olevien muuttujien välisiä yhteyksiä ja näiden yhteyksien voimakkuutta. Korrelaatiomatriisin (ks. liitetaulukko 2) perusteella havaitaan, että useamman muuttujan välillä on korrelaatiota yli yleisesti suositellun 0.3 arvon (ks. Tähtinen, Laaksonen & Broberg 2020, 186).

Taulukossa 2 tarkastellaan korrelaatiomatriisin soveltuvuutta Bartlettin sfäärisyystestillä ($\chi^2 = 48.634$, $p < 0.001$) sekä Kaiser-Meyer-Olkin (KMO = .51) testillä. KMO-testin ylittäessä vaaditun 0,5 minimiarvon, todetaan muuttujien välillä riittävää keskinäistä korrelaatiota. Bartlettin sfäärisyystestin pieni p-arvo ilmaisee puolestaan, että analyysissä olevien muuttujien välillä esiintyy nollasta poikkeavia korrelaatioita. Tämän tutkimuksen osalta $p < 0.001$ kuvaa erittäin merkitsevää testitulosta, mikä tukee osaltaan pääkomponenttianalyysin käyttöä. (Ks. Tähtinen, Laaksonen & Broberg 2020, 221.)

TAULUKKO 2. KMO & Bartlettin sfäärisyystesti (DF, vapausaste)

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO-testi)		0,508
Bartlettin sfäärisyystesti	Chi-Square	48,634
	df	6
	p-arvo	0,000

Pääkomponenttianalyysin perusteella matalan kynnyksen toimintaa selittävästä neljästä muuttujasta (harrastamisen kustannukset, harrastamisen intensiteetti, uusien harrastajien harrastusmahdollisuudet sekä kilpatoiminnasta putoamassa olevien matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet) voidaan jaotella varimax-rotatoidun komponenttimatriisin avulla kahteen selkeästi latautuvaan komponenttipariin; kustannus-intensiteettimuuttujaan sekä harrastusmahdollisuusmuuttujaan. Rotaation avulla pyritään havaitsemaan mahdollisimman selkeää kunkin muuttujan latausta vain yhdelle komponentille (Tähtinen, Laaksonen & Broberg 2020, 217). Nämä kaksi komponenttia selittävät yhteensä 74,5 prosenttia tutkittavan aineiston hajonnasta. Lisäksi komponenttien keskinäistä yhdenmukaisuutta kuvaavaa reliabiliteettiä tarkastellaan Cronbachin Alfa-kertoimen avulla. (Ks. taulukko 3.) Komponenttien sisäinen reliabiliteetti on sekä kustannus-intensiteettimuuttujassa (komponentti 2) (Cronbachin Alfa = 0,64) että harrastusmahdollisuuksia kuvaavassa komponentissa (komponentti 1) (Cronbachin Alfa = 0,64) riittävällä tasolla (ks. Metsämuuronen 2011, 544; Jyväskylän yliopisto 2021).

TAULUKKO 3. Muuttujien välinen rotatoitunut komponenttimatriisi, kumulatiivinen prosenttijakauma ja Cronbachin Alfa -kerroin

	Komponentti	
	1	2
Viikoittaiset harrastuskerrat (ka.)	-0,024	0,837
Edullisimman harrastustoiminnan keskiarvokustannus	-0,068	0,825
Uusien harrastajien osallistumiskynnys (ka.)	0,833	-0,288
Trampoliiniryhmien harrastusmahdollisuus (ka.)	0,892	0,145
Kumulatiivinen prosenttijakauma	41,90 %	74,51 %
Cronbachin Alfa -kerroin	0,64	0,64

Pääkomponenttianalyysin tulokset tukevat laadullisessa sisällönanalyysissä toistunutta jaottelua harrastetoiminnan rakenteellisesta kustannus-intensiteetin näkökulmasta sekä vastaavasti toiminnan taitotasovaatimuksellisesta harrastusmahdollisuuksien näkökulmasta. Täten kyseistä pääkomponenttijaottelua on perusteltua hyödyntää tutkimuksessa.

Tutkimuksessa vertaillaan seuraavaksi ristiintaulukointimenetelmän avulla, onko seurojen sisäisten toimintajärjestelmien eroja selittävillä muuttujilla havaittavissa tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä kahteen matalan kynnyksen pääkomponenttiin. Luvun loppuksi esitellään lajitoiminnan sisällä ilmeneviä lopettamisen syitä harrastajien näkökulmasta sekä seurojen mahdollisuuksia huomioida näitä esteitä. Ristiintaulukointia varten keskiarvomuuttujat luokiteltiin analysoinnissa uudelleen luokitteluasteikollisiksi muuttujiksi.

5.3.1 Kustannus-intensiteettivaihtelu harrastetoiminnassa

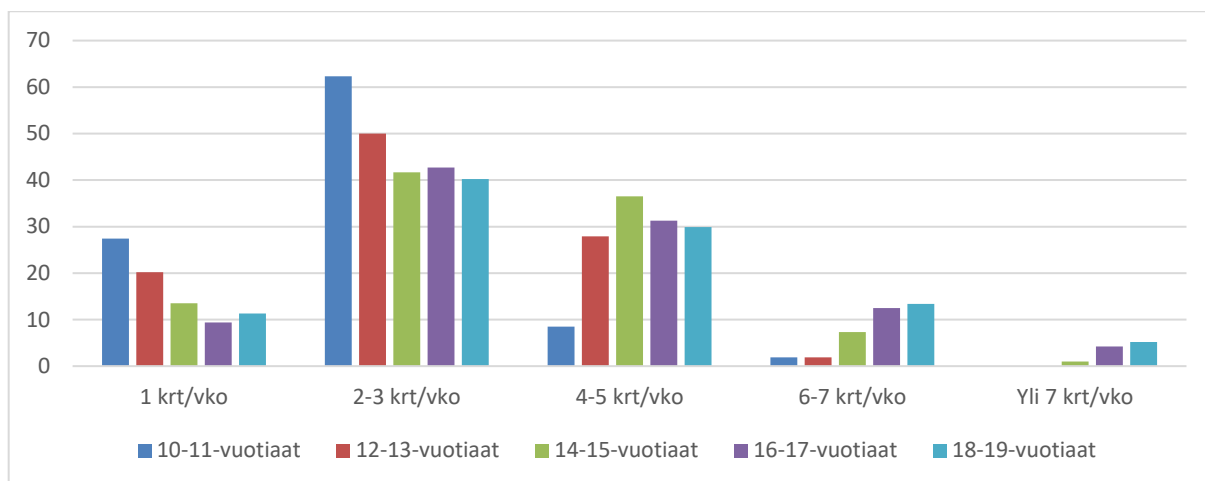
Seuratoiminnan keskimääräisiä kustannuksia sekä viikoittaisia harrastuskertoja vertaillaan 10–19-vuotiaiden harrastajien osalta. Taulukon 4 perusteella havaitaan, että mitä korkeammat pakolliset maksut edullisimmassa harrastustoiminnassa on, sitä useammin myös keskimääräisesti harjoitellaan ($p < 0.001$). Suurin osa (67 %) seuroista kokee lisääntyvien viikoittaisten harrastuskertojen korreloivan ainakin jossain määrin toiminnan sisäisen vaatimustason kasvun kanssa (ks. liitetaulukko 3). Seuran harrastuskynnyksen voidaankin tulkita olevan matalammillaan kustannuksiltaan edullisimmassa sekä matalimman intensiteetin toiminnassa.

TAULUKKO 4. Edullisimman harrastetoiminnan pakollisten maksujen suhde harrastetoiminnan keskimääräiseen intensiteettiin ($p < 0.001$, $n = 102$)

		Keskimääräiset viikoittaiset harrastuskerrat 10–19-vuotiaiden kokonaisjoukossa					
		1–1,5 kertaa viikossa	1,5–2,4 kertaa viikossa	2,5–3,4 kertaa viikossa	3,5–4,4 kertaa viikossa	Yli 4,5 kertaa viikossa	Yhteensä
Edullisimman toiminnan keskimääräiset pakolliset maksut	0–50 €/kk	11	9	23	2	4	49
	%	84,6 %	75,0 %	57,5 %	10,5 %	22,2 %	48,0 %
	51–100 e/kk	2	3	16	8	8	37
	%	15,4 %	25,0 %	40,0 %	42,1 %	44,4 %	36,3 %
	101–300e/kk	0	0	1	9	6	16
	%	0,0 %	0,0 %	2,5 %	47,4 %	33,3 %	15,7 %
	Yhteensä	13	12	40	19	18	102
%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

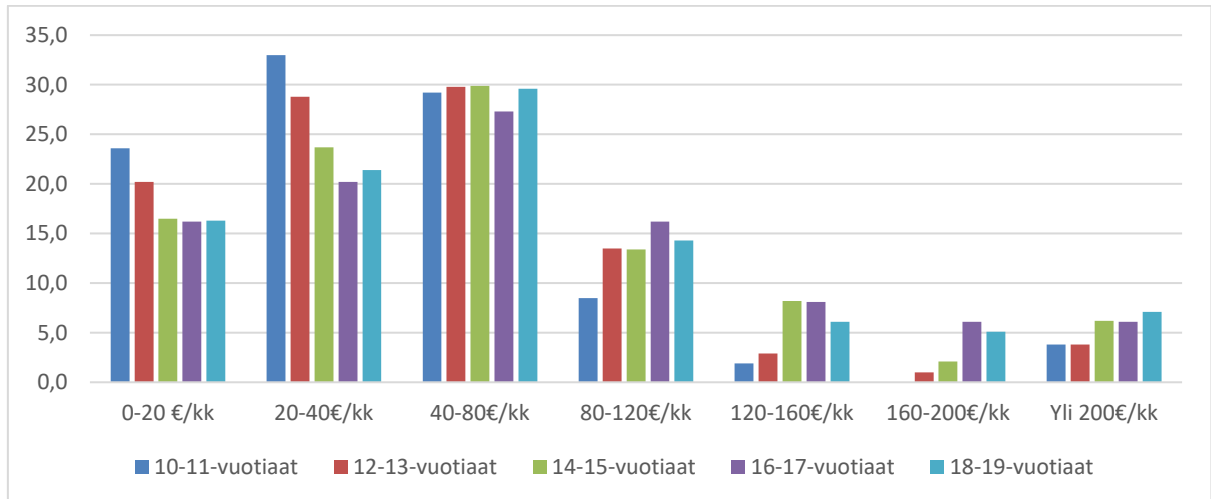
Vertailtaessa viikoittaisia keskimääräisiä harrastuskertoja ikäluokkien välillä, on harrastuksen intensiteetti nuorimmilla 10–11-vuotiailla lapsilla lähes kokonaan 1–3 kertaa viikossa toimintaa. Kuitenkin 12–13-vuotiaisiin siirryttäessä harrastuskerrat kasvavat erityisesti 4–5 kertaa viikossa järjestettävän toiminnan osalta. Yhteenvetona voidaan todeta yli 3 kertaa

viikossa tapahtuvan harrastustoiminnan olevan selkeästi yleisempää 14–19-vuotiaiden harrastajien kohdalla. (Ks. kuvio 6.)

KUVIO 6. Seuran viikoittaiset keskimääräiset harrastuskerrat 10–19-vuotiaiden ikäluokkien välillä (%)

Kun vertaillaan seurojen edullisimman toiminnan pakollisia maksuja eri ikäisten välillä, harrastaminen tulkitaan olevan edullisinta hieman useammin nuorimmissa 10–11-vuotiaiden sekä 12–13-vuotiaiden ikäluokissa. Erot ovat ikäluokkien kesken kuitenkin varsin pieniä, mutta jonkinasteista harrastuskustannusten kasvamista on havaittavissa vanhempiin 14–19-vuotiaisiin siirryttäessä. Suurin osa (60 %) seuroista arvioi edullisimman toiminnan pakolliset maksut kaikkien ikäluokkien osalta 0–80 euron välille. (Ks. kuvio 7.) Liikuntapoliittisessa päätöksenteossa harrastuskustannukset on määritelty edullisena, mikäli kuukausittaiset harrastuskustannukset pysyvät alle 50 eurossa (Valtion liikuntaneuvosto 2015, 14).

KUVIO 7. Edullisimman harrastetoiminnan pakolliset maksut 10–19-vuotiaiden ikäluokkien välillä (%)

Kustannus-intensiteetikomponentilla on tilastollisesti merkitsevää korrelaatiota seuran päätarkoituksen, jäsenmäärän, lajiorientaation sekä päätoimisten valmentajien välillä. Toiminnan päätarkoituksen havaitaan vaikuttavan siihen, kuinka todennäköisesti seura järjestää edullista, sekä matalimman intensiteetin toimintaa. Nuoris- ja kuntoseurojen havaitaan järjestävän toimintaansa suhteellisesti useimmin edullisesti ja matalammalla intensiteetillä. Vastaavasti viikoittaiset keskimääräiset harrastuskerrat ovat korkeimmillaan moniala- ja kilpaseuroissa ($p=.02$, $n=100$). (Ks. liitetaulukko 4.)

Tutkimuksessa matalan kynnyksen toimintaa tuottavat seuratyöllistävät todennäköisesti harvemmin päätoimisia valmentajia ($p=.03$, $n=102$) (ks. liitetaulukko 5). Myös seuran jäsenmäärällä havaitaan tilastollisesti merkitsevä yhteys harrastamisen edullisimpiin kustannuksiin. Kustannukset ovat todennäköisimmin matalalla tasolla pienissä, alle 100 harrastajan seuroissa. Vastaavasti yli 500 harrastajan seuroissa pakolliset kuukausittaiset maksut ovat useammin 50 ja 100 euron välillä ($p=.006$, $n=108$). (Ks. liitekuvio 2.) Toiminnan laajentuessa laatuvaatimukset sekä valmennuksen taso oletettavasti kasvavat, nostaten täten kynnystä osallistumiselle.

Kohdistettaessa tarkastelua seuroihin, jotka antavat sekä kustannus, että intensiteettimuuttujissa korkeimpia arvoja (edullisimman toiminnan keskimääräiskustannus >100 €/kk &

intensiteettikeskiarvo >4 krt/vk), on jokainen seuroista joko moniala- tai kilpaseuroja ($n=12$). Näistä seuroista 6 oli naisenemmistöisiä, 3 miesenemmistöisiä ja 3 sukupuolijakaumaltaan tasaisia seuroja. Seurat olivat kokonaisjoukkoon verrattaessa keskimääräistä suurempia, sillä vain yksi seuroista liikutti alle 100 harrastajaa. Kyseinen joukko työllistää myös suhteellisesti useammin päätoimisia valmentajia. Korkeamman kustannus-intensiteetin lajeina esiintyvät neljän sisäpalloilulajin, viiden jäälajin, purjehduksen, kilpatanssin sekä ratsastuksen seuroja. (Ks. liitetaulukko 6.) Eryityisesti jäälajit osoittautuvat tässä tutkimuksessa korkeamman kynnyksen lajitoimintana, jossa harrastamisen pakolliset edullisimman toiminnan harrastusmaksut nousevat useassa seurassa yli 200 euroon kuukaudessa. Johtopäätöksenä voidaan tulkita kilpatoiminnan kasvattavan harrastamisen intensiteettiä, ammattimaisuutta ja tätä kautta myös pakollisia kustannuksia. Myös lajiin kuuluvat pakolliset maksut vähentävät seuran resursseja tuottaa kustannuksiltaan edullista toimintaa.

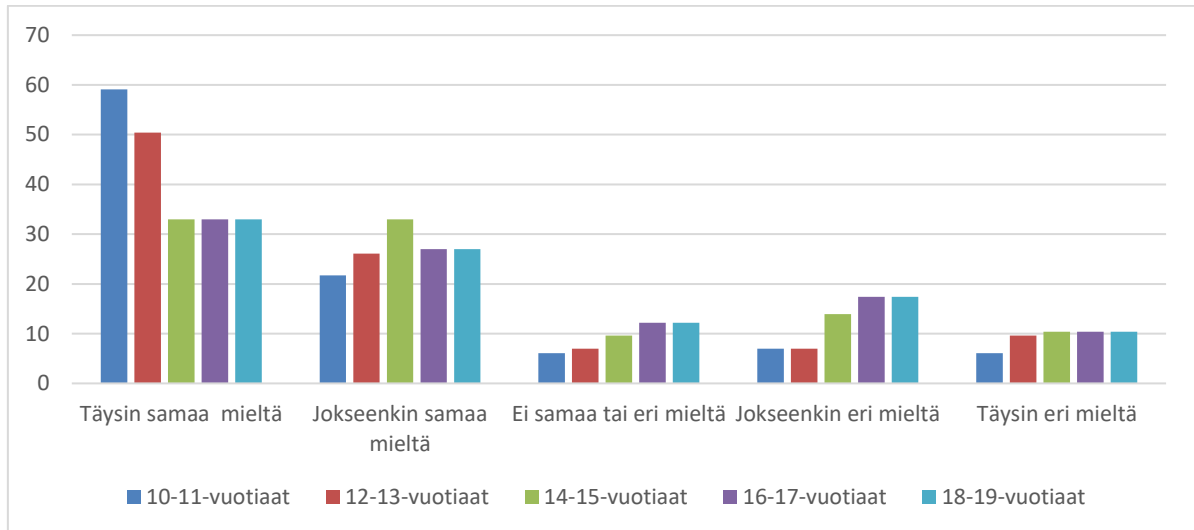
5.3.2 Harrastusmahdollisuudet urheiluseuroissa

Seuratoiminnan harrastamisen kynnystä tarkastellaan kustannus-intensiteettimuuttujan lisäksi toiminnan harrastusmahdollisuuksien näkökulmasta. Tavoitteena on selvittää, kuinka paljon seurat huomioivat taitotasovaatimuksellisesti alhaisemman harrastetason toimintaa. Taulukon 4 perusteella havaitaan tilastollisesti merkitsevä yhteys uusien harrastajien matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien sekä lajiharjoitteluista putoamassa olevien harrastajien matalan kynnyksen harrasteryhmien olemassaolon välillä. Mikäli urheiluseura kokee toimintansa helposti lähestyttäväksi uusille harrastajille, tarjoaa seura todennäköisemmin myös taitotasovaatimuksiltaan alhaisemman tason harrastuspolkua kilpaurheilun rinnalla. Näkemykset harrastusmahdollisuuksista näyttäisivät olevan suurimmalla osalla seuroista varsin positiivisia ($p<0.001$, $n=92$). (Ks. taulukko 5.)

TAULUKKO 5. Uusien harrastajien harrastusmahdollisuuksien suhde lajiharjoittelun rinnalla tarjottaviin alhaisemman vaatimustason harrastusmahdollisuuksiin (p<0.001, n=92)

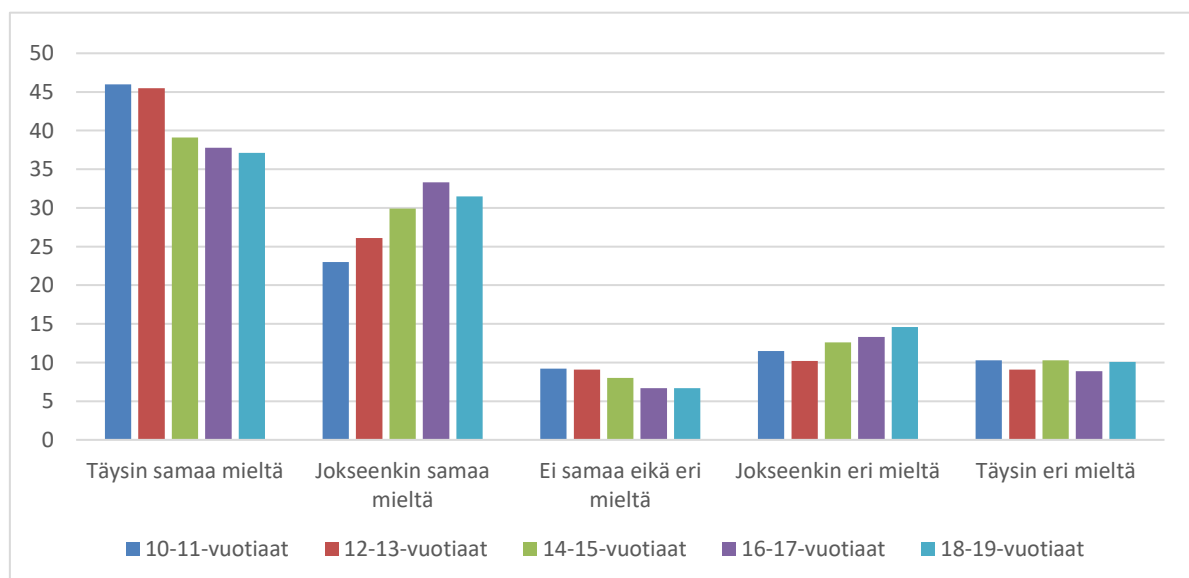
		Seura tarjoaa kilpatasolta lopettavalle urheilijalle samankaltaisen, mutta vaatimustasoltaan ja harjoitusmäärältään alhaisemman tason lajiryhmän, johon osallistua			
		Samaa mieltä	Ei samaa tai eri mieltä	Eri mieltä	Yhteensä
Jokaiselle uudelle harrastajalle löytyy seurastanne helposti lähestyttävä säännöllinen matalan kynnyksen harrasteryhmä	Samaa mieltä	57,6 %	7,6 %	7,6 %	72,8 %
	Ei samaa tai eri mieltä	8,7 %	6,5 %	1,1 %	16,3 %
	Eri mieltä	1,1 %	3,3 %	6,5 %	10,9 %
	Yhteensä	67,4 %	48,4 %	15,2 %	100,0 %

Seurat näkevät harrastamisen aloittamisen selkeästi helpoimmaksi nuoremmissa 10–13-vuotiaiden ikäluokassa, jonka jälkeen aloittaminen muuttuu hieman haastavammaksi 14–19-vuotiaiden kohdalla (ks. kuvio 8). Oma toiminta koetaan yleisesti kuitenkin varsin helposti lähestyttäväksi, sillä uuden harrastajan hyvistä harrastusmahdollisuuksista ollaan seuroissa samaa tai jokseenkin samaa mieltä 69–72 prosenttisesti kaikkien ikäluokkien kohdalla.

KUVIO 8. Jokaiselle uudelle harrastajalle löytyy seurastanne helposti lähestyttävä säännöllinen matalan kynnyksen harrasteryhmä (%)

Matalan kynnyksen lajitoiminnan tarjonta näyttää niin ikään olevan parhaimmillaan 10–13-vuotiaiden kohdalla. Ikäluokkien välillä ei kuitenkaan ollut yhtä suuria eroja, sillä vastaajat kokevat seuran tarjoamat harrastusmahdollisuudet tavoitteellisesta lajiharjoittelusta putoaville hyvinä tai jokseenkin hyvänä 68–72 prosenttisesti kaikkien ikäluokkien kohdalla. (Ks. kuvio 9.)

KUVIO 9. Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet lajitoiminnassa 10–19-vuotiaiden osalta (%)

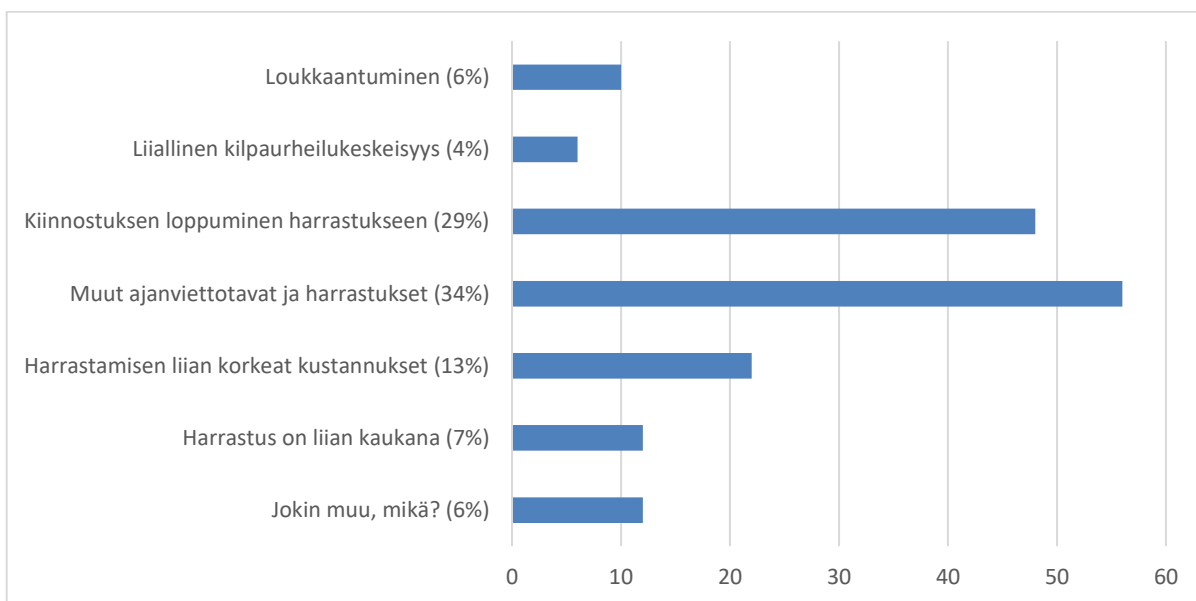
Harrastusmahdollisuuskomponentin havaitaan korreloivan tilastollisesti merkitsevästi seuratoiminnan päätarkoituksen perusteella, sillä monialaseuroilla on todennäköisimmin parhaat edellytykset tarjota monipuolisia harrastusmahdollisuuksia niin uusille, kuin myös kilpatoiminnasta putoaville harrastajille ($p=.031$, $n=92$) (ks. taulukko 6). Täten seurat, jotka tavoittelevat toiminnassaan sekä harrasteliikuntaa että kilpatoimintaa, tarjoavat todennäköisesti joustavimman ympäristön osallistua toimintaan eri vaatimustasoilla. Vertailua tehtäessä on kuitenkin otettava huomioon päätarkoituksiluokkien suhteellisesti eriytynyt jakauma, sekä se että yksi nuorisoseura sekä 15 kuntoseuraa ei kokenut oletettavasti osallistuvansa tavoitteelliseen lajiharjoitteluun, jättäen vastaamatta kilpatoiminnan matalan kynnyksen trampoliiniryhmiä koskevaan kysymykseen.

			Harrastusmahdollisuudet seuratoiminnan sisällä (uudet harrastajat & trampoliiniryhmät)					Yhteensä
			1	2	3	4	5	
Toiminnan päätarkoituksiluokitus	Nuorisoseura	Lukumäärä	0	2	0	0	0	2
		%	0,0 %	5,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,2 %
	Kuntoseura	Lukumäärä	1	12	12	5	0	30
		%	5,3 %	31,6 %	54,5 %	55,6 %	0,0 %	32,6 %
	Monialaseura	Lukumäärä	15	19	7	2	2	45
		%	78,9 %	50,0 %	31,8 %	22,2 %	50,0 %	48,9 %
	Kilpaseura	Lukumäärä	3	5	3	2	2	15
		%	15,8 %	13,2 %	13,6 %	22,2 %	50,0 %	16,3 %
Yhteensä		Lukumäärä	19	38	22	9	4	92
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

TAULUKKO 6. Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet seuratoiminnan sisällä, missä arvo 1 kuvaa taitotasoltaan monipuolisimpia harrastusmahdollisuuksia ($p=.031$, $n=92$)

Kyselytutkimuksen seuroista yhteensä 59 prosenttia kerää tietoja harrastajiensa lopettamiseen johtaneista tekijöistä. Kyseiset seurat nimeävät lopettamisen tekijöiksi yhteensä 166 syytä, joista muiden ajanviettopöytä ja harrastuksen merkitys sekä kiinnostuksen loppuminen harrastukseen esiintyvät selkeästi muita useammin. Tämän lisäksi harrastamisen korkeat kustannukset erottuvat hieman selkeämmin muista harrastamisen esteistä. (Ks. kuvio 10.) Yleisesti ottaen harrastamiselle koetut esteet mukailevat aikaisempia selvityksiä kysyttäessä harrastajien omia näkökulmia lopettamiseen johtaneista syistä (ks. luku 3.1). Harrastamisen

lopettamiseen vaikuttavista tekijöistä voidaan päätellä seuratoiminnan kilpailevan jatkuvasti lasten ja nuorten vapaa-ajasta muiden aktiviteettien sekä harrastusten kanssa. Toisaalta esimerkiksi harrastuskustannusten esiintyminen toimintaa rajoittavana tekijänä viestii siitä, että entistä joustavampien harrastusmahdollisuuksien huomioiminen lajitoiminnassa voisi olla drop out -ilmiötä vähentävä toimenpide.

KUVIO 10. Harrastajien syyt seuratoiminnassa lopettamiselle (n=166)

Johtopäätöksenä voidaan todeta tutkimusjoukon näkevän toimintansa harrastusmahdollisuuksiltaan varsin helposti lähestyttävänä valtaosassa seuroista, erityisesti nuorimpien 10–13-vuotiaiden kohdalla. Toimintajärjestelmän perusteella monialaseuroilla näyttäisi olevan todennäköisimmin parhaat resurssit tarjota harrastajilleen monipuolisimpia harrastusmahdollisuuksia, jossa harrastaja kykenee valitsemaan itselleen mielekkään harrastusryhmän kilpatoiminnan ja harrasteliikunnan välillä. Kooltaan suurimmat ($p=.003$), sekä moniala- tai kilpatoimintaan keskittyvät seurat ($p=.03$) keräävät myös tilastollisesti useammin tietoja oman toimintansa sisäisistä rajoitteista (ks. liitetaulukko 7). Moniala- sekä kilpaseurat omaavatkin todennäköisemmin resursseja ja tietotaitoa harrastetoimintansa kehittämiseen, sillä kyseiset seurat kuuluvat useammin myös olympiakomitean tähtiseuraohjelmaan ($p=.002$, $n=113$). (Ks. liitetaulukko 8.)

Kyseiset johtopäätökset vahvistavat tutkimushypoteesia, jossa suurimmilla seuroilla on todennäköisimmin parhaat resurssit huomioida lajitoiminnassaan matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia. Toisaalta on huomioitava, että ne seurat, jotka keskittävät toimintansa jo ennestään harrasteliikuntaan, kykenevät tutkimuksen perusteella tarjoamaan matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia myös pienemmillä vapaaehtois pohjaisilla resursseilla.

5.4 Seurojen näkemykset matalan kynnyksen toiminnan lisäämiseksi

Tutkimuksessa tarkastellaan seuraavaksi avoimella vastauksella kerättyjä seurojen näkemyksiä sille, kuinka lasten ja nuorten matalan kynnyksen liikuntaa kyettäisiin edistämään yhteiskunnassa. Matalan kynnyksen toimintaan kohdistuvat asenteet esiintyvät pääosin myönteisinä tutkimusjoukkoon kuuluvissa seuroissa. Yli 80 prosenttia seuroista näkee matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien lisääntyvän tai pysyvän ennallaan myös tulevaisuudessa (n=115). Toisaalta yhteensä kymmenen seuraa eivät nähneet matalan kynnyksen liikuntaa päätarkoituksilleen olennaiseksi toiminnaksi. Nämä seurat määrittelevätkin matalan kynnyksen liikunnan yleisesti varsinaisesta harrastamistoiminnasta erillisenä, lähes ilmaisena toimintana, mitä ei seuran omien rajoitteiden vuoksi koettu soveltuvana omissa toiminnassa.

Matalan kynnyksen toiminnan lisäämisen ehdoiksi esitetään avoimen kysymyksen sisällönanalyysin perusteella yhteensä kaksi teemaa; matalan kynnyksen toiminnalle vaadittavien resurssien tukemisen merkitys sekä poikkihallinnollinen yhteistyö elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan kumpaankin ehtoon kuuluvia seurojen yhteisiä näkemyksiä.

5.4.1 Resurssien merkitys matalan kynnyksen toiminnassa

Seurat nimeävät matalan kynnyksen harrastustoiminnan keskeisimmiksi rajoitteiksi resurssipulan erityisesti tilankäyttöllisten haasteiden sekä valmentaja- ja ohjaajavajeen muodossa. Vastauksissa tiedostetaan yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien edistämisen tärkeys, jota resurssien puitteissa on tärkeää kehittää. Toisaalta matalan kynnyksen toiminta koetaan useimmiten omasta toiminnasta erillisenä yhteiskuntavastuullisena toimintana, jota ei

aina pidetä seuran kannalta taloudellisesti kannattavana. Tämän vuoksi toiminnan edellytyksenä on usein seuran ulkopuolinen tuki. Tutkimushypoteesina esitetyt tilankäytölliset ongelmat, sekä vapaaehtoistoimijoiden rajalliset resurssit osoittautuivat täten ilmeisinä matalan kynnyksen toiminnan lisäämisen haasteina myös tutkimusjoukon sisällä.

Matalan kynnyksen toimintaa rajoittavaksi tekijäksi nousevat ensinnäkin pääkaupunkiseudulle tyypilliset tilankäytölliset ongelmat. Erityisesti edullisten tilojen löytäminen inhimilliseen aikaan voi osoittautua haastavaksi. Seuran lajiin kuuluvat pakolliset tilamaksut muodostavat osassa vastaajista epäilyksiä matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien soveltuvuudesta omassa lajitoiminnassa. Seuraavassa sitaatissa kamppailulajiseuran näkemys matalan kynnyksen toiminnan rajoitteista:

”Seurassamme käytettävissä olevat Helsingin kaupungin harjoitusvuorot ovat hyvinkin rajalliset. Toimintaa / harjoitusvuoroja ei voida kasvattaa tai lisätä. Jos matalalla kynnyksellä tarkoitetaan ilmaista harjoittelua, tai erittäin edullista harrastamista, ei seuramme voi olla toiminnan rahoittajana”

Parhaat mahdollisuudet matalan kynnyksen toiminnalle koetaan sijoittuvan harrastajan lähiympäristöön, mieluiten koulupäivän yhteyteen. Erityisesti koulun tilojen käyttöön toivotaan entisestään tehokkuutta tuntipohjaa laajentamalla, jotta tyhjät tunnit koulun tiloissa kyetään hyödyntämään paremmin.

Tilavuorojen lisäksi seurat toivovat tukea osaavien ohjaajien ja valmentajien palkkioiden subventoimista matalan kynnyksen toiminnalle. Vapaaehtoistoimijoiden vaihtuvuuden vuoksi osa seuroista kokee juniorien ohjaajakoulutuksen tärkeänä asiana ohjaajien riittävyyden turvaamiseksi. Vapaaehtoistoimijoiden saaminen erityisesti iltapäiväkerhotoiminnalle voi ajankohdan vuoksi osoittautua kuitenkin haastavaksi. Sitoutumisvapaa toiminta saattaa näyttäytyä myös vähemmän motivoivana ohjaajien ja valmentajien rekrytoimisen osalta. Täten päätoimisella valmentajalla nähtäisiin paremmat edellytykset ohjata matalan kynnyksen liikuntaa. Matalan kynnyksen liikuntaan koetaan kuitenkin syntyvän ammattimaisen toiminnan ja edullisen harrastamisen välinen ristiriita:

”Ongelmaksi tulee yleensä se, että matalan kynnyksen toiminnan tulee olla edullista. Tällöin seura ei voi palkata siihen osaavaa valmentajaa tai ohjaajaa, koska kustannukset nousevat heti

liian korkeaksi. Jos taas matalan kynnyksen toimintaan etsitään vain talkoovalmentajia, ei toiminta ole laadukasta pääsääntöisesti.” - Salibandyseura

5.4.2 Poikkihallinnollinen yhteistyö matalan kynnyksen toiminnassa

Urheiluseurat kokevat matalan kynnyksen toiminnan yhdessä edistettävänä asiana, johon niin seurat, kunnan liikuntatoimi kuin osittain myös lajiliitto osallistuvat. Koulupäivän yhteydessä järjestettävien matalan kynnyksen ryhmien toteutumisen kannalta erityisesti koulun ja seurojen välisen yhteistyön kehittämisellä nähdään merkittävä rooli. Tällä hetkellä koulun henkilökunnan asenteet ja motivaatio toimintaa kohtaan koetaan ratkaisevana yhteistyön onnistumiselle. Seurat toivovat matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien tarjoamiselle riittävän selkeitä ja helposti lähestyttäviä informaatiokanavia niin lapsille, huoltajille kuin myös opettajille. Seuraavassa kooltaan suuressa jalkapalloseurassa poikkihallinnollinen matalan kynnyksen toiminta näyttäytyy seurojen, liikuntatoimen sekä palloliiton välisenä yhteistyönä:

”Toiminta-ajatuksena 9–12-vuotiaiden lasten ja nuorten liikunnan lisääminen liikuntakerhon avulla, jossa on mukana myös eri lajien kokeilua. Kysymme ensimmäisessä vaiheessa mukaan Töölön Kisahallilla toimivan voimistelu- ja koripalloseuran. Ohjaajat tulevat vuoro viikoin jokaisesta eri seurasta sekä Liikuntapalveluista.”

Projektiluonteisuuden sijaan matalan kynnyksen toiminnalle toivotaan jatkuvuutta, joka tulisi huomioida myös avustusten myöntämisen perusteena. Osa seuroista näkevätärkevimpänä pyrkii keskittämään matalan kynnyksen avustuksia seuroihin, jotka jo ennalta järjestävät pysyvää matalan kynnyksen toimintaa. Toisaalta urheiluseurat kokevat lajiharjoittelun kynnyksen madaltamisen mahdolliseksi keinoksi harrastuskustannuksia subventoivien harrastuseteleiden tarjoamista, jolloin pienituloiset harrastajat kykenisivät valitsemaan mielekkäimmän säännöllisen lajiharrastuksen alennetulla hinnalla. Seurojen puolesta avustustukiprosessia toivotaan mahdollisimman yksinkertaiseksi, jotta myös vapaaehtoistoimintapohjaiset seurat eivät pitäisi hakemusprosessia liian byrokrattisena.

Yhteenvedona voidaan todeta matalan kynnyksen toiminnan näyttäytyvän seuroissa yhteiskuntavastuullisesti tärkeänä toimintana, mutta osin haastavana toteuttaa jokaisen seuran osalta. Seurat määrittelevät matalan kynnyksen toimintaa ensisijaisesti aloittelijoille sekä nuoremmille lapsille kohdistettuina lajikokeiluina, jotka näyttäytyvät pääasiallisesta lajiharjoittelusta erillisenä, edullisena tai jopa ilmaisena toimintana. Suurimmat rajoitteet esiintyvät useimmin seuroissa, joissa toiminta koettiin täysin erillisenä omasta toiminnasta:

”Ohjaajia ei osin kiinnosta vetää ryhmiä, joissa ei ole sitoutumista (matala kynnyks osallistua) kun ei tiedä tuleeko paikalle monta, muutama vai ei ketään. Ajatuksena hieno, mutta todella vaikea toteuttaa ilman että seurojen oma toiminta kärsii, kun vuoroja menee tai maksut nousevat, jotta toiset voi harrastaa ilmaiseksi tai halvalla” - Pesäpalloseura

Keskeinen rajoite matalan kynnyksen harrasteryhmien tuottamisessa on toiminnasta kiinnostuvien harrastajien puute seurassa. Pienempien seurojen rajallisemmat resurssit saattavat vaikeuttaa seuran sisäistä ryhmäjaottelua taitotason perusteella. Osa urheiluseuroista toivookin päättäjiltä ymmärrystä seurojen erilaisuudesta, jonka vuoksi jokaista seuraa ei tulisi asettaa päätöksenteossa samaan asemaan:

”Toiminta pitäisi organisoida koulujen tai kuntien toimesta. Urheiluseura ei pysty toteuttamaan kaikkia niitä toiveita, vaikka haluaisi. Kerhotoiminta, puuhastelu ja lajien kokeileminen vaatii aivan erilaista toimintaa, kuin urheilulajin harrastaminen lajiseurassa. Seurojen tavoitteena on ensisijaisesti kasvattaa oman lajinsa harrastajia. - - On todella hienoa, että jotkut seurats pystyvät järjestämään ”kerhotoimintaa”. Pitäisikö niitä lajeja lisätä.” - Triathlonseura

Pelkästään aloitteleville harrastajille kohdistuva kerhotoiminta ja lajikokeilu ei seurojen mukaan aina näyttäydy kiinnostavimpana niille harrastajille, jotka haluaisivat siirtyä varsinaiseen lajiharjoitteluun matalammalla kynnyksellä. Poikkihallinnollisen yhteistyön tulisikin keskittyä tiedottamaan ja lisäämään arvostusta tavoitteellisen kilpatoiminnan rinnalla tapahtuvalle harrastuspolulle, jolloin lapsia ja nuoria saataisiin matalammalla kynnyksellä mukaan vakituiseen toimintaan.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Matalan kynnyksen liikunta voidaan käsittää julkishallinnon painottamana toimintana, jossa pyritään turvaamaan yhdenvertaisia sekä tasa-arvoisia harrastusmahdollisuuksia erityisesti lapsille ja nuorille. Tässä luvussa koostetaan tutkimuksen liikuntapoliittiset johtopäätökset matalan kynnyksen toiminnasta seurakentän toimintaympäristössä. Johtopäätöksillä pyritään luomaan työkaluja matalan kynnyksen toimintaa edistävän liikuntapolitiikan tueksi.

Tutkimuksen liikuntapoliittisina johtopäätöksinä on nostettavissa esiin kaksi keskeistä teemaa, jotka liittyvät matalan kynnyksen seuratoimintaan. Ensimmäkin tutkimuksessa kuvataan matalan kynnyksen harrastustoimintaan vaikuttavia tekijöitä sekä niiden ilmenemistä 10–19-vuotiaiden lasten ja nuorten osalta. Tutkimus esittää liikuntapoliittiseksi toimenpide-ehdotukseksi matalan kynnyksen liikuntaan kuuluvien tavoitteiden selkeyttämistä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Toimenpiteiden hyötyjä ja rajoitteita arvioidaan seuratoiminnan ja julkishallinnon välisestä näkökulmasta.

6.1 Harrastuskynnykseen vaikuttavat tekijät

Tutkielman tavoitteena oli tuottaa poliittista päätöksentekoa varten tietoa matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksista seurakentän eriytyneessä toimintaympäristössä. Tarkastelun kohteena olivat helsinkiläiset, julkista seura-avustusta saavat järjestöt, jotka liikuttavat toiminnassaan 10–19-vuotiaita lapsia ja nuoria. Seuraavassa esitellään keskeisimpiä johtopäätöksiä seuratoiminnan harrastusmahdollisuuksista eri ikäisillä harrastajilla.

Seuratoiminnan osallistumiskynnys nousee murrosikään siirryttäessä

Tutkimuksen perusteella harrastajan iällä on merkitystä harrastuskynnyksen ilmenemiseen. Harrastamisen pakollisten maksujen sekä intensiteetin nähtiin olevan matalampia 10–13-vuotiailla vanhempiin, 14–19-vuotiaisiin harrastajiin verrattuna. Harrastajan oli lisäksi helpompi päästä mukaan toimintaan mukaan alakouluikäisenä harrastajana. Sen sijaan

lajitoiminnan sisäisten trampoliiniryhmien olemassaolossa ei havaittu yhtä suuria eroja ikäluokkien välillä. Harrastusmahdollisuudet ovat kuitenkin yleisesti sitä paremmat, mitä nuoremasta harrastajasta on kyse.

Seurat kokevat matalimman kynnyksen kerhotoiminnan suuntautuvan pääasiassa alakouluikäisille lapsille. Liikuntapolitiikan kannalta matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia tulisi täten perustellusti kehittää erityisesti murrosikään siirryttäessä. Kyselytutkimuksen tulokset mukailevat kirjallisuuskatsauksessa esitettyä taustatutkimusta, jossa suurin osa seuratoiminnan resursseista kohdistetaan alle 15-vuotiaiden liikuttamiseen (ks. Koski & Mäenpää 2018, 39).

Seuran toimintaympäristön merkitykset matalan kynnyksen toimintaan

Tutkimuksen perusteella seuran sisäisellä toimintajärjestelmällä on merkitystä matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien ilmenemiseen. Kansalaistoiminnan havaitaan perustuvan aina omanlaiseensa arvoperustaan ja tavoitteellisuuteen. Seurat, jotka pyrkivät pääasiallisessa toiminnassaan nuoriso- sekä kuntoliikuntaan, järjestivät todennäköisemmin toimintaansa matalalla kynnyksellä verrattaessa seuroihin, joilla toiminta keskittyi pääasiassa tavoitteelliseen kilpaurheiluun.

Harrastustoiminta järjestetään matalalla kynnyksellä useimmin pienissä seuroissa, jotka tuottavat harrasteliikuntaa mahdollisimman pienin resurssein. Toisaalta seurakentällä toimii tavoitteiltaan monialaseuroja, joiden nähdään tarjoavan todennäköisimmin jäsenilleen joustavaa matalan kynnyksen harrastepolkua kilpatoiminnan rinnalla. Resurssilla nähtäisiinkin olevan merkitystä toiminnan laadukkuuden huomioimiseen, sillä tutkimuksen perusteella suuremmat seurat ovat useammin tietoisia harrastajiensa kokemista esteistä, sekä kuuluvat todennäköisemmin myös Olympiakomitean tähtiseuraohjelmaan. Ammattimaisesti hallinnoidut seurat omasivat avointen vastausten perusteella paremman valmiuden kehittää erilaisia toimenpideohjelmaa matalan kynnyksen harrastustoiminnalle.

Tehtäessä liikuntapoliittisia johtopäätöksiä tutkimustuloksista on huomioitava kyselytutkimuksen kohdejoukon kuuluvan seuratukiavustusten piiriin. Kyseiset seurat ovat avustuksia hakiessaan sitoutuneet noudattamaan avustuskriteereitä, jossa matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet ovat merkittävässä roolissa. Lisäksi kyselyyn vastaaminen voi jossain määrin kertoa seuran keskimääräistä korkeammasta motivaatiosta matalan kynnyksen liikuttajana. Seurat edustavat näin ollen kohderyhmää, joka tiedostaa keskimääräistä useammin matalan kynnyksen liikunnan keskeisenä osana toimintaansa.

Liikuntapoliittisen päätöksenteon tulisi huomioida seuran eriytynyt toimintaympäristö matalan kynnyksen tavoitteiden määrittämisen kannalta. Kysymykseksi nouseekin, mitä matalan kynnyksen toiminnalla tulisi liikuntapoliittisessa päätöksenteossa odottaa. Seuran sisäiset resurssit rajoittavat mahdollisuuksia lisätä erillisiä matalan kynnyksen harrasteryhmiä toiminnassa. Toisaalta sellaisessa harrastetoiminnassa, jossa resurssit sekä tavoitteellisuus ovat alhaisimmillaan, ovat kaikista useimmin luonteeltaan matalan vaatimustason toimintaa. Urheiluseuroissa esitetäänkin osin eroavia näkökulmia matalan kynnyksen liikunnan käsitteestä sekä sen tavoitteista. Seuraavassa alaluvussa käsitellään matalan kynnyksen liikunnan tavoitteiden selkeyttämisen roolia liikuntapoliittisessa päätöksenteossa.

6.2 Matalan kynnyksen liikunnan tavoitteiden selkeyttäminen päätöksenteossa

Tutkimuksen perusteella matalan kynnyksen liikunta voidaan määritellä harrastajalle kustannusedullisena toimintana, johon kuka vain taitotasostaan riippumatta kykenee osallistumaan. Toiminta on kohdennettu ensisijaisesti nimenomaan uusille harrastajille, joille tarjotaan helposti saavutettavia, sitoutumisvapaita matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia. Matalan kynnyksen toiminta lisää parhaimmillaan jokaiselle, erityisesti nuorimmille lapsille, väylän päästä harrastustoimintaan mukaan.

Tutkimuksen johtopäätöksenä seura kykenee tuottamaan matalan kynnyksen kerhotoimintaa oman toimintajärjestelmänsä rajatuissa puitteissa. Liikuntapoliittisen päätöksenteon kysymyksenä nouseekin esiin se, kuinka matalan kynnyksen liikunnan tavoitteista tulisi puhua eriytyneen seurakulttuurin toimintaympäristössä. Tällä hetkellä matalan kynnyksen liikunnan

käsitteeseen liittyy lukuisan seuran kohdalla asenteellisuutta, jossa seurat kyllä tiedostavat matalan kynnyksen liikunnan yhteiskuntavastuullisena toimintana, mutta ilmaisen ”höntsäilyn” ja kerhotoiminnan muodossa ei aina relevanttina oman toiminnan kannalta. Toiminta ymmärretään julkishallinnon ajamina liikuntapalveluina, joilla pyritään ratkaisemaan varsinaisessa seuratoiminnassa ilmenevien esteiden aiheuttamaa eriarvoistumista.

Tutkimuksen perusteella kaikki seurat eivät omaa yhtäläisiä valmiuksia syrjäytymässä olevien lasten ja nuorten tavoittamiseksi. Määritelmän osalta onkin nostettavissa liikuntapolitiikan kannalta esiin seuraava kysymyksenasettelu: tulisiko matalan kynnyksen liikunta ymmärtää ensisijaisesti lajitoiminnasta erillisenä, ilmaisena kerhotoimintana vai tulisiko käsitettä suunnata yhä enemmän myös lajiharjoittelun sisäiseen toimintaympäristöön? Liikunnassa ja urheilussa toistuvat käsitteet tulisi ”kääntää” yhteisesti ymmärrettävälle kielelle, jotta resursseista päättävät ja vastaavasti tukea saavat tahot käsittävät ne samalla tavalla (Tiihonen 2014, 49). Seuraavassa käsitellään molempien matalan kynnyksen näkökulmien hyötyjä ja rajoitteita liikuntapolitiikan kannalta.

Lajitoiminnasta erillisen matalan kynnyksen toiminnan vahvuudet sekä rajoitteet

Lajitoiminnasta erillinen kerhotoiminta on parhaimmillaan toimiva keino lisätä harrastusten saavutettavuutta jokaiselle lapselle ja nuorelle. Matalan kynnyksen lajikoikeudet tuovat kustannuksiltaan edullisen harrastuksen erityisesti niiden ulottuville, jotka ovat muuten syrjäytymässä toiminnan ulkopuolelle. Vähiten liikkuvien tavoittaminen on ollut liikuntapolitiikan keskeisin päämäärä. Eriarvoisuuden kaventaminen yhteiskunnassa nähdään julkisen sektorin kannalta pitkän aikavälin tarkastelussa kustannustehokkaaksi ratkaisuksi. Matalan kynnyksen sitoutumisvapaa toiminta tuottaakin parhaimmillaan vaivattoman väylän päästä kokeilemaan itselleen mielekästä harrastusta.

Liikuntapolitiikan kannalta poikkihallinnollisen yhteistyön vahvistaminen seurojen, lajiliiton, kaupungin liikuntatoimen ja erityisesti koulujen kanssa voidaan nostaa tärkeimpänä keinona matalan kynnyksen kerhotoiminnan vahvistamiselle. Tutkimuksen tulokset tukevat Suomen harrastusmallin kehittämistä koulupäivän yhteyteen, jolloin matalan kynnyksen toiminta

yhdistettäisiin entistä tiiviimmäksi osaksi lasten ja nuorten koulupäivää. Seurat toivoivat julkishallinnollista tukea sopivien tilavuorojen saamiseksi, sekä valmentajista syntyvien kustannusten subventoimiseksi, jotta harrastuskustannukset kyettäisiin pitämään toiminnassa matalalla tasolla. Koulun ja seuran välisen koordinoinnin, sekä toimien informaatiokanavien vahvistaminen on tärkeää poikkihallinnollisen yhteistyön onnistumisen kannalta. Poikkihallinnollista yhteistyön edistämistä ruohojuuritason ja päätöksentekijöiden välillä on esitetty myös aikaisemmissa selvityksissä (ks. esim. Valtioneuvosto 2018, 37).

Seurat esittävät matalan kynnyksen kerhotoimintaan liittyen useita rajoittavia tekijöitä, jotka pienentävät seuran mahdollisuuksia matalan kynnyksen liikunnan käsittämiseksi osana omaa toimintaa. Monelle urheiluseuroista matala kynnyksen tarkoittaa käsitteenä yhteiskuntavastuullista, ilmaisesti tuotettua liikuttamista, jonka lisääminen olisi mahdollisesti rajoittamassa seuran varsinaista toimintaa muun muassa rajallisten tilavuorojen muodossa. Erityisesti vapaaehtois pohjaiset seurat nimesivät avustushakemusten byrokraattisuuden vähentämisen tärkeänä, jotta hakemusten tekeminen ei rasittaisi hallinnollisesti liikaa seuran omia voimavaroja. Matalan kynnyksen harrasteryhmille ei myöskään ollut aina jokaisen seuran omassa toiminnassa riittävästi potentiaalisia harrastajia erityisesti pienten seurojen osalta.

Täten voi olla liikuntapoliittisesti perusteltua keskittyä erityisesti niiden seurojen välisen yhteistyön kehittämiseen, jotka ovat resursseiltaan soveltuvampia kehittämään erillistä matalan kynnyksen kerhotoimintaa liikunnasta syrjäytymässä olevien lasten ja nuorten tavoittamiseksi. Matalan kynnyksen kerhotoiminnan velvoittaminen osaksi jokaisen seuran toimintatapoja saattaisi tuottaa enemmän kustannuksia suhteessa yhteiskunnalliseen hyötyyn. Helsinki on osaltaan pyrkinytkin edistämään poikkihallinnollista yhteistyötä erityisesti niiden seurojen kanssa, joiden tahtotila ja osaaminen vastaavat asetettuja matalan kynnyksen tavoitteita (Vertainen 2013, 52–56). Myös Olympiakomitean tähtiseuraohjelman asettamat lasten ja nuorten matalan kynnyksen toiminnan laatuksiteerit viestivät siitä, että matalan kynnyksen erityispiirteiden huomioiminen tunnistetaan seurakentällä laadukkaana urheiluseuran ominaisuutena, johon seurojen tulisi mahdollisuuksiensa mukaan pyrkiä.

Matalan kynnyksen liikunnan määritelmään sisältyy tutkimuksen perusteella runsaasti ennako-oletuksia, jossa toiminnan lisäämisen koetaan toisinaan rajoittavan seuran pääasiallista lajitoimintaa. Liikuntapolitiikan näkökulmasta matalan kynnyksen palvelut voidaankin nähdä ongelmallisena silloin, mikäli varsinaisesta toiminnasta irralliset kerhot antaisivat seuratoimijoille syyn pääasiallisessa lajitoiminnassa ilmenevien esteiden, kuten harrastuskustannusten sekä vaatimustasojen säilyttämiselle ja jopa kasvattamiselle. Taustatutkimuksen perusteella kyseinen selektiivinen ja vähempiosaisia polarisoiva ajattelutapa tiedostetaan matalan kynnyksen palveluiden yleisenä riskinä (ks. Koski & Mäenpää 2018, 106–107; Mäntysaari 2013, 330–331; Törmä 2009, 168).

Matalan kynnyksen käsitteen osittainen erkaantuminen lajitoiminnan kontekstista ei voida pitää täysin toivottavana lasten ja nuorten liikkumisen polarisaation vähentämisen kannalta. Mikäli matalan kynnyksen liikunnan tavoitteita halutaan kasvattaa yhteiskunnallisesti entistä vaikuttavammiksi, voisi matalan kynnyksen määritelmän tavoitteita suunnata erillisestä kerhotoiminnasta myös lajiharjoittelun sisäiseksi termiksi, jolloin toiminnan edistämistä ei nähtäisi seuroissa ylimääräisenä, vaan jokaisen seuran omia etuja ajavana toimintana. Seuraavaksi käsitellään lajiharjoittelun sisällä tapahtuvan matalan kynnyksen toiminnan mahdollisuuksia sekä rajoitteita liikuntapoliittisesta näkökulmasta.

Lajitoiminnan sisäisen harrastuskynnyksen madaltamisen vahvuudet sekä rajoitteet

Tutkimustulokset harrastamisen lopettamisen syistä kuvastavat seuratoiminnan kilpailevan jatkuvasti lasten ja nuorten vapaa-ajasta. Kilpailullisuuden kasvaminen, sekä yhteen lajiin erikoistuminen ovat todettuja globaaleja suuntauksia, jotka kasvattavat erityisesti nuorten osallistumiskynnystä varsinaiseen seuratoimintaan. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta matalan kynnyksen käsitettä voisi olla järkevää viedä varsinaisen lajitoiminnan kontekstiin, jolloin matala kynnys ei lähtökohtaisesti käsitettäisi pelkästään lajitoiminnasta irrallisena, vaan myös toimenpiteinä, jotka joustavat säännöllisen harrastustoiminnan taitotasovaatimuksia.

Tutkimuksen perusteella seurat määrittivät matalan kynnyksen liikunnan kuitenkin varsin harvoin tapoina madaltaa varsinaisen lajitoiminnan osallistumiskynnystä. Tämä johtui siitä, että

moni seuroista koki matalan kynnyksen käsitteen julkishallinnon ajamana hintalähtöisenä, lähes ilmaisenä asiana, jonka tarjoamiseen ei aina ole ylimääräisiä resursseja. Osa seuroista toivoikin matalan kynnyksen ajattelun suunnattavan kustannusajattelun sijasta taitotasovaatimukselliseksi näkökulmaksi, jossa edistettäisiin vaatimuksiltaan joustavia harrastusmahdollisuuksia varsinaisen harrastetoiminnan sisällä. Tällöin niin uudet harrastajat, kuin myös toiminnasta putoamassa olevat yksilöt kykenisivät osallistumaan seuratoimintaan matalammalla kynnyksellä.

Kansalaistoiminnan keskeisenä liikuntapoliittisena tavoitteena on ollut lisätä lajirajat ylittävää ja kustannustehokkuudeltaan monipuolista liikuttamista, jossa lapset ja nuoret hakeutuvat matalalla kynnyksellä sopivan lajin pariin. Urheiluseurojen voidaan nähdä itsessään toimivan julkisen sektorin puolesta taloudellisesti varsin kustannustehokkaana yhteiskunnan liikuttajana, jota ilman tarvittaisiin miljardien eurojen julkisia lisäpanostuksia. Täten matalan kynnyksen käsitteen erkaantuminen lajitoiminnan kontekstista ei välttämättä olisi kustannushyötysuhteeltaan toivottavaa.

Lajiharjoittelun sisäistä kynnystä on tutkimuksen mukaan mahdollista laskea tukemalla vähävaraisimpia harrastajia julkisen sektorin tarjoamien harrastussetelien muodossa. Tällöin lajitoiminnasta innostunut yksilö ei joutuisi tyytymään pelkästään ilmaisesti tuotettuun erilliseen harrastetoimintaan, vaan pääsisi muiden harrastajien tavoin mukaan myös mieleiseensä lajiharjoitteluun. Seurat kykenevät itse edistämään lajiharjoittelun joustavuutta sitoutumisvapaiden harrastusmaksujen sekä taitotasovaatimuksiltaan madallettujen harrasteryhmien muodossa. Matalan kynnyksen toiminnalla pyrittäisiin käytännössä ratkaisemaan harrastajien nimeämiä lajitoiminnan esteitä tarpeettoman drop out -ilmiön vähentämiseksi.

Norjalaisen seurajärjestelmän esimerkitapauksen perusteella matalan kynnyksen lajitoiminnan tukemiseksi on täytynyt muodostaa selkeitä pelisääntöjä seuratoiminnan tavoitteista kilpaurheilukeskeisessä ympäristössä. Suomessa lasten ja nuorten harrastustoiminnan toteutumista ohjailevat omien ohjelmiansa avulla niin valtio (Valtioneuvosto 2018), kunnat (Helsingin kaupunki 2018a) kuin myös Olympiakomitea

(2020a) ja sen sisäiset lajiliitot. Matalan kynnyksen toiminnan velvoittaminen norjalaisen seurajärjestelmän kaltaisesti voikin osoittautua jossain määrin epätodennäköisenä suomalaisessa liikuntapolitiikassa, sillä päätöksentekoa harjoitetaan norjalaista seurajärjestelmää hajanaisemmin usean eri tahon toimesta. Suomalaisen liikunnan ja urheilun onkin nähty kärsivän itsesääntelyn puutteista, mikä rajoittaa osaltaan liikuntapoliittisen päätöksenteon yhtenäisyyttä muihin pohjoismaihin verrattaessa (Mäkinen & Lämsä 2021).

Muihin Euroopan maihin verrattaessa suomalaisessa liikuntapolitiikassa on varsin vähän erityislainsäädäntöä liikunnan ja urheilun tuottamisesta. Suomalaisen julkisen vallan rooli liikunnan edistäjänä on perinteisesti rajoittunut nimenomaan valtion ohjaavaan rooliin valtionavustusten jakajana. (Valtioneuvosto 2018, 34.) Liikuntapoliittinen selonteko korostaakin osuvasti julkishallinnon ja kansalaistoiminnan välistä vuoropuhelun lähtökohtia seuraavasti: ”Yhteiskunta ei avustuksilla osta palveluja itselleen vaan edesauttaa avustuksilla elinvoimaisen kansalaistoiminnan toimintaedellytyksiä sen omista lähtökohdista”. (Valtioneuvosto 2018, 34.) Mikäli julkishallinto pyrkisi harjoittamaan entistä kovempaa ohjailua kansalaistoiminnan sisäisistä tavoitteista, saattaisi tämä mahdollisesti heikentää seurojen autonomiaa (Ruuskanen ym. 2020, 9–10, 60). Liikuntapoliittisessa päätöksenteossa tulisikin pitää mielessä, että liikunnan harrastaminen perustuu kansalaisten omiin mieltymyksiin ja elämyksellisyyteen, jolloin myös kilpaurheilullisia tavoitteita tulisi kunnioittaa.

Huolimatta siitä, että seurat ovat vapaita harjoittamaan omaa toimintaansa mieltymystensä mukaisesti, voi matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia olla perusteltua velvoittaa huomioimaan varsinaisessa lajitoiminnassa julkisten seuratukiavustusten perusteena. Tämän tutkimuksen perusteella seuratukiavustusta saavat seurat ovatkin pääsääntöisesti varsin tietoisia matalan kynnyksen tavoitteista ja pyrkivät niitä oman toimintaympäristön muodostaman viitekehyksen puitteissa toteuttamaan. Matalan kynnyksen toiminta vaatisi yhteiskuntavastuullisen luonteensa vuoksi mahdollisimman tiivistä poikkihallinnollista yhteistyötä, jossa matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia edistettäisiin yhdessä jokaisen toimijan omat resurssit ja rajoitteet huomioiden.

7 POHDINTA

Urheiluseurat näyttäytyvät yhteiskunnassa hyvin monipuolisena liikuttajana, jossa lapset ja nuoret toivovat harrastukseltaan monenlaisia asioita. Seuratoiminnassa on yhä enemmän lapsia ja nuoria, jotka haluavat osallistua matalammalla tasolla seurayhteisön toimintaan. Toisaalta suuri osa harrastajista toivoo harrastamisellaan lajitoiminnassa kehittymistä sekä kilpailemista. Liikkumisen polarisoituminen on lisännyt yhteiskunnassa kysyntää monitasoiselle harrastamiselle. Kansalaistoiminta onkin vastannut tähän tarjoamalla entistä monipuolisempia harrastusmahdollisuuksia. Matalan kynnyksen liikuntapolitiikan edistämiseen tarvitaan kuitenkin selkeästi hallinnonalat ylittävää ponnistelua, jotta enimmäkseen vapaaehtoistoimintaan pohjautuvat urheiluseurat eivät kokisi liikuntapoliittisia tavoitteita irrallisiksi omasta toiminnasta.

Pohdittaessa urheiluseurojen tulevaisuuden suhdetta matalan kynnyksen liikuntaan, on mahdollista, että yhä laadukkaampaan toimintaan pyrkivät suuret urheiluseurat kasvattavat entisestään asemaansa tärkeinä yhteiskuntavastuullisina matalan kynnyksen liikuttajina. Tämä on odotettavissa erityisesti tilanteessa, mikäli yhteiskunnallinen kysyntä matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksille lisääntyy. Tutkimuksen perusteella matalan kynnyksen liikuttaminen tunnustetaankin urheiluseuroissa laadukkaana toiminnan ominaisuutena, jota erityisesti suuret ammattimaiset seurat pyrkivät tarjoamaan.

Tavoitteiltaan eriytyneessä kansalaistoiminnassa toimii kuitenkin nyt ja tulevaisuudessa seuroja, jotka järjestävät rajallisten resurssien puitteissa pelkästään päätarkoituksensa mukaista toimintaa, kuten kilpaurheilua. Jokaisen seuran velvoittaminen kerhotoimintaan voikin osoittautua käytännössä kannattamattomaksi tavoitteeksi. Matalan kynnyksen liikuntapolitiikan osalta on kuitenkin mietittävä, suunnataanko julkista tukea entistä enemmän syrjäytyneiden lasten ja nuorten aktivoimiseen vai laajemman, liikkumisesta motivoituneen joukon harrastamisen tukemiseen.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on huomioitava kyselytutkimuksen kohderyhmä, joka kaupungin avustuskriteerien mukaisesti huomioi todennäköisemmin matalan kynnyksen

toimintaa muuhun kansalaistoimintaan verrattaessa. Tutkimuksen rajoitteena voidaan esittää vastausten rajallista määrää, joka vähensi analysointimahdollisuuksia matalan kynnyksen toiminnan sisäisten riippuvuuksien väliselle tarkastelulle urheiluseurojen välillä. Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset eivät välttämättä ole lisäksi ole täysin yleistettävissä, vaan ne soveltuvat parhaiten Helsingin liikuntapolitiikkaan. Helsinki on suurimpana kuntana toimintaympäristöltään varsin poikkeuksellinen moneen muuhun pienempään kuntaan verrattuna.

Mikäli matalan kynnyksen liikuntapolitiikkaa halutaan tarkastella laaja-alaisemmin yhteiskunnan tasolta, tulisikin tutkimustietoa tulevaisuudessa lisätä myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla. Lisäksi keskeisenä jatkotutkimuksen aiheena olisi tuottaa tutkimustietoa myös seuroista, jotka järjestävät harrastustoimintaa seuratukiavustusten ulkopuolella. Tämä mahdollistaisi vertailun julkishallinnollisen tulosohjauksen piirissä ja vastaavasti ulkopuolella olevien urheiluseurojen matalan kynnyksen toiminnasta. Matalan kynnyksen liikunnan seuranta tutkimuksen lisääminen olisi liikuntapoliittisesti tärkeää, jotta laaja-alaista kansalaistoimintaa koskevaa päätöksentekoa tehtäisiin mahdollisimman kattavan arviointitutkimuksen perusteella.

Tulevaisuudessa matalan kynnyksen liikuntapolitiikkaa tarkastelevat kysymykset nousevat mahdollisesti yhä ajankohtaisemmaksi teemaksi seurakentällä, jossa lapset ja nuoret pohtivat yhdessä vanhempiensa kanssa harrastetoiminnan aloittamista tai seurassa jatkamista koronaviruspandemian aiheuttaman tauon jälkeen. Harrastamisen keskeytyminen on saattanut lisätä drop out -ilmiötä erityisesti niiden harrastajien osalta, joihin matalan kynnyksen harrastustoimintaa on erityisesti suunnattu. Mahdollista onkin, että vaatimustasoltaan joustavampi matalan kynnyksen harrastetoiminnan tarve nousee yhteiskunnassa entistä suurempaan arvoon lähitulevaisuudessa. Lopulta seuratoiminnan luonnetta määrittelee pitkälti se, mitä lapset ja nuoret perheineen harrastukseltaan toivovat.

LÄHTEET

- Aaltonen, M. 2016. Ei vain urheilua – Liikunnan ja urheilun merkitys yhteiskunnan uusiutumisen kannalta. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:2. Viitattu 12.8.2021. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Ei-vain-urheilua.pdf>.
- Aira, T., Kannas, L., Tynjälä, J., Villberg, J. & Kokko, S. 2013. Miksi murrosikäinen luopuu liikunnasta? Liikunta-aktiivisuuden väheneminen murrosiässä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:3. Viitattu 12.4.2020. <http://www.finbandy.fi/sjpl/doc/murrosika.pdf>.
- Asikainen, E. 2014. Seurojen avustusjärjestelmän hypoteettisten muutosten ennakoitua vaikutukset seurojen avustuksiin, tilatukiin sekä helsinkiläiseen liikkeeseen. Helsingin kaupungin liikuntavirasto. Viitattu 27.5.2021.
- Anttiroiko, A-V. 2004. Yhteiskuntavastuu ja sen määrittelyprosessi. Teoksessa R. Järvinen (toim.) Yhteiskuntavastuu: Näkökulmia yritysten ja julkisyhteisöjen yhteiskunnalliseen vastuuseen. Tampere: Taju, 17–60. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-44-6032-4>.
- Blomqvist, M., Mononen, K., Konttinen, N., Koski, P. & Kokko, S. 2015. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa S. Kokko & R. Hämylä (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:2, 73–82. https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Liitu-raportti_2015.pdf.
- Blomqvist, M., Mononen, K., Koski, P. & Kokko, S. 2019. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa S. Kokko & L. Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1, 47–56. https://www.jyu.fi/sport/vln_liitu-raportti_web_28012019-1.pdf.
- Butcher, J., Lindner, K.J. & Johns, D.P. 2002. Withdrawal from Competitive Youth Sport: A Retrospective Ten-year Study. *Journal of Sport Behavior* 25 (2), 145–163.
- Crane, J. & Temple, V. 2015. A systematic review of dropout from organized sport among children and youth. *European Physical Education Review* 21 (1), 114–131. doi: <https://doi.org/10.1177/1356336X14555294>.
- Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.
- Farrey, T. 2019. Does Norway Have the Answer to Excess in Youth Sports? *The New York Times* 28.4.2019. Viitattu 8.4.2020. <https://www.nytimes.com/2019/04/28/sports/norway-youth-sports-model.html>.

- Field, A.E., Tepolt, F.A., Yang, D.S. & Kocher, M.S. 2019. Injury Risk Associated with Sports Specialization and Activity Volume in Youth. *Orthopaedic Journal of Sports Medicine* 7 (9). doi: <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/2325967119870124>.
- Goodin, R.E., Rein, M. & Moran, M. 2006. *The Public and its Policies. The Oxford Handbook of Public Policy.* New York: Oxford University Press. doi:10.1093/oxfordhb/9780199548453.003.0001.
- Güllich, A., Macnamara, B.N., & Hambrick, D.Z. 2021. What Makes a Champion? Early Multidisciplinary Practice, Not Early Specialization, Predicts World-Class Performance. *Perspectives on Psychological Science.*
- Haanpää, L. 2019. Harrastustakuu: Yhdenvertaisuuden asialla. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 147.
- Hakanen, T., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2019. Oikeus liikkuu. Teoksessa T. Hakanen, S. Myllyniemi & M. Salasuo (toim.) *Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja* 2019:2, 9–75. Viitattu 20.9.2020. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/>.
- Hakola, T. 2021. Sadalla miljoonalla liikuntaa joka vuosi. *Helsingin sanomat* 22.2.2021. Viitattu 22.2.2021. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000007817752.html>.
- Halila, H. 2016. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset. Selvitys valtionavustusjärjestelmän kehittämisestä. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:32. Viitattu 12.8.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75536/OKM32.pdf?sequence=1>.
- Hasanen, E. 2017. ”Me ollaan koko ajan liikkeessä” Tutkimus nuorten omaehtoisen liikkumisen muodoista ja merkityksistä tilan kehyksissä. Jyväskylän yliopisto. *Studies in Sport, Physical Education and Health*, 261. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7204-2>.
- Havas, A. 2019. Hyvää seuraa ja varhaista puuttumista: urheiluseuratoiminta nuorten sosiaalisen pääoman ja työelämävalmiuksien tukijana. Jyväskylän yliopisto. *Liikuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.* Viitattu 12.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201906042909>.
- Heinilä, K. 1986. Liikuntaseura sosiaalisena organisaationa. Jyväskylän yliopisto. *Liikuntasuunnittelun laitos. Tutkimuksia No 38.*
- Heinilä, K. & Koski, P. 1991. *Suomalainen liikuntaseura. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu* 125.

- Helander, V. 1998. Kolmas sektori: Käsitteistöä, ulottuvuuksista ja tulkinnoista. Helsinki: Gaudeamus.
- HELE. 2014. Hallituksen esitys liikuntalaiksi eduskunnalle. Viitattu 15.4.2020. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_190+2014.pdf.
- Helsinki liikkuu. 2020. Harrasta edullisesti. Viitattu 13.4.2020. <https://helsinkiliikkuu.fi/idea/harrasta-edullisesti/>.
- Helsingin kaupunki. 2015. Yhteenvedo liikunnan kansalaistoiminnan avustusperusteiden ja avustusten myöntämisen uudistamisprosessista. Helsingin kaupungin liikuntalautakunta 10.12.2015. <https://www.hel.fi/>.
- Helsingin kaupunki. 2018. Helsingin liikkumisohjelma. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Viitattu 10.4.2020. <https://helsinkiliikkuu.fi/liikkumisohjelma/>.
- Helsingin kaupunki. 2019. Vuosikertomus 2018. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Viitattu 20.11.2020. <https://www.hel.fi/>.
- Helsingin kaupunki 2020. Aktiiviseurojen raportti 2020. Kulttuuri ja vapaa-ajan toimiala. Viitattu 11.1.2021. <https://www.hel.fi/>.
- Helsingin kaupunki. 2021. Liikunnan avustukset – Hakuohje 2021. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Viitattu 13.1.2021. <https://www.hel.fi/>.
- Hudson J. & Lowe S. 2009. Understanding the policy process. Analysing the welfare policy and practice. The Policy Press, 1–323. Bristol: Policy Press University of Bristol.
- Husu, P., Paronen, O., Suni, J. & Vasankari, T. 2010. Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010: Terveyttä edistävän liikunnan nykytila ja muutokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:15. Viitattu 14.4.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-034-6>.
- Höntsy.fi. 2020. Höntsymanifesti. Viitattu 12.5.2020. <https://www.hontsy.fi/hontsymanifesti/>.
- Irwin, L.G. 2003. The Policy Analyst Handbook. Rational Problem Solving in a Political World. New York: Routledge.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu: tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Helsinki: Gaudeamus.
- Itkonen, H. 2015. Kansalaistoimintojen kaudet ja muuttuvat käytännöt. Teoksessa H. Itkonen & A. Laine, (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 39–58.

- Jyväskylän yliopisto. 2021. Faktorianalyysi, reliabiliteetti, summamuuttuja. Kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien syventäminen. Demomateriaali. Viitattu 8.4.2021. <https://opinto-opas.jyu.fi/2020/fi/opintojakso/ltk002/>.
- Karvinen, J., Rätty, K. & Rautio, S. 2010. Haasteena liikkumattomat lapset ja nuoret. Helsinki: Nuori Suomi ry.
- Kakko, N. 2015. Matalan kynnyksen liikuntatoiminnan toteutumisen edellytykset urheiluseurassa. Tapaustutkimus Kouvolan Susien matalan kynnyksen toiminnasta ja kunnan roolista siinä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu - tutkielma. Viitattu 13.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201509213215>.
- Kleppang, A.L., Hartz, I., Thurston, M. 2018. The association between physical activity and symptoms of depression in different contexts – a cross-sectional study of Norwegian adolescents. *BMC Public Health* 18, 1368. <https://doi.org/10.1186/s12889-018-6257-0>.
- Kokko, S. & Martin, L. 2019. Johtopäätökset ja toimenpidesuosituks. Teoksessa S. Kokko & L. Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa: LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1, 145–153. Viitattu 12.8.2021. https://www.jyu.fi/sport/vln_liitu-raportti_web_28012019-1.pdf.
- Kokko, S., Martin, L., Geidne, S., Van Hoye, A., Lane, A., Meganck, J., Scheerder, J., Seghers, J., Villberg, J., Kudlacek, M., Badura, P., Mononen, K., Blomqvist, M., Clercq, B. D & Koski, P. 2018. Does sports club participation contribute to physical activity among children and adolescents? A comparison across six European countries. *Scandinavian Journal of Public Health* 47 (8), 851–858. <https://doi.org/10.1177/1403494818786110>.
- Kokko, S., Rinta-Antila, K., Villberg, J., Hirvensalo, M., Koski, P. & Ng, K. 2020. Suomalaisnuorten liikkuminen koronapandemian aikana keväällä 2020. Teoksessa M. Kantomaa (toim.) Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2, 17–20. Viitattu 12.8.2021. <https://www.liikuntaneuvosto.fi>.
- Koski, P. 2009. Liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa. SLU-julkaisusarja 7/09. Helsinki: SLU.
- Koski, P. & Hirvensalo, M. 2019. Liikunnan merkitykset ja esteet. Teoksessa S. Kokko & L. Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1, 65–74. Viitattu 12.8.2021. https://www.jyu.fi/sport/vln_liitu-raportti_web_28012019-1.pdf.

- Koski, P. & Mäenpää, P. 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. Opetus ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:25. Viitattu 12.8.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-575-4>.
- Kurki, K. 2018. Liikunnan seuratuon sukupuolivaikutusten arviointi. Selvitys helsinkiläisille seuroille myönnettävien resurssien kohdentumisesta. Helsingin kaupunki. Viitattu 18.10.2020. <https://www.hel.fi/>.
- KvantiMotiv. 2011. Avointen kysymysten koodaus. Viitattu 3.3.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/postikysely/postikysely.html#avoimet>.
- Laitinen, L. <Lassi.Laitinen@hel.fi>. 2021. Helsingin avustusraportti 2020. Henkilökohtainen sähköpostiviesti. 12.1.2021.
- Leemann, L. & Hämäläinen, R-M. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 6.4.2020. www.thl.fi/sokra.
- K, Lehtonen. 2012a. Valtion liikuntaneuvoston alkusanat. Teoksessa K. Lehtonen (toim.) Nuorten harrasteliikunnan kehittäminen 1999–2011. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2012:2, 6–10. Viitattu 12.8.2021. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/>.
- Lehtonen, K. 2012b. Lajiliittohankkeet. Teoksessa K. Lehtonen (toim.) Nuorten harrasteliikunnan kehittäminen 1999–2011. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2012:2. Viitattu 12.8.2021. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/>.
- Lehtonen, K. 2017. Muuttuvat rakenteet – staattiset verkostot: Suomalaisen liikunta- ja urheilujärjestelmän rakenteelliset muutokset 2008–2015. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 331.
- Liikanen, E. Hyssälä, L., Kivistö, K., Soininvaara, O., Wideroos, U-M. & Pekkarinen, T. 2021. Suomalainen rahapelijärjestelmä muutoksessa – Tulevaisuuden vaihtoehtoja. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:12. Viitattu 12.8.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162878>.
- Liikuntalaki 2015. 10.4.2015/390.
- Lyyra, N., Ojala, K., Tynjälä, J. & Välimaa, R. 2019. Liikunta-aktiivisuuden yhteydet lasten ja nuorten terveyteen ja terveystyöskäytymiseen. Teoksessa S. Kokko & L. Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1, 130–141.

- Maijala, H-M. & Pasanen, S. 2015. Matalan kynnyksen liikunnallinen iltapäivätoiminta. Easysport-hankkeen toteuttaminen ja kehittäminen vuosina 2010–2013. Jyväskylä: Likes tutkimuskeskus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 300. Viitattu 13.4.2020. <https://www.likes.fi/wp-content/uploads/2020/03/1693-Easysport2015.pdf>.
- Matalakynnys.fi. 2020. Toiminnan synty. Viitattu 12.5.2020. <http://www.matalakynnys.fi/toimintaidea/toiminnan-synty>.
- Mathinsen, F.K.S., Kokko, S., Tynjälä, J., Torsheim, T. & Wold, B. 2019. Leisure-time physical activity and participation in organized sports: Changes from 1985 to 2014 in Finland and Norway. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports* 29(8). <https://doi.org/10.1111/sms.13431>.
- Metsälä, L. 2018. Liikunnan drop out -ilmiö seuratoiminnan kehittämistukien hankehakemuksissa. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 13.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201806143214>.
- Metsämuuronen, J. 2011. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: E-kirja opiskelijalaitos. International Methelp, Booky.fi.
- Mononen, K., Blomqvist, M., Koski, P. & Kokko, S. 2016. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4, 27–35. Viitattu 11.4.2021. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/>.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 140. Viitattu 13.4.2020. <https://tietoanuorista.fi/>.
- Mäenpää, P. & Hakkarainen, H. Harjoittelu ja liikunta. 2020. Viitattu 22.11.2020. [Kasvaurheilijaksi.fi](http://kasvaurheilijaksi.fi).
- Mäkinen, J. 2010. Urheilun rakenteet ja tuki Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. KIHU:n julkaisusarja nro 17.
- Mäkinen, J. & Lämsä, J. 2021. Mitkä ovat liikuntapolitiikan vaihtoehdot? *Liikunta & Tiede* 58 (3), 36–40.
- Mäntysaari, M. 2013. Hyvinvointivaltion ideologi – Richard M. Titmussin näkemys sosiaalihuollosta. Teoksessa J. Saari, J. Taipale & S. Kainulainen (toim.) Hyvinvointivaltion moderneja klassikoita. Diakonia-Ammattikorkeakoulun julkaisuja 38. Tampere: Juvenes Print Oy, 327–344.

- Nipuli, S. 2011. Pohdittua urheilun organisointia? Tutkimus kanadalaisesta urheilun kehitysmallista, sen sovelluksista, haasteista ja erikoistumisistä. Nuorisotutkimusseura & Nuori Suomi verkkojulkaisuja 46.
- Norges idrettsforbund. 2015. Children's rights in sport. The provisions on children's sport. Viitattu 14.4.2020. https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/482e66e842fa4979902ecc77f0c05263/36_17_barneidrettsbestemmelsene_eng.pdf.
- Norges idrettsforbund. 2020. Idretten vil! Langtidsplan for Norsk idrett 2019-2023. Viitattu 19.10.2020. https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/8149372c5d4d439cb1b34fc1625032f0/idretten-vil_langtidsplan-for-norsk-idrett-2019-2023_lr.pdf.
- Nova. 2017. Esiselvitys nuorten osallisuutta ja toimintakykyä vahvistavasta seuratoiminnasta Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry & ODL Liikuntaklinikka. Viitattu 13.4.2020. <http://www.popli.fi/nova-hanke/nuorille-kohdennettu-matalan-kyn/>.
- OKM. 2016. Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:19. Viitattu 13.4.2020. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75186/okm19.pdf>.
- OKM. 2017. Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:19. Viitattu 18.11.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-465-8>.
- OKM. 2018. Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirja 2020–2024. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:42. Viitattu 4.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-611-9>.
- OKM. 2019. Islannin mallista suomalainen toteutus, valmistelu aloitettu. Viitattu 14.4.2020. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/islannin-mallista-suomalainen-toteutus-valmistelu-aloitettu.
- OKM. 2020. Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki). Viitattu 8.4.2020. https://minedu.fi/avustukset/avustus/-/asset_publisher/seuratoiminnan-kehittamistuki-seuratuki-.
- OKM. 2021. 112 kuntaa pilotoi harrastamisen Suomen mallia – toiminnassa mukana yli 200 000 oppilasta. Viitattu 12.4.2021. <https://valtioneuvosto.fi/>.

- Owal Group. 2017. Selvitys valtionhallinnon toimenpiteistä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu, 57. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/02/LNH_raportti_.pdf.
- Olympiakomitea. 2018a. Kerho käyntiin opas. Viitattu 7.4.2020. https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2018/03/kerho_kayntiin-opas_2018_olympiakomitea.pdf.
- Olympiakomitea. 2018b. Urheiluyhteisön reilun pelin ihanteet ja tavoitteet. Hallituksen esitys syyskokoukselle 24.11.2018. Viitattu 9.11.2020. <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2018/11/liite-2-urheiluyhteison-reilun-pelin-ihanteet-ja-tavoitteet.pdf>.
- Olympiakomitea. 2020a. Olympiakomitea strategia 2024.: <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2020/11/ee564f0d-suomen-olympiakomitea-strategia-2024.pdf>.
- Olympiakomitea. 2020b. Lasten Liike. Viitattu 7.4.2020. <https://www.olympiakomitea.fi/seuratoiminta/harrastustoiminta/lastenliike/>.
- Olympiakomitea. 2021. Päävalmentajat: Lasten ja nuorten väliinputoaminen estettävä. Viitattu 21.4.2021. <https://www.olympiakomitea.fi>.
- Paakkari, L., Paakkari, O., Kokko, S. & Tynjälä, J. 2019. Terveystietä. Teoksessa S. Kokko & L. Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2019:1, 127–129.
- Palomäki, S., Huotari, P. & Kokko, S. 2017. Vanhempien ja kavereiden tuen yhteys nuoruusiän fyysiseen aktiivisuuteen. *Liikunta & tiede* 54 (2–3), 83–90.
- Pirinen, H. 2020. Suunta Oikea, Vauhti Hidas. *Urheilulehti*, 41/2020, 12–17.
- Puronaho, K. 2014. Drop-out vai throw-out? Tutkimus lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannuksista. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu* 2014:5. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-268-5>.
- Pusa, S., Aarresola, O. & Vihinen, T. 2020. Tähtiseura-ohjelman arviointi: Starttivaihe 2017–2019. Kipa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, 73. <https://kihuenergia.kihu.fi/>.
- Pyykkönen, T. 2019. Maailman istuin urheilukansa – ihmettelyä liikuntapolitiikan labyrintissa. *Liikuntatieteellinen seuran impulssi* 30. Viitattu 12.4.2020.

- https://www.lts.fi/media/lts_julkaisut/impulssit/impulssi_nro30_maailman_istuin_kansa_2019.pdf.
- Rantala, M. 2014. Sata vuotta toistoa. Liikunnan asemointi ja argumentointi suomalaisessa liikuntapolitiikassa vuosina 1909–2013. LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 287. Viitattu 23.9.2020. https://www.likes.fi/filebank/987-Sata_vuotta_toistoa_Rantala_2014_netti.pdf.
- Riekki, M. 2015. "Saa pelata hyvässä seurassa ja sen verran ku haluaa": seuratoimijoiden näkemyksiä nuorten jalkapalloilijoiden harrastetoiminnasta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 20.10.2020. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45473/URN:NBN:fi:jyu-201503091441.pdf?sequence=1>.
- Román, L.P., Pinillos, F. & Robles, J.L. 2018. Early sport dropout: High performance in early years in young athletes is not related with later success. *Retos*, 210–212.
- Ruuskanen, P., Jousilahti, J., Faehnle, M., Kuusikko, K., Kuittinen, O., Virtanen, J. & Strömberg, L. 2020. Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja, 47. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-918-9>.
- Saari, J. 2013. Tasa-arvo. Teoksessa J. Saari (toim.) Suomen sillat tulevaisuuteen. Kuluttajatutkimuslaitoksen kirjoja, 8. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy, 266–294.
- Salasuo, M. 2016. Tutkija Salasuo: "Junnujen raaka pudotuspeli - pyramidin kokoinen hutipotku". Yle 11.4.2016. Viitattu 14.8.2021. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/04/11/tutkija-salasuo-junnujen-raaka-pudotuspeli-pyramidin-kokoinen-hutipotku>.
- Salasuo, M., Piispa, M., & Huhta, H. 2015. Huippu-urheilijan elämäntapa. Tutkimus urheilijoista 2000-luvun Suomessa. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 166.
- SOSTE. 2015. Yhdistysten hyvä hallintotapa suositus. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry. Viitattu 14.8.2021. https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/12/hh-opas_nettiin.pdf.
- Sihto, M. 2015. Policy-analyttistä lähestymistapaa tarvitaan terveystieteiden tutkimuksessa. *Sosiaalilääketieteen aikakauslehti* 52 (4), 334–346.

- Sihvonen, P. 2020. Petteri Sihvosen kolumni: Elämme huippu-urheilun viimeisiä aikoja – vanhempi, haluatko lapsellesi urheiluharrastusta vetämään vaativan valmentajan vai lempeän ohjaajan? Mtv:n uutiset 8.2.2020. Viitattu 10.1.2021. <https://www.mtvuutiset.fi>.
- Sipari, T. & Konttinen, L. 2014. Innostus urheiluun. Teoksessa J. Finni, O. Aarresola, T. Jaakkola, S. Kalaja, N. Konttinen, S. Kokko & T. Sipari. 2014. Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. Kihun julkaisusarja 45, 22–24. Viitattu 2.4.2020. <https://kihuenergia.kihu.fi/>.
- Sippola, I. 2021. Helsinki etsii kumppaneita harrastamisen Suomen mallin käynnistämiseen Helsingissä. <https://www.hel.fi/>. Viitattu 22.2.2021.
- STM 2013. Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisuja 2013:10. Viitattu 10.4.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3412-2>.
- Stodden, D.F., Goodway, J.D., Langendorfer, S.J., Robertson, M.A., Rudisill, M.E., Garcia, C. & Garcia, L.E. 2008. A Developmental Perspective on the Role of Motor Skill Competence in Physical Activity: An Emergent Relationship. *Quest* 60 (2), 290–306. doi: 10.1080/00336297.2008.1048 3582.
- Teiska, M. 2008. Aikuisten terveystieteiden laitoksen tutkimuskeskuksen tutkimusraportti Keski-Suomen liikuntaseuroissa. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 12.4.2020. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/19621/1/URN_NBN_fi_jyu-200902201072.pdf.
- Teiskonlahti, R. 2021. Selvitys paljasti karut luvut: Jopa kymmeniä tuhansia kadonnut lasten ja nuorten kilpaurheilusta vuoden aikana. *Helsingin sanomat* 21.4.2021. Viitattu 14.8.2021. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000007932260.html>.
- Tiihonen, A. 2014. Liikuntakulttuurin käsitteet muuttuvat ja muuttavat. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:6.
- Tiihonen, A. 2015. Liikuntakulttuurin käsitteitä tiedetoimittajille. Suomen Tiedetoimittajain liitto ry. Viitattu 14.8.2021. <https://www.miksiliikun.fi/>.
- Tiirikainen, M & Konu, A. 2013. Miksi lapset ja nuoret katoavat liikunta- ja urheiluseuroista murrosiässä? Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:3.

- Turpeinen, S., Hentunen, J., Hakamäki, M., Laine, K. & Lehtonen, K. 2018. Seuratuki kansalaistoiminnan tukimuotona. Havaintoja seuratuun seurannasta vuosilta 2013–2017. Jyväskylä: Likes tutkimuskeskus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 343. Viitattu 14.8.2021. <https://www.likes.fi/>.
- Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun Yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja C, oppimateriaalit 22.
- Törmä, S. 2009. Matala kynnyks – pelkkä retorinen lupaus? *Janus*, 17 (2), 164–169. <https://journal.fi/janus/article/view/50514/15286>.
- Valli, R. 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2. Uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valtioneuvosto. 2018. Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta. Viitattu 10.4.2020. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VNS_6+2018.pdf.
- Valtion liikuntaneuvosto. 2013. Urheiluseurat kunniaan. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:7.
- Valtion liikuntaneuvosto. 2015. Valtionhallinto liikunnan edistäjänä 2011–2015. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:4.
- Vasankari, T., Jussila, A-M., Husu, P., Tokola, K., Vähä-Ypyä, H., Kokko, S. & Sievänen, H. 2020. Koronarajoitukset vaikuttivat rajusti lasten ja nuorten liikkumiseen. Teoksessa M. Kantomaa (toim.) Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2, 13–16.
- Vertainen, J. 2013. Liikuntaseurojen avustusjärjestelmän uudistaminen. Helsingin kaupungin liikuntavirasto. Viitattu 18.11.2020.
- Young, E. 2017. How Iceland Got Teens to Say No to Drugs. *The Atlantic*. Viitattu 7.4.2020. <https://www.theatlantic.com/health/archive/2017/01/teens-drugs-iceland/513668/>.

LIITTEET

LIITE 1. Helsingin seuratukiavustuksen kriteerit

Toiminta-avustusta ja suunnistuskartta-avustusta voidaan myöntää hakemuksesta liikuntaseuroille sekä eläkeläis- ja erityisjärjestöjen liikuntaryhmille, jotka täyttävät seuraavat ehdot:

1. Yhdistyksen sääntöjen mukainen kotipaikka on Helsinki. Yhdistyksen toimintaa järjestetään pääasiassa Helsingissä ja sen toiminta on avointa kaikille helsinkiläisille.

2. Yhdistys on yleishyödyllinen ja sen liikuntatoiminta monipuolistaa Helsingin kaupungin liikuntatoimen tarjontaa.

3. Yhdistyksen tulee olla yhdistyslain mukaisesti patenti- ja rekisterihallituksen rekisteröimä yhdistys. Yhdistyksen toiminta on vakiintunutta. Yhdistyksen tulee olla ollut toiminnassa yhden kokonaisen kalenterivuoden ennen avustuksen hakemista. Tämä ei koske yhdistyksiä, joiden kohdalla kyse on nimen muutoksesta, jaoston rekisteröitymisestä itsenäiseksi yhdistykseksi tai jos kyse on aiemmin avustusta saaneiden, kahden tai useamman yhdistyksen toiminnan liittämistä yhteen kokonaan tai osittain.

4. Liikuntaseuroilta edellytetään, että niiden pääasiallinen toiminta sääntöjensä mukaisesti on liikuntatoiminta ja niiden toteuttamaa liikuntamuotoa edustava lajijärjestö kuuluu varsinaisena jäsenenä liikunnan ja urheilun valtakunnalliseen keskusjärjestöön ja/tai kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallisten liikuntajärjestöjen valtionavustusten piiriin. Eläkeläis- ja erityisjärjestöjen liikuntaryhmiltä edellytetään, että ne järjestävät jäsenilleen Helsingissä säännöllistä liikuntatoimintaa.

5. Liikuntaseura järjestää säännöllistä ohjattua liikuntatoimintaa oman seuransa samalle ryhmälle vähintään 10 kertaa, vähintään 3 kuukauden ajan huomioiden lajin luonteen.

Eläkeläis- ja erityisjärjestöjen liikuntaryhmän tulee järjestää säännöllistä liikuntatoimintaa samalle ryhmälle.

6. Seuran ohjattuun säännölliseen liikunnan harjoitustoimintaan tulee osallistua vähintään 50 seuran helsinkiläistä aktiiviharrastajaa tai vaihtoehtoisesti vähintään 20 alle 20-vuotiasta helsinkiläistä aktiiviharrastajaa. Eläkeläis- ja erityisjärjestöjen liikuntaryhmien säännölliseen liikuntatoimintaan edellytetään osallistuvan osallistujien toimintakykyyn ja harjoitteluun soveltuva määrä osallistujia.

7. Seura noudattaa kaikessa toiminnassaan hyvän hallintotavan sekä Reilun Pelin periaatteita (liikuntajärjestöjen yhteinen kuvaus liikunnan ja urheilun hyvästä toiminnasta). Reilun Pelin periaatteet: <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2018/11/liite-2-urheiluyhteison-reilun-pelin-ihanteet-ja-tavoitteet.pdf>, Yhdistysten hyvä hallintotapa: https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/12/hhopas_nettiin.pdf

LIITE 2. Kyselylomake

Kysely lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista

Tervetuloa vastaamaan kyselytutkimukseen lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista seuratoiminnassa. Kysely koostuu kolmesta osiosta ja sen yhteenlaskettu vastausaika on arviolta noin 10-20 minuuttia.

Kiitos yhteistyöstä!

Kyselytutkimuksen ensimmäisessä osiossa kerätään taustatietoja seuran sisäisen toimintaympäristön yleiskuvasta. Kyselyyn vastaamiseksi riittää **valistunut arvio** seuranne sisäisestä toiminnasta.

Kuinka paljon seurassanne on aktiiviharrastajia? *

Huomioi arviossa seuranne normaali tila ennen vuonna 2020 alkanutta poikkeustilaa.

- Alle 100
- 100-300
- 301-500
- Yli 500

Kuinka moni näistä on alle 20-vuotiaita harrastajia? *

- 0-25%
- 26-50%
- 51-75%
- 76-100%

Arvioikaa seuranne alle 20-vuotiaiden harrastajien sukupuolijakauma prosentteina (%)

Alle 20-vuotiaat naiset/tytöt

Alle 20-vuotiaat pojat/miehet

Muut

Kenttien yhteenlaskettu summa: 0

Mihin lajiryhmään seuranne kuuluu? *

- Jalkapallo
- Voimistelulaji
- Sisäpalloilulaji
- Jäälajit
- Vesiturheilu
- Yleisurheilu
- Tennis
- Hiihtolaji
- Kamppailulaji
- Cheerleading
- Tanssilaji
- Muu sisälaji, mikä?
- Muu ulkolaji, mikä?
- Monilajiseura

Määrittele lasten ja nuorten seuratoimintanne päätarkoituks toiminnan painopisteen mukaan

Valitse yksi tai useampi seuran toimintaa parhaiten kuvaava aate

- 1. Kansalliseen menestykseen ja valiotasoon pyrkiminen kilpaurheilussa
- 2. Alueelliseen (maakunnalliseen) menestykseen ja kärkitasoon pyrkiminen kilpaurheilussa

- 3. Kilpaurheilun tai liikunnan edistäminen ilman kansallisia tai alueellisia saavutustavoitteita
- 4. Seuran jäsenten liikuntaharrastuksen edistäminen ilman saavutustavoitteita
- 5. Nuorisokasvatus liikunnan ja urheilun avulla

Arvioi, kuinka monta ohjaajaa ja valmentajaa tarvitaan järjestämään seuranne 10–19-vuotiaiden harrastetoiminta *

Huomioi lukumäärien arvioimisessa seuranne harrastusryhmien normaali tilanne ennen koronapandemian aiheuttamaa poikkeustilaa

Palkalliset päätoimiset ~~valmentajat~~ ja ohjaajat (lkm)

Valmennus ja ohjaustehtävissä ~~pienellä palkkiolla/kulukorvauksella~~ toimivat henkilöt (lkm)

Valmennus ja ohjaustehtävissä ~~ilmaiseksi~~ toimivat henkilöt (lkm)

Miten arvioit koronaviruspandemian vaikuttavan edullisimpien harrasterymien harrastusmaksuihin lähitulevaisuudessa? *

- Harkitsemme pakollisten harrastusmaksujen laskemista
- Pidämme nykyisen hinnan ennallaan
- Harkitsemme pakollisten maksujen nostamista
- En osaa sanoa

Kyselytutkimuksen kolmas ja viimeinen osio: Matalan kynnyksen toiminta on noussut ajankohtaiseksi käsitteeksi yhteiskunnallisessa keskustelussa lasten ja nuorten harrastustoiminnan osalta. Päätöksenteon kannalta on tärkeää ymmärtää, kuinka käsite määritellään eri toimijoiden keskuudessa.

Kuinka seuranne määrittelee matalan kynnyksen liikunnan? *

Kyselylomakkeen lopuksi tiedustellaan tarkentavia kysymyksiä matalan kynnyksen harrastustoiminnasta. Huomioi vastauksissanne seuranne tilanne **ennen poikkeustilaa**.

Tässä tutkimuksessa matalan kynnyksen liikunta on määritelty **sitoutumisvaatimuksiltaan kevyempänä** toimintana, jota on pyritty suuntaamaan erityisesti seuraaville kohderyhmille:

- a) Kilpaurheilun vaatimuksista erillistä harrasteliikuntaa, joka on suunnattu kokemattomille uusille harrastajille
- b) Kilpaurheilusta alhaisemmalle vaatimustasolle siirtyviä "trampoliiniryhmiä" niille, jotka tarvitsevat joustavuutta seuratoiminnassa jatkamiselle.

Arvioi seuraavan väittämän perusteella lajiharjoitteluun kokemattomien harrastajien harrastusmahdollisuuksia eri ikäluokkien osalta

Jokaiselle uudelle harrastajalle löytyy seurastanne helposti lähestyttävä säännöllinen matalan kynnyksen harrasteryhmä *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
10–11-vuotiaat (09-10 synt.) harrastajat *	☐	☐	☐	☐	☐
12–13-vuotiaat (07-08 synt.) harrastajat *	☐	☐	☐	☐	☐
14–15-vuotiaat (05-06 synt.) harrastajat *	☐	☐	☐	☐	☐
16–17-vuotiaat (03-04 synt.) harrastajat *	☐	☐	☐	☐	☐
18–19-vuotiaat (01-02 synt.) harrastajat *	☐	☐	☐	☐	☐

Seuranne ohjaa harrastajia seurayhteistyöllä toisen seuran matalan kynnyksen toimintaan, mikäli se ei itse kykene sitä tarjoamaan *

Valitse väittämään parhaiten sopiva vaihtoehto

- Ei koskaan
- Harvoin
- Toisinaan
- Usein
- En osaa sanoa

Seuranne käyttää koulupäivän yhteydessä tapahtuvaa ilmaista harrastetoimintaa keskeisenä rekrytointikeinona uusien harrastajien saamiseksi mukaan seuran varsinaiseen toimintaan *

Valitse väittämään parhaiten sopiva vaihtoehto

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

Tiedusteleeko seuranne harrastajilta harrastustoiminnan lopettamiselle johtaneita syitä? *

- Tietoa kerätään
 Tietoa ei kerätä

Arvioi seuraavan väittämän perusteella eri ikäluokkien lajiharjoittelun joustavuutta tavoitteellisten kilparyhmien [ja sitoutumisvaatimuksiltaan](#) kevyempien lajiryhmien välillä. Mikäli seuranne ei harjoita ollenkaan kilpatoimintaa, siirry seuraavaan kysymykseen.

Seura tarjoaa kilpatasolta lopettavalle urheilijalle samankaltaisen, mutta vaatimustasoltaan ja harjoitusmäärältään alhaisemman tason lajiryhmän johon hän voi halutessaan osallistua

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa tai eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Tyhjä
10–11-vuotiaat (09-10 synt.) harrastajat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12–13-vuotiaat (07-08 synt.) harrastajat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14–15-vuotiaat (05-06 synt.) harrastajat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16–17-vuotiaat (03-04 synt.) harrastajat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18–19-vuotiaat (01-02 synt.) harrastajat	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mikä on seuranne keskeisin rajoite lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien tarjoamiselle tulevaisuudessa? *

- Ohjaajien ja valmentajien puute
 Sopivien tilojen puute
 Matalan kynnyksen harrastetoiminta ei ole seuramme päätarkoitusten mukaista toimintaa
 Jokin muu, mikä?

Minkälaisena näette seuranne matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet tulevaisuudessa? Valitse sopivin vaihtoehto *

- Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet tulevat vähenemään seurassamme
- Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet tulevat pysymään seurassamme ennallaan
- Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet tulevat lisääntymään seurassamme
- En osaa sanoa

Minkä tahojen vastuulla matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien järjestäminen on seuranne mielestä? *

Valitse kunkin vastuuntahon merkitys matalan kynnyksen harrastetoiminnan edistäjänä

	Eri lainkaan tärkeä	Ei kovinkaan tärkeä	Melko tärkeä	Erittäin tärkeä	En osaa sanoa
<u>Valtio</u> *	☐	☐	☐	☐	☐
<u>Olympiakomitea</u> *	☐	☐	☐	☐	☐
<u>Lajiliitto</u> *	☐	☐	☐	☐	☐
Helsingin <u>kaupunki</u> *	☐	☐	☐	☐	☐
Seurojen välinen <u>yhteistyö</u> *	☐	☐	☐	☐	☐
Seurojen oma <u>vastuu</u> *	☐	☐	☐	☐	☐

Kuvatkaa avoimesti, kuinka lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia voitaisiin parhaiten edistää suomessa?

LIITE 3. Kyselytutkimuksen saatekirje

Arvoisa seuratoimija,

Pyydämme teitä vastaamaan lyhyeen kyselyyn, jonka avulla kartoitetaan Helsingin kaupungin liikunta- ja urheiluseurojen harrastusmahdollisuuksia 10–19-vuotiaiden osalta. Olette saaneet tämän viestin, koska ennakkokartoituksen perusteella seuranne on kuulunut kaupungin seuratuon avustusjärjestelmän piiriin. Kyselyyn vastaaminen vie noin 15–20 minuuttia.

Helsinki näkee seurat hyvin arvokkaana lasten ja nuorten laaja-alaisena yhteiskunnallisena liikuttajana ja liikuntaan sosiaalistajana. Kansalaistoiminnan elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää, että mahdollisimman suuri osa lapsista ja nuorista kykenee halutessaan osallistumaan mieleiseensä harrastustoimintaan.

Tämä tutkimus toteutetaan Helsingin kaupungin, Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan sekä Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen välisenä yhteistyönä pro gradu -tutkielman muodossa lukuvuoden 2020–2021 aikana.

Raportoinnissa ei kerätä suoria tietoja seurastanne vaan analysoinnissa tarkastellaan tuloksia lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista seurakentän yleisellä tasolla. Haluamme tutkimuksen avulla edistää Helsingin kaupungin ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä harrastetoiminnan elinvoimaisuuden kehittämiseksi ja turvaamiseksi.

Kyselyyn pääsette vastaamaan tästä linkistä:

Kiitos, että osallistutte lisäämään tärkeää tutkimustietoa lasten ja nuorten harrastustoiminnasta!

Lisätietoja tutkimuksesta ja sen toteutuksesta:

Akseli Holopainen, LitK, akseli.e.holopainen@student.jyu.fi, 0401240525

Opinnäytetyön ohjaajat:

Jarmo Mäkinen, Erikoistutkija, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus

Tuuli Salospohja, Liikuntapalvelupäällikkö, Helsingin kaupunki

LIITE 4. Ilmoitus kyselytutkimuksesta seuroille

Alla olevassa ilmoituksessa tärkeää tietoa helsinkiläisille liikunta- ja urheiluseuroille!

Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla, liikunnan kumppanuusyksikössä, käynnistetään selvitys lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista liikunta- ja urheiluseuroissa. Tutkimus toteutetaan Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen sekä Helsingin kaupungin liikuntapalveluiden välisenä yhteistyönä. Kyselytutkimus on lähetetty Helsingin kaupungin seuratuon avustusjärjestelmään kuuluville seuroille sähköpostitse ma 18.1.2021.

Tutkimus on erittäin ajankohtainen aihe nyky-yhteiskunnassa, jossa lapset ja nuoret pohtivat perheineen omaa harrastamistaan tulevaisuudessa. Toivomme seuroilta aktiivista osallistumista kyselytutkimukseen. Kyselyyn vastaaminen kestää 10–20 minuuttia.

LIITE 5. Kyselytutkimuksen liitetaulukot ja liitekuviot

Liitetaulukko 1. Päätoimisten valmentajien ja ohjaajien lukumäärä vastaajajoukossa (n=115, Ka.=3,58)

Palkallisten päätoimisten valmentajien ja ohjaajien lukumäärä				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0	50	43,5	43,5	43,5
1	18	15,7	15,7	59,1
2	9	7,8	7,8	67,0
3	6	5,2	5,2	72,2
4	5	4,3	4,3	76,5
5	9	7,8	7,8	84,3
6	4	3,5	3,5	87,8
7	1	0,9	0,9	88,7
8	3	2,6	2,6	91,3
9	1	0,9	0,9	92,2
10	1	0,9	0,9	93,0
11	1	0,9	0,9	93,9
12	1	0,9	0,9	94,8
15	1	0,9	0,9	95,7
20	1	0,9	0,9	96,5
25	1	0,9	0,9	97,4
28	1	0,9	0,9	98,3
38	1	0,9	0,9	99,1
70	1	0,9	0,9	100,0
	115	100,0	100,0	

Liitetaulukko 2. Korrelaatiomatriisi matalan kynnyksen toimintaa selittävien muuttujien välillä (n=93)

		Harrastamisen hintamuuttuja	Harrastamisen intensiteettimuuttuja	Uusien harrastajien osallistumiskynnys (ka.)	Trampoliiniryhmien osallistumismahdollisuudet (ka.)
Harrastamisen hintamuuttuja	Pearson correlation	1	,510**	-,196*	0,023
	p-arvo		0	0,043	0,829
	N	108	106	107	91
Harrastamisen intensiteettimuuttuja	Pearson Correlation		1	-0,122	0,106
	p-arvo			0,204	0,312
	N		111	110	92
Uusien harrastajien osallistumiskynnys (ka.)	Pearson Correlation			1	,482**
	p-arvo				0
	N			114	92
Trampoliiniryhmien harrastusmahdollisuudet (ka.)	Pearson Correlation				1
	p-arvo				
	N				93

** . Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä 0.01 tasolla.

* . Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä 0.05 tasolla.

Liitetaulukko 3. Seurojen näkemys harrastuskertojen välisestä yhteydestä harrastamisen intensiteettiin (n=100)

Lajiharjoittelun vaatimustaso nousee seurassa viikoittaisten harrastuskertojen lisääntyessä				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Täysin eri mieltä	5	4,3	4,3	4,3
Jokseenkin eri mieltä	10	8,7	8,7	13
Ei samaa eikä eri mieltä	23	20	20	33
Jokseenkin samaa mieltä	58	50,4	50,4	83,5
Täysin samaa mieltä	19	16,5	16,5	100
Yhteensä	115	100	100	

Liitetaulukko 4. Edullisimpien harrastuskustannusten sekä harrastamisen intensiteetin välisen summamuuttujan suhde seuratoiminnan päätarkoituksiluokkiin (p=.017, n=100)

Kustannus-intensiteettimuuttuja	Harrastetoiminnan päätarkoitukseluokat									
	Nuorisoseura		Kuntoseura		Monialaseura		Kilpaseura			
	n	%	n	%	n	%	n	%	Yhteensä	%
1	1	12,5 %	7	77,8 %	1	12,5 %	0	0,0 %	9	100,0 %
1,5	1	8,3 %	7	63,6 %	2	16,7 %	1	8,3 %	11	100,0 %
2	1	3,8 %	10	38,5 %	11	42,3 %	4	15,4 %	26	100,0 %
2,5	0	0,0 %	11	61,1 %	6	31,6 %	1	5,3 %	18	100,0 %
3	0	0,0 %	4	30,8 %	6	53,8 %	3	23,1 %	13	100,0 %
3,5	0	0,0 %	1	5,9 %	12	70,6 %	4	23,5 %	17	100,0 %
4	0	0,0 %	0	0,0 %	4	60,0 %	2	40,0 %	6	100,0 %

Liitetaulukko 6. Kustannus-intensiteetiltään korkeimpia arvoja tuottavien seurojen sisäiset tunnusluvut (n=12).

	Frekvenssi	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
Lajijakauma				
Sisäpalloilulajit	4	33,3	33,3	33,3
Jäälahit	5	41,7	41,7	75
Kilpatanssi	1	8,3	8,3	83,3
Purjehdus	1	8,3	8,3	91,7
Ratsastus	1	8,3	8,3	100
Yhteensä	12	100	100	
Sukupuolijakauma				
Naisenemmistöinen (60/40 %)	6	50	50	50
Miesemmistöinen (60/40 %)	3	25	25	75
Sukupuolijakaumaltaan tasainen seura	3	25	25	100
Yhteensä	12	100	100	
Seuran aktiiviharrastajien jakauma				
Alle 100	1	8,3	8,3	8,3
100-300	3	25	25	33,3
301-500	3	25	25	58,3
Yli 500	5	41,7	41,7	100
Yhteensä	12	100	100	
Päätarkoitukseluokitus				
Monialaseura	8	66,7	66,7	66,7
Kilpaseura	4	33,3	33,3	100
Yhteensä	12	100	100	
Palkalliset päätoimiset valmentajat				
0	3	25	25	25
2	2	16,7	16,7	41,7
3	1	8,3	8,3	50
5	2	17,7	16,7	66,7
7	1	8,3	8,3	75
8	1	8,3	8,3	83,3
10	1	8,3	8,3	91,7
12	1	8,3	8,3	100
Yhteensä	12	100	100	

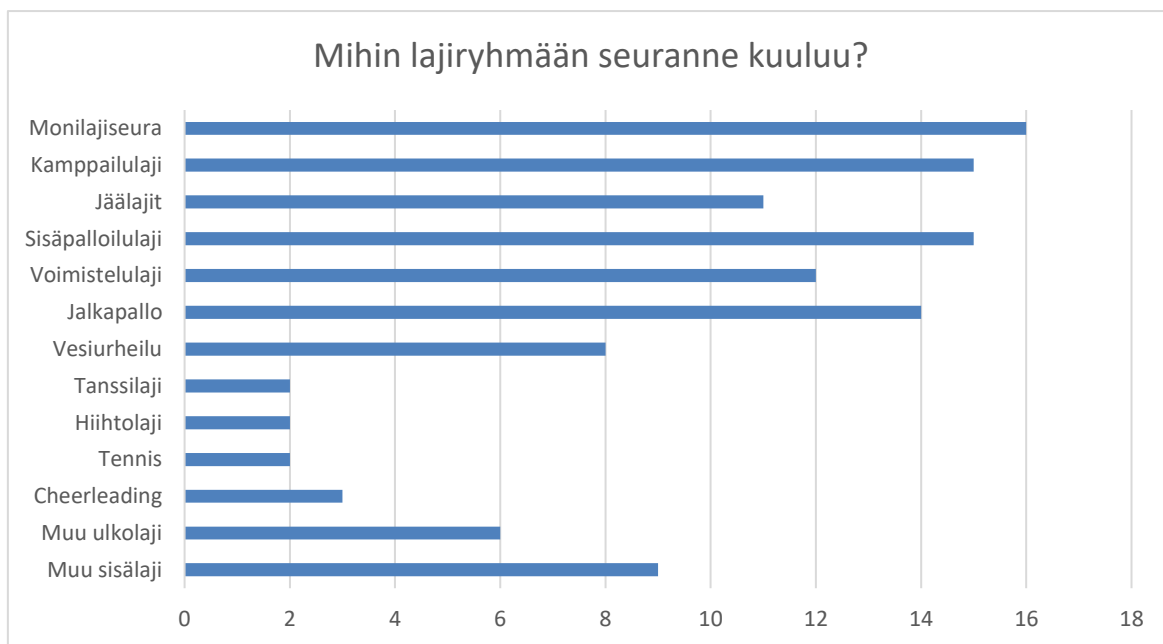
Liitetaulukko 7. Harrastustoiminnan lopettamisen tiedusteleminen harrastajien määrän ja päätarkoitukseluokkien perusteella.

	Tiedusteleeko seuranne harrastajilta harrastustoiminnan lopettamiselle johtaneita syitä?				Yhteensä
			Tietoa kerätään	Tietoa ei kerätä	
Aktiiviharrastajien määrä (p=.03, n=115)	Alle 100	Lukumäärä	7	17	24
		%	10,3 %	36,2 %	20,9 %
	100–300	Lukumäärä	20	12	32
		%	29,4 %	25,5 %	27,8 %
	301–500	Lukumäärä	12	9	21
		%	17,6 %	19,1 %	18,3 %
	Yli 500	Lukumäärä	29	9	38
	%	42,6 %	19,1 %	33,0 %	
	Yhteensä	Lukumäärä	68	47	115
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Päätarkoitukseluokat (p=.003, n=113)	Nuoriso-seura	Lukumäärä	2	1	3
		%	3,0 %	2,2 %	2,7 %
	Kunto-seura	Lukumäärä	22	28	50
		%	32,8 %	60,9 %	44,2 %
	Moniala-seura	Lukumäärä	31	14	45
		%	46,3 %	30,4 %	39,8 %
	Kilpa-seura	Lukumäärä	12	3	15
	%	17,9 %	6,5 %	13,3 %	
	Yhteensä	Lukumäärä	67	46	113
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Liitetaulukko 8. Olympiakomitean tähtiseuraohjelmaan kuuluvien seurojen suhde harrastajamäärään ja päätarkoitukseluokkaan.

		Seuran asema olympiakomitean tähtiseuraohjelmassa				
			Seura on lasten ja nuorten harrastetoiminnan tähtiseura	Seura on mukana lasten ja nuorten harrastetoiminnan tähtiseurapolulla	Seura ei ole mukana lasten ja nuorten tähtiseuraohjelmassa	Yhteensä
Aktiiviharrastajien määrä (p=.007, n=115)	Alle 100	Lukumäärä	0	4	20	24
		%	0,0 %	26,7 %	26,3 %	20,90 %
	100–300	Lukumäärä	4	3	25	32
		%	16,7 %	20,0 %	32,9 %	27,80 %
	301–500	Lukumäärä	5	2	14	21
		%	20,8 %	13,3 %	18,4 %	18,30 %
	Yli 500	Lukumäärä	15	6	17	38
		%	62,5 %	40,0 %	22,4 %	33 %
	Yhteensä	Lukumäärä	24	15	76	115
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,00 %
Päätarkoitukseluokat (p=.002, N=113)	Nuorisoseura	Lukumäärä	0	0	3	3
		%	0,0 %	0,0 %	4,1 %	2,7 %
	Kuntoseura	Lukumäärä	3	5	42	50
		%	12,5 %	33,3 %	56,8 %	44 %
	Monialaseura	Lukumäärä	16	6	23	45
		%	66,7 %	40,0 %	31,1 %	39,8 %
	Kilpaseura	Lukumäärä	5	4	6	15
		%	20,8 %	26,7 %	8,1 %	13,3 %
	Yhteensä	Lukumäärä	67	46	113	113
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100

Liitekuvio 1. Kyselyaineistoon vastanneiden seurojen lajijakauma (N=115)

Liitekuvio 2. Seuratoiminnan 10-19-vuotiaiden harrastajien edullisimmat kuukausittaiset kustannukset suhteessa jäsenmäärään (n=108, p=.006).

